

Swahili

**Maswali 200
Kuhusu Biblia
na Qur'an**

Dan Wickwire

2018

Maswali 200
Kielezo

Vitabu Takatifu.....	1-24
Mungu na Allah.....	25-50
Roho Mtakatifu, Malaika, Mapepo na Shetani.....	51-65
Kristo na Muhammad.....	66-98
Binadamu na Dhambi.....	99-109
Ukombozi.....	110-123
Mambo ya Baadaye.....	124-132
Masuala ya Kimaisha.....	133-161
Maadui na Vita.....	162-179
Matukio ya Kihistoria....	180-200

Vitabu Takatifu

1.*

Je, inakubalika kwamba Neno la Mungu ni la milele na halibadiliki? (Lev-i Mahfuz)

Biblia **Ndio / Ndio** Qur'an

Isaya 40:8 - Majani yakauka, ua lanyauka; Bali neno la Mungu wetu litasimama milele.

Yohana 1:1.....Hapo mwanzo kulikuwako Neno, naye Neno alikuwako kwa Mungu, naye Neno alikuwa Mungu.

1 Petro 1:23 - Kwa kuwa mmezaliwa mara ya pili; si kwa mbegu iharibikayo, bali kwa ile isiyoharibika; kwa neno la Mungu lenye uzima, lidumulo hata milele.

Yunus 10:64 - Wao wana bishara njema katika maisha ya dunia na katika Akhera. Hapana mabadiliko katika maneno ya Mwenyezi Mungu. Huko ndiko kufuzu kukubwa.

Kumbuka: Katika historia ya Kiislamu, kulikuwa na mitazamo miwili iliyokuwa inapingana kuhusu hii mada na ambayo ilisababisha vita vya ndani kati ya Waislamu. Mu'tazelites walijibu 'Hapana' kwenye haya maswali na Ash'arites walijibu 'Ndio'. Waislamu wengi wa leo wangejibu 'Ndio'.

2.*

Je, inakubalika kwamba Biblia takatifu ni neon la Mungu? (Tevrat, Zebur & Injil)

Biblia **Ndio / Ndio** Qur'an

Warumi 15:4 - Kwa kuwa yote yaliyotangulia kuandikwa yaliandikwa ili kutufundisha sisi; ili kwa saburi na faraja ya maandiko tupate kuwa na tumaini.

1 Wakorintho 14:37 - Mtu akijiona kuwa ni nabii au mtu wa rohoni, na ayatambue hayo ninayowaandikia, ya kwamba ni maagizo ya Bwana.

Nisa 4:136 - Enyi mlio amini! Muaminini Mwenyezi Mungu... na Kitabu alichokiteremsha kabla yake.

Ankebut 29:46 - Na semeni: Tumeyaamini yaliyo teremshwa kwetu na yaliyo teremshwa kwenu.

Shura 42:15 - Na sema: Naamini aliyo teremsha Mwenyezi Mungu katika Vitabu. Mwenyezi Mungu ni Mola wetu Mlezi, na Mola wenu Mlezi.

3.

Je, Mungu alichagua kuzungumza Neno la Mungu katika Biblia hasa kwa njia ya uwakala wa Wayahudi?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Warumi 3:1-2.....1. Basi Myahudi ana ziada gani? Na kutahiriwa kwafaa nini? **2.** Kwafaa sana kwa kila njia. Kwanza kwa kuwa wamekabidhiwa mausia ya Mungu.

Warumi 9:4..... Ambao ni Waisraeli, wenye kule kufanywa wana, na ule utukufu, na maagano, na kupewa torati, na ibada ya Mungu, na ahadi zake;

Ankebut 29:27..... Na tulimtukia (Ibrahim) Ishaq na Yaa'qub. Na tukajaalia katika dhuriya zake Unabii na Kitabu, na tukampa ujira wake katika dunia; naye hakika katika Akhera bila ya shaka ni katika watu wema.

Jathiyah 45:16..... Na hakika tuliwapa Wana wa Israili Kitabu na hukumu na Unabii, na tukawaruzuku vitu vizuri vizuri, na tukawafadhilisha kuliko walimwengu wote.

4.*

Je, Mungu aliwapa manabii wa kwenye Biblia uwezo wa kufanya miujiza Dhahiri kama uthibitisho kwamba walitumwa na Mungu?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Kutoka 10:1-2 - 2. Nawe upate kusema masikioni mwa mwanao... ishara zangu nilizozifanya kati yao; ili mpate kujua ya kuwa mimi ndimi Bwana.

Waebrania 2:4 - Mungu naye akishuhudu pamoja nao kwa ishara na ajabu na nguvu za namna nyingi, na kwa magawanyo ya Roho Mtakatifu...

Bakara 2:92 - Na alikufikieni Musa na hoja zilizo waziwazi...

Al-i İmran 3:49 -Na ninawaponesha vipofu wa tangu kuzaliwa na wakoma, na ninawafufua maiti kwa idhini ya Mwenyezi Mungu, na ninakwambieni mnacho kila na mnacho weka akiba katika nyumba zenu. Hakika katika haya ipo Ishara kwenu ikiwi nyinyi ni wenye kuamini.

Al-i İmran 3:183 -Waambie: Walikujieni Mitume kabla yangu kwa hoja zilizo wazi...

5.*

Je, Mungu "anataka" kuvili nda Vitabu vyake vyote Takatifu dhidi ya mabadiliko na uharibifu? (dhumuni/ niyet)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Isaya 14:24 - Bwana wa majeshi ameapa, akisema, Hakika yangu kama vile vilivyoazimia, ndivyo itakavyokuwa; na kama nilivyokusudia, ndivyo itakavyotokea;

Isaya 14:26-27 - 27 Maana Bwana wa majeshi amekusudia, naye ni nani atakayelibatili? Na mkono wake ulionyoshwa, ni nani atakayeugeuza nyuma?

Mathayo 24:35 - Mbingu na nchi zitapita; lakini maneno yangu hayatapita kamwe.

Hijr 15:9 - Hakika Sisi ndio tulio teremsha Ukumbusho huu, na hakika Sisi ndio tutao ulinda.

Saffat 37:3 & 7 - 7 Na kulinda na kila shet'ani a'si.

6.*

Je, Mungu "anaweza" kuvilinda Vitabu vyake vyote Takatifu dhidi ya mabadiliko na uharibifu? (Nguvu; Kudret)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Isaya 46:9-10 - Shauri langu litasimama, nami nitatenda mapenzi yangu yote.

Marko 12:24 - Yesu akajibu, akawaambia, Je! Hampotei kwa sababu hii, kwa kuwa hamyajui maandiko wala uweza wa Mungu?

Luka 21:33 - Mbingu na nchi zitapita, lakini maneno yangu hayatapita kamwe.

Yohana 10:35 - Ikiwa aliwaita miungu wale waliojiliwa na neno la Mungu; na maandiko hayawezi kutanguka

---

En'am 6:115 - Hapana awezaye kuyabadilisha maneno yake.

Yunus 10:64 - Hapana mabadiliko katika maneno ya Mwenyezi Mungu.

Jinn 72:26-28 - 27. Isipo kuwa Mtume wake aliye mridhia. Naye huyo humwekea walinzi mbele yake na nyuma yake. 28. Ili Yeye ajue kwamba wao wamefikisha ujumbe wa Mola wao Mlezi, na Yeye anayajua vyema yote walio nayo, na amedhibiti idadi ya kila kitu.

7.*

Je, Mungu angewahi kumruhusu Shetani, mapepo, au wanadamu kulizua "dhumuni" lake Mwenyewe na "nguvu" zake kwa kubadilisha au kuharibu maandishi halishi ya Vitabu Takatifu alivyovituma? (Tahrif bi'l-lafz)

Biblia Hapana / Hapana Qur'an

Isaya 55:11 - Ndivyo litakavyokuwa neno langu, litokalo katika kinywa changu; halitanirudia bure, bali litatimiza mapenzi yangu, nalo litafanikiwa katika mambo yale niliyolituma.

Luka 16:17 - Lakini ni vyepesi zaidi mbingu na nchi vitoweke, kuliko itanguke nukta moja ya torati.

Hajj 22:52 - Na hatukumtuma kabla yako Mtume wala Nabii ila anapo soma, Shet'ani hutumbukiza katika masomo yake. Lakini Mwenyezi Mungu huyaondoa anayo yatia Shet'ani; kisha Mwenyezi Mungu huzithibitisha Aya zake. Na Mwenyezi Mungu ni Mjuzi Mwenye hikima.

Saffat 37:7 - Na kulinda na kila shet'ani a'si.

Hakka 69:44-47 & 51 - 44 Na lau kama angeli tuzulia baadhi ya maneno tu, **45** Bila ya shaka tungeli mshika kwa mkono wa kulia, **46** Kisha kwa hakika tungeli mkata mshipa mkubwa wa moyo! **47** Na hapana yeyote katika nyinyi ambaye angeli weza kutuzuia.

8.

Je, inawezekana binadamu akabadili Vitabu Takatifu kwa njia ya mdomo kwa kunukuu vibaya au kuvitafsiri vibaya? (Tahrif bi'l-ma'na)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Tito 1:10-11 - 10 Kwa maana kuna wengi wasiotii, wenye maneno yasiyo na maana, wadanganyaji, na hasa wale wa tohara, ambao yapasa wazibwe vinywa vyao. **11** Hao wanapindua watu wa nyumba nzima, wakifundisha yasiyowapasa kwa ajili ya mapato ya aibu.

Ali-Imran 3:78 - Na wapo baadhi yao wanao pindua ndimi zao katika kusoma Kitabu ili mdhanie kuwa hayo yanatoka Kitabuni, na wala hayatoki Kitabuni. Na husema: Haya yametoka kwa Mwenyezi Mungu.

9.

Je, watu wanaosema kuwa Biblia imebadilishwa au kupotoshwa wana hatia ya kuitukana tabia na sifa za asili za Mungu kwa kuashiria kuwa Mungu hakuwa anafahamu, hakuwa anajali, au kuwa hakuwa na uwezo wa kufanya chochote kuhusu Biblia kubadilishwa? (El-Alim, Er-Rahman, Er-Rahim, El-Kadir)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Isaya 14:24 & 27 - 24 Bwana wa majeshi ameapa, akisema, Hakika yangu kama vile vilivyoazimia, ndivyo itakavyokuwa; na kama nilivyokusudia, ndivyo itakavyotokea; **27** Maana Bwana wa majeshi amekusudia, naye ni nani atakayelibatili? Na mkono wake ulionyoshwa, ni nani atakayeugeza nyuma?

Baqara 2:20, 255 20 ...Na angelitaka Mwenyezi Mungu angeliondoa kusikia kwao na kuona kwao. Hakika Mwenyezi Mungu ni Muweza wa kila kitu. **255** Mwenyezi Mungu - hapana mungu ila Yeye Aliye hai, Msimamia mambo yote milele. Hashikwi na usingizi wala kulala... wala wao hawajui chochote katika vilio katika ujuzi wake, ila kwa atakalo mwenyewe. Enzi yake imetanda mbinguni na duniani; na wala haemewi na kuvilinda hivyo. Na Yeye ndiye aliye juu, na ndiye Mkuu.

10.

Je, watu ambao wanasema kuwa Biblia imebadilika au imepotoshwa wana hatia ya kumtukuza Shetani juu ya Mungu kwa kuashiria kwamba Shetani alishinda vita dhidi ya Mwenyezi-Mungu kwa ajili ya Biblia? (El-Aziz, El-Galib, El-Jebbar, El-Muktedir)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Zaburi 94:7-9 - 7 Nao husema, Bwana haoni; Mungu wa Yakobo hafikiri. **8** Enyi wajinga miongoni mwa watu, fikirini; Enyi wapumbavu, lini mtakapopata akili? **9** Aliyelitia sikio mahali pake asisikie? Aliyelifanya jicho asione?

Yunus 10:21 - Hakika wajumbe wetu wanayaandika mnayo yapanga.

Hijr 15:9 - Hakika Sisi ndio tulio teremsha Ukumbusho huu, na hakika Sisi ndio tutao ulinda.

11.

Je, Mungu angekuwa na upendeleo katika Vitabu vyake Vitakatifu ili kuvilinda baadhi na sio vyote? (El-Adl, El-Hadi, El-Mumim, El-Muksit)

Biblia Hapana / Hapana Qur'an

Zaburi 12:6-7 - 6 Maneno ya Bwana ni maneno safi, Ni fedha iliyojaribiwa kalibuni juu ya nchi;

Iliyosafishwa mara saba. 7 Wewe, Bwana, ndiwe utakayetuhifadhi, Utatulinda na kizazi hiki milele.

Luka 21:33 - Mbingu na nchi zitapita, lakini maneno yangu hayatapita kamwe.

Ibrahim 14:47 - Basi usimdhania Mwenyezi Mungu kuwa ni mwenye kuwavunjia ahadi yake Mitume wake. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye kushinda, na ni Mwenye kulipiza.

Hajj 22:47 - Na wanakuhimiza ulete adhabu, lakini Mwenyezi Mungu hatakwenda kinyume na ahadi yake kabisa. Na hakika siku moja kwa Mola wako Mlezi ni kama miaka elfu mnavyo hisabu nyinyi.

12.

Je, Neno la Mungu ni kiwango kisichobadilika na cha dunia yote ambacho Mungu atatumia kuwahukumu wanadamu wote siku ya hukumu?

(El-Hakem, El-Hakk, El-Hafiz, El-Hasib)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Yohana 12:48 - Yeye anikataaye mimi, asiyeyakubali maneno yangu, anaye amhukumuye; neno hilo nililolinena ndilo litakalomhukumu siku ya mwisho.

Ufunuo 20:12 - Nikawaona wafu, wakubwa kwa wadogo, wamesimama mbele ya hicho kiti cha enzi; na vitabu vikafunguliwa; na kitabu kingine kikafunguliwa, ambacho ni cha uzima; na hao wafu wakahukumiwa katika mambo hayo yaliyoandikwa katika vile vitabu, sawasawa na matendo yao.

Hijr 15:9-10 - 9 Hakika Sisi ndio tulio teremsha Ukumbusho huu, na hakika Sisi ndio tutao ulinda. 10 Na hakika tulikwisha watumia Mitume mataifa ya mwanzo.

Zumar 39:69-70 - 69 Na ardhi itang'ara kwa Nuru ya Mola wake Mlezi, na Kitabu kitawekwa, na wataletwa Manabii na mashahidi, na patahukumiwa baina yao kwa haki, wala hawatadhulumiwa.

13.

Je, waumini wanaruhusiwa kuamini sehemu moja ya maandiko huku wakiwa hawaamini sehemu nyingine ya maandiko?

Biblia Hapana / Hapana Qur'an

Matendo 20:27 - Kwa maana sikujiepusha na kuwahubiria habari ya kusudi lote la Mungu.

2 Timotheo 3:16 - Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwaadibisha katika haki;

Bakara 2:85 - Je! Mnaamini baadhi ya Kitabu na mnakataa baadhi yake?

Bakara 2:136 & 285 - 136 Semeni nyinyi: Tumemuamini Mwenyezi Mungu na yale tuliyo teremshiwa sisi, na yaliyo teremshwa kwa... Musa na Isa, na pia waliyo pewa Manabii wengine kutoka kwa Mola wao Mlezi; hatutafautishi baina ya yeyote katika hao, na sisi tumesilimu kwake.

Al-i Imran 3:84 & 119 - 84 Hatubagui baina yao hata mmoja, na sisi ni wenye kusilimu kwake. 119 Nanyi mnaviamini Vitabu vyote.

14.

Je, Mungu anawataka waumini wa sasa kusoma na kuheshimu Vitabu vyote Takatifu alivyotuma?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

1 Timotheo 4:15-16 - 15 Uyatafakari hayo; ukae katika hayo; ili kuendelea kwako kuwe dhahiri kwa watu wote. **16** Jitunze nafsi yako, na mafundisho yako. Dumu katika mambo hayo; maana kwa kufanya hivyo utajiokoa nafsi yako na wale wakusikiao pia.

2 Timotheo 2:15 - Jitahidi kujionyesha kuwa umekubaliwa na Mungu, mtenda kazi asiye na sababu ya kutahayari, ukitumia kwa halali neno la kweli.

Al-i Imran 3:79 - kumuabudu Mola Mlezi wa viumbe vyote, kwa kuwa nyinyi mnafundisha Kitabu na kwa kuwa mnakisoma.

Kumbuka: Biblia ina Zaidi ya asilimia 90 ya Vitabu Takatifu amabavyo Waislamu wanapaswa kuamini: kwa kuvitaja Tevrat, Zebur, Injil na Qur'an.

Biblia: Maneno = 783,137 Baru: 3,566,480

Biblia: Maneno = 77,934 Baru: 326,048

15.

Je, kuheshimu Neno la Mungu ndio hali ya msingi ya mtu kupokea "Baraka" katika maisha yao?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Kumbukumbu la Torati 11:26-27 - 26 Angalieni, nawawekea mbele yenu hivi leo baraka na laana; 27 baraka ni hapo mtakapoyasikiza maagizo ya Bwana, Mungu wenu, niwaagizayo leo;

Kumbukumbu la Torati 28:13 - Bwana atakufanya kuwa kichwa, wala si mkia; nawe utakuwa juu tu, wala huwi chini; utakapoyasikiza maagizo ya Bwana, Mungu wako, nikuagizayo hivi leo, kuyaangalia na kufanya;

Kumbukumbu la Torati 30:19 - Nazishuhudiza mbingu na nchi juu yenu hivi leo, kuwa nimekuwekea mbele yako uzima na mauti, baraka na laana; basi chagua uzima, ili uwe hai, wewe na uzao wako;

Bakara 2:2-4 - 2 Hiki ni Kitabu kisichokuwa na shaka ndani yake; ni uwongofu kwa wachamungu, 3 Ambao huyaamini ya ghaibu na hushika Sala, na hutoa katika tuliyo wapa. 4 Na ambao wanayaamini yaliyo teremshwa kwako, na yaliyo teremshwa kabla yako; na Akhera wana yakini nayo.

16.

Je, watu wanaokataa kuisoma na kuiheshimu Biblia, wanajiweka kwenye laana ya kuwa wasioamini? (Kâfir)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Yeremia 11:3 - Ukawaambie, Bwana, Mungu wa Israeli, asema hivi, Na alaaniwe mtu asiyeyasikia maneno ya maagano haya...

Waebrania 12:25-29 - 25 Angalieni msimkatae yeye anenaye. 29 maana Mungu wetu ni moto ulao.

A'raf 7:36 & 40-49 - 36. Na wale watakao kanusha Ishara zetu na wakazifanyia kiburi, hao ni watu wa Motoni; humo watadumu. 40. Hakika wale wanao zikanusha Ishara zetu na wakazifanyia kiburi hawatafunguliwa milango ya mbingu, wala hawataingia Peponi

Ankebut 29:46-47 - 46. Wala msijadiliane na Watu wa Kitabu ila kwa njia iliyo nzuri kabisa, 47. Na hawazikatai Ishara zetu isipo kuwa makafiri.

17.

Je, inakubaika kwamba mkusanyiko wa Maandiko yalifika tamati katika mwisho wa kitabu cha Ufunuo?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Ufunuo 22:18-19 - 18. Namshuhudia kila mtu ayasikiaye maneno ya unabii wa kitabu hiki, Mtu ye yote akiyaongeza, Mungu atamwongezea hayo mapigo yaliyoandikwa katika kitabu hiki. **19.** Na mtu ye yote akiondoa lo lote katika maneno ya unabii wa kitabu hiki, Mungu atamwondolea sehemu yake katika ule mti wa uzima, na katika ule mji mtakatifu, ambao habari zake zimeandikwa katika kitabu hiki.

Al-i İmran 3:19-20 - 19. Bila ya shaka Dini mbele ya Mwenyezi Mungu ni Uislamu. Na walio pewa Kitabu hawakukhitalifiana ila baada ya kuwajia ujuzi. **20.** Wakisilimu basi wameongoka.wake.

18.

Je, ili Qur'an iweze kuchukuliwa kama Neno la Mungu inahitaji kuwa katika maelewano timilifu na maandiko ya kihistoria kama yalivyoandikwa awali kwenye Biblia?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

1 Wakorintho 14:32-33 - 32. Na roho za manabii huwatii manabii. **33.** Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani; vile vile kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu.

Wagalatia 1:8 - Lakini ijapokuwa sisi au malaika wa mbinguni atawahubiri ninyi injili yo yote isipokuwa hiyo tuliyouwahubiri, na alaaniwe.

2 Yohana 1:9 - Kila apitaye cheo, wala asidumu katika mafundisho ya Kristo, yeye hana Mungu. Yeye adumuye katika mafundisho hayo, huyo ana Baba na Mwana pia.

Al-i İmran 3:85 - Na anaye tafuta dini isiyo kuwa Uislamu haitakubaliwa kwake. Naye Akhera atakuwa katika wenye kukhasiri.

Ahzab 33:40 - Muhammad si baba wa yeyote katika wanaume wenu, bali ni Mtume wa Mwenyezi Mungu na Mwisho wa Manabii, na Mwenyezi Mungu ni Mjuzi wa kila kitu.

19.

Je, Qur'an ina mapungufu muhimu kwenye mafundisho na historia ambayo yanatofautiana kabisa na kile kinachopatikana kwenye Biblia?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

1 Yohana 2:22-24 - 23. Kila amkanaye Mwana, hanaye Baba; 24. Ikiwa hilo mlilolisikia tangu mwanzo linakaa ndani yenu, ninyi nanyi mtakaa ndani ya Mwana, na ndani ya Baba.

2 Yohana 1:9 - Kila apitaye cheo, wala asidumu katika mafundisho ya Kristo, yeye hana Mungu. Yeye adumuye katika mafundisho hayo, huyo ana Baba na Mwana pia.

Shuara 26:196-197 - 196. Na hakika bila ya shaka haya yamo katika Vitabu vya kale. **197.** Je! Haikuwa kwao ni Ishara kwamba wanayajua haya wanazuoni wa Wana wa Israili?

Fussilat 41:43 - Huambiwi ila yale yale waliyo ambiwa Mitume wa kabla yako. Hakika Mola wako Mlezi bila ya shaka ni Mwenye maghfira, na ni Mwenye adhabu chungu.

20.

Je, dhana ya ya "Msukumo" au "ufunuo" ni sawa kwenye Qur'an kama ilivyo kwenye Biblia?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

2 Timotheo 3:16 - Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwaadibisha katika haki;

2 Petro 1:20-21 - 20 Mkijua neno hili kwanza, ya kwamba hakuna unabii katika maandiko upatao kufasiriwa kama apendavyo mtu fulani tu. **21** Maana unabii haukuletwa po pote kwa mapenzi ya mwanadamu; bali wanadamu walinena yaliyotoka kwa Mungu, wakiongozwa na Roho Mtakatifu.

Nisa 4:163 - Hakika Sisi tumekuletea wahyi wewe kama tulivyo wapelekea wahyi Nuhu na Manabii walio kuwa baada yake... na Isa... na Daud tukampa Zaburi.

En'am 6:19 & 93 - 19 Sema: Mwenyezi Mungu. Yeye ndiye shahidi baina yangu na nyinyi. Na nimefunuliwa Qur'ani hii ili kwayo nikuonyeni nyinyi na kila inayo mfikia.

93 Nani dhaalimu mkubwa kuliko yule anaye mzuliya uwongo Mwenyezi Mungu, au anaye sema: Mimi nimeletewa wahyi; na hali haukuletewa wahyi wowote.

21.

Je, Wayahudi au Wakristo wanaweza kuikubali Qur'an kama Kitabu Takatifu?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Kumbukumbu la Torati 18:20-22 - 20 Lakini nabii atakayenena neno kwa kujikinai kwa jina langu, ambalo sikumwagiza kulinena... nabii yule atakufa. **22**

Atakaponena nabii kwa jina la Bwana, lisifuate jambo lile wala kutimia, hilo ndilo neno asilolinena Bwana; kwa kujikinai amelinena huyo nabii, usimwogope.

Isaya 8:20 - ikiwa hawasemi sawasawa na neno hili, bila shaka kwa hao hapana asubuhi.

Nisa 4:82 - Hebu hawaizingatii hii Qur'ani? Na lau kuwa imetoka kwa asiye kuwa Mwenyezi Mungu bila ya shaka wangeli kuta ndani yake khitilafu nyingi.

Shu'ara 26:196-197 - 196 Na hakika bila ya shaka haya yamo katika Vitabu vya kale. **197** Je! Haikuwa kwao ni Ishara kwamba wanayajua haya wanazuoni wa Wana wa Israili?

22.

Je, baada ya Mungu kutuma Kitabu Takatifu atawahi kuhisi haja ya kufuta au kukataa baadhi ya mistari yake? (Mensuh & Nesih)

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Zaburi 89:34 - Mimi sitalihalifu agano langu, Sitalibadili neno lililotoka midomoni mwangu.

Luka 16:17 - Lakini ni vyepesi zaidi mbingu na nchi vitoweke, kuliko itanguke nukta moja ya torati.

Yohana 10:35 - (na maandiko hayawezi kutanguka);

Bakara 2:106 - Ishara yoyote tunayo ifuta au tunayo isahaulisha tunaitetea iliyo bora kuliko hiyo, au iliyo mfano wake. Hujui kwamba Mwenyezi Mungu ni Muweza wa kila kitu?

Ra'd 13:39 - Mwenyezi Mungu hufuta na huthibitisha ayatakayo. Na asili ya hukumu zote iko kwake.

Nahl 16:101 - Na tunapo badilisha Ishara pahala pa Ishara nyengine, na Mwenyezi Mungu anajua anayo teremsha, wao husema: Wewe ni mzushi. Bali wengi wao hawajui kitu.

Isra 17:86 - Na tungeli penda tungeli yaondoa tuliyo kufunulia. Kisha usingeli pata mwakilishi wa kukupigania kwetu kwa haya.

23.*

Je, kama Qur'an imeshuka chini kutoka kwa "Mungu wa Ulimwengu" na kisha ikathibitishwa na kundi la mapepo, hii inaweza kuwa dalili nzuri kwamba imetoka kwa Mungu?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yohana 14:30 - Mimi sitasema nanyi maneno mengi tena, kwa maana yuaja mkuu wa ulimwengu huu, wala hana kitu kwangu.

2 Wakorintho 4:3-4 - **3** Lakini ikiwa injili yetu imesitirika, imesitirika kwa hao wanaopotea; **4** ambao ndani yao mungu wa dunia hii amepofusha fikira zao wasioamini, isiwazukie nuru ya injili ya utukufu wake Kristo aliye sura yake Mungu.

Fatih 1:1 - Kwa jina la mwenyezi mungu mwingi wa rehema mwenye kurehemu.

Yunus 10:37 - Na haiwezekani Qur'ani hii kuwa imetungwa na haitoki kwa Mwenyezi Mungu... kutokana na Mola Mlezi wa viumbe vyote.

Ahkaf 46:29-30 - **29** Na wakati tulipo waleta kundi la majini kuja kwako kusikiliza Qur'ani. **30** Wakasema: kinacho sadikisha yaliyo kuwa kabla yake, na kinacho ongoza kwenye Haki na kwenye Njia Iliyo Nyooka.

24.

Je, Kitabu Takatifu kingehitaji kuhisi haja ya kukataa mara kwa mara kuwa kimetoka kwa Shetani?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Mathayo 7:15-20 - **15** Jihadharini na manabii wa uongo, 16 Mtawatambua kwa matunda yao.

Yohana 8:44-49 - **44** Ninyi ni wa baba yenu, Ibilisi, na tamaa za baba yenu ndizo mpendazo kuzitenda. Yeye alikuwa mwuaji tangu mwanzo; wala hakusimama katika kweli, kwa kuwa hamna hiyo kweli ndani yake. **46** Ni nani miongoni mwenu anishuhudiaye ya kuwa nina dhambi?

Nahl 16:98 - Na ukisoma Qur'ani mwombe Mwenyezi Mungu akulinde na Shetani maluuni.

Tekvir 81:22 & 25 - **22** Na wala huyu mwenzenu hana wazimu. **25** Wala hii si kauli ya Shetani maluuni.

Kumbuka: Muhammad alikataa mara kwa mara kuwa alikuwa amemilikiwa na pepo: 15:6-7, 23:70, 34:8 & 46, 37:36, 44:14, 51:50-52, 68:51.

Mungu na Allah

25.

Je, Wayahudi, Wakristo na Waislamu wote wanaamini kuwa kuna Mungu "mmoja" tu wa kweli?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Kumbukumbu la Torati 6:4 - Sikiza, Ee Israeli; Bwana, Mungu wetu, Bwana ndiye mmoja.

Waefeso 4:4-6 - 5 Bwana mmoja... 6 Mungu mmoja, naye ni Baba wa wote...

1 Timotheo 2:5-6 - 5 Kwa sababu Mungu ni mmoja...

Yakobo 2:19 - Wewe waamini ya kuwa Mungu ni mmoja; watenda vema. Mashetani nao waamini na kutetemeka.

Bakara 2:163 - Na Mungu wenu ni Mungu mmoja tu, hapana mungu ila Yeye. Mwingi wa rehema...

Nisa 4:87 & 171 - 87 Mwenyezi Mungu, hapana mungu isipo kuwa Yeye. 171 Hakika Mwenyezi Mungu ni Mungu mmoja tu.

Maide 5:73 - Hali hakuna mungu ila Mungu Mmoja.

Nahl 16:22 & 51 - 22 Mungu wenu ni Mungu Mmoja.

51 Na Mwenyezi Mungu amesema: Msiwe na miungu wawili! Hakika Yeye ni Mungu Mmoja.

26.

Je, tabia na sifa za asili nyingi za Allah zinazopatikana kwenye Qur'an zinakubaliana na sifa za Mungu zinazopatikana kwenye Biblia? (Esmaül-Husna)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Isaya 40:28 - Je! Wewe hukujua? Hukusikia? Yeye Mungu wa milele, Bwana, Muumba miisho ya dunia, hazimii, wala hachoki; akili zake hazichunguziki.

Bakara 2:255 - Mwenyezi Mungu - hapana mungu ila Yeye Aliye hai, Msimamia mambo yote milele. Enzi yake imetanda mbinguni na duniani; na wala haemewi na kuvilinda hivyo. Na Yeye ndiye aliye juu, na ndiye Mkuu. Hashr 59:23 - Yeye ndiye Mwenyezi Mungu ambaye hapana mungu isipo kuwa Yeye tu. Mfalme, Mtakatifu, Mwenye salama, Mtoaji wa amani, Mwenye kuyaendesha Mwenyewe mambo yake, Mwenye nguvu, Anaye fanya analo litaka, Mkubwa, Ametakasika Mwenyezi Mungu na hayo wanayo mshirikisha nayo.

27.

Je, "Mungu" wa kwenye Biblia na "Allah" wa kwenye Qur'an ni kitu kimoja?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Kutoka 3:14 - Mungu akamwambia Musa, MIMI NIKO AMBAYE NIKO; akasema, Ndivyo utakavyowaambia wana wa Israeli; MIMI NIKO amenituma kwenu.

2 Yohana 1:9 - Kila apitaye cheo, wala asidumu katika mafundisho ya Kristo, yeye hana Mungu. Yeye adumuye katika mafundisho hayo, huyo ana Baba na Mwana pia.

Ankebut 29:46 - Na haya maisha ya dunia si chochote ila ni pumbao na mchezo. Na nyumba ya Akhera ndiyo maisha khasa; laiti wangeli kuwa wanajua!

Safat 37:126 - Mwenyezi Mungu, Mola Mlezi wenu na Mola Mlezi wa baba zenu wa zamani?

28.

Je, jina la milele na lisilobadilika la Mungu ni "Yahweh"?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Kutoka 3:15 - Tena Mungu akamwambia Musa, Waambie wana wa Israeli maneno haya, Bwana, Mungu wa baba zenu, Mungu wa Ibrahimu, Mungu wa Isaka, Mungu wa Yakobo, amenituma kwenu; hili ndilo jina langu hata milele, nalo ni kumbukumbu langu hata vizazi vyote.

Yohana 8:58 - Yesu akawaambia, Amin, amin, nawaambia, Yeye Ibrahimu asijakuwako, mimi niko.

A'raf 7:180 - Na Mwenyezi Mungu ana majina mazuri kabisa, basi muombeni kwa hayo. Na waacheni wale wanao haribu utakatifu wa majina yake. Hao watakuja lipwa waliyo kuwa wakiyatenda.

Isra 17:110 - Sema: Mwombeni Allah (Mwenyezi Mungu), au mwombeni Rahman (Mwingi wa Rehema), kwa jina lolote mnalo mwita. Kwani Yeye ana majina mazuri mazuri. Wala usitangaze Sala yako kwa sauti kubwa, wala usiifiche kwa sauti ndogo, bali shika njia ya kati na kati ya hizo.

Kumbuka: Jina maalum na la milele la Mungu, "Yahweh" limetumika mara 6,823 katika Biblia lakini halipatikani kabisa katika majina 99 ya Mungu (Esmaul - Husna) kwenye Qur'an. Cf. Taha 20:8, Rahman 55:78 & Hashr 59:24.

29.

Je, kuna mistari kwenye Vitabu Takatifu kuhusu Mungu kuwa "Mtakatifu"? (el-Kuddus)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Isaya 6:3 - Mtakatifu, Mtakatifu, Mtakatifu, ni Bwana wa majeshi; dunia yote imejaa utukufu wake.

Isaya 40:25 - Mtanifananisha na nani, basi, nipate kuwa sawa naye? Asema yeye aliye Mtakatifu.

Isaya 57:15 - Maana yeye aliye juu, aliyetukuka, akaaye milele; ambaye jina lake ni Mtakatifu

Yohana 17:11 - naja kwako. Baba mtakatifu,

Ufunuo 4:8 - Mtakatifu, Mtakatifu, Mtakatifu, Bwana Mungu Mwenyezi, aliyekuwako na aliyeko na atakayekuja.

Hashr 59:23 - Yeye ndiye Mwenyezi Mungu ambaye hapana mungu isipo kuwa Yeye tu. Mfalme, Mtakatifu...

Jum'a 62:1 - Viliomo mbinguni na viliomo katika ardhi vinamtakasa Mwenyezi Mungu, Mfalme, Mtakatifu, Mwenye nguvu, Mwenye hikima.

Kumbuka: Hii sifa imeonekana mara mbili tu kwenye Qur'an, lakini inapatikana Zaidi ya mara 450 kwenye Biblia.

30.

Je, katika tabia na sifa za asili za Mungu, Mungu anajidhihirisha kama "Baba"?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Isaya 63:16 - Maana wewe ndiwe Baba yetu... Bwana, ndiwe Baba yetu, mkombozi wetu tangu milele ndilo jina lako.

Mathayo 5:45 & 48 - 45 Ili mpate kuwa wana wa Baba yenu aliye mbinguni **48** Basi ninyi mtakuwa wakamilifu, kama Baba yenu wa mbinguni alivyo mkamilifu.

Yohana 8:41 - sisi tunaye Baba mmoja, yaani, Mungu.

En'am 6:101 - Yeye ndiye Muumbaji wa mbingu na ardhi bila ya ruwaza. Itakuwaje awe na mwana naye hakuwa na mke?

Furkan 25:2 - Ambaye ni wake ufalme wa mbingu na ardhi, wala hakuwa na mwana, wala hakuwa na mshirika katika ufalme, na akaumba kila kitu na akakikadiria kwa kipimo.

Jinn 72:3 - Inaongoza kwenye uwongofu, kwa hivyo tumeiamini, wala hatutamshirikisha yeyote na Mola wetu Mlezi.

31.

Je, Mungu ana kiburi, na Kiburi ni tabia ya Mungu? (el-Mütekebbir)

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Zaburi 101:5 - Amsingiziaye jirani yake kwa siri, Huyu nitamharibu. Mwenye macho ya kiburi na moyo wa majivuno, Huyo sitavumilia naye.

Isaya 57:15 - Nakaa mimi mahali palipoinuka, palipo patakatifu; tena pamoja na yeye aliye na roho iliyotubu na kunyenyekea...

1 Yohana 2:16 - Maana kila kilichomo duniani, yaani, tamaa ya mwili, na tamaa ya macho, na kiburi cha uzima, havitokani na Baba, bali vyatokana na dunia.

Hashr 59:23 - Yeye ndiye Mwenyezi Mungu ambaye hapana mungu isipo kuwa Yeye tu. Mfalme, Mtakatifu, Mwenye salama, Mtoaji wa amani, Mwenye kuyaendesha Mwenyewe mambo yake, Mwenye nguvu, Anaye fanya analo litaka, Mkubwa, Ametakasika Mwenyezi Mungu na hayo wanayo mshirikisha nayo.

32.

Je, miongoni mwa tabia na sifa za asili za Mungu, Mungu anajidhibitisha kama "mkombozi"?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Isaya 43:3 & 11 - 3 Maana mimi ni Bwana, Mungu wako; Mtakatifu wa Israeli, mwokozi wako... **11** Mimi, naam, mimi, ni Bwana, zaidi yangu mimi hapana mwokozi.

Hosea 13:4 - Lakini mimi ni Bwana Mungu... wala zaidi ya mimi hakuna Mwokozi.

Luka 2:11 - Maana leo katika mji wa Daudi amezaliwa, kwa ajili yenu, Mwokozi, ndiye Kristo Bwana.

Tito 1:4 - Kwa Tito, mwanangu hasa katika imani tuishirikiyo. Neema na iwe kwako na amani zitokazo kwa Mungu Baba na kwa Kristo Yesu Mwokozi wetu.

Tito 3:4-6 - 4 Lakini wema wake Mwokozi wetu Mungu... kwa kuoshwa kwa kuzaliwa kwa pili na kufanywa upya na Roho Mtakatifu; 6 ambaye alitumwagia kwa wingi, kwa njia ya Yesu Kristo Mwokozi wetu;

Kumbuka: sifa ya Mungu kuwa "mkombozi" inapatikana mara 39 kwenye Biblia, lakini hazipatikani kwenye Qur'an.

33.

Je, katika Vitabu Takatifu Mungu anapokuwa anajiongelea, yeye huwa anaongea kwa kutumia nafsi ya kwanza "wingi"?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Mwanzo 1:26 - Mungu akasema, Na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu;

Mwanzo 11:6-7 - **6** Bwana akasema... **7** Haya, na tushuke huko, tuwachafulie usemi wao ili...

Isaya 6:8 - Kisha nikaisikia sauti ya Bwana, akisema, Nimtume nani, naye ni nani atakayekwenda kwa ajili yetu? Ndipo niliposema, Mimi hapa, nitume mimi.

Vakia 56:57-59 - **57** Sisi tumekuumbeni; basi hamsadiki?

59 Je! Mnaiumba nyinyi, au ni Sisi ndio Waumbaji?

İnsan 76:23 - Hakika Sisi tumekuteremshia Qur'ani kidogo kidogo.

34.

Je, dhana ya "utatu" inakubalika? (Baba, Mwana na Roho Mtakatifu)

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mwanzo 11:6-7 - **6** Bwana akasema,... **7** Haya, na tushuke huko, tuwachafulie usemi wao ili...

Mathayo 28:19 - Basi, enendeni, mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi, mkiwabatiza kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu;

Waefeso 4:4-6 - **4** Mwili mmoja, na Roho mmoja, kama na mlivyoitwa katika tumaini moja la wito wenu. **5** Bwana mmoja, imani moja, ubatizo mmoja. **6** Mungu mmoja, naye ni Baba wa wote, aliye juu ya yote na katika yote na ndani ya yote.

Al-i İmran 3:64 - Sema... Ya kwamba tusimuabudu yeyote ila Mwenyezi Mungu, wala tusimshirikishe na chochote;

Nisa 4:171 - Enyi Watu wa Kitabu! Msipite kiasi katika dini yenu, wala msimseme Mwenyezi Mungu ila kwa lilio kweli. Hakika Masihi Isa mwana wa Maryamu ni Mtume wa Mwenyezi Mungu, na neno lake tu alilo.

Maide 5:72-73 - **72** Hakika wamekufuru walio sema: Mwenyezi Mungu ni Masihi mwana wa Maryamu! **73** Kwa hakika wamekufuru walio sema: Mwenyezi Mungu ni wa tatu wa Utatu. Hali hakuna mungu ila Mungu Mmoja.

35.

Je, Mungu anaweza kumshtaki Yesu kwa uwongo kuwa amefanya kosa au Yesu anaweza kumdanganya Mungu ili kuficha kosa?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yohana 8:46 - Ni nani miongoni mwenu anishuhudiaye ya kuwa nina dhambi? Nami nikisema kweli, mbona ninyi hamnisadiki?

Tito 1:2 - Katika tumaini la uzima wa milele, ambao Mungu asiyeweza kusema uongo aliuahidi tangu milele;
1 Petro 2:21-23 - **21** Kristo... **22** Yeye hakutenda dhambi, wala hila haikuonekana kinywani mwake.

Ma'ida 5:116 - Na pale Mwenyezi Mungu atakapo sema: Ewe Isa bin Maryamu! Ati wewe uliwaambia watu: Nifanyeni mimi na mama yangu kuwa ni miungu badala ya Mwenyezi Mungu? (Na Isa) atasema: Subhanaka, Wewe umetakasika! Hainifalii mimi kusema ambayo si haki yangu. Ikiwa nilisema basi bila ya shaka umekwisha yajua. Wewe unayajua yaliyo ndani ya nafsi yangu, lakini mimi siyajui yaliyo katika nafsi yako. Hakika Wewe ndiye Mjuzi mkubwa wa yaliyo fichikana.

36.

Je, Mungu ni Mungu aliye mbali, wa kiroho sana ambaye ni nadra kuonyesha nguvu yake kuu au alama za mikono yake katika historia ya binadamu?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Kutoka 13:21 - Bwana naye akawatangulia mchana ndani ya wingu mfano wa nguzo, ili awaongoze njia; na usiku, ndani ya moto mfano wa nguzo, ili kuwapa nuru; wapate kusafiri mchana na usiku;
Kutoka 16:9-10 - **10** Ilikuwa Haruni aliponena na huo mkutano wote wa wana wa Israeli, wakaangalia upande wa bara, na tazama, utukufu wa Bwana ukaonekana katika hilo wingu.

1 Samweli 12:16 - Na sasa simameni, mkalione jambo hili kubwa, Bwana atakalolitenda mbele ya macho yenu.

En'am 6:37-38 - **37** Na wamesema: Kwa nini hakuteremshiwa muujiza kutoka kwa Mola wake Mlezi? Sema: Hakika Mwenyezi Mungu ni Muweza wa kuteremsha muujiza. **38** Hatukupuza Kitabuni kitu chochote.

37.

Je, Mungu amewahi kujionyesha wazi wazi kwa wanadamu duniani? (Theofania au Ru'yetullah)

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Kutoka 33:11 & 18-23 - 11 Naye Bwana akasema na Musa uso kwa uso, kama vile mtu asemavyo na rafiki yake. **18** Akasema, Nakusihi unionyeshe utukufu wako. **23.** nawe utaniona nyuma yangu, bali uso wangu hautaonekana.

Hesabu 12:7-8 - 7 Musa... 8 Kwake nitanena mdomo kwa mdomo, Maana, waziwazi wala si kwa mafumbo; Na umbo la Bwana yeye ataliona.

En'am 6:103 - Macho hayamfikilii bali Yeye anayafikilia macho. Naye ni Mjuzi, Mwenye khabari.

A'raf 7:143 - Na alipo kuja Musa kwenye miadi yetu, na Mola wake Mlezi akamsemeza, alisema: Mola wangu Mlezi! Nionyeshe nikutazame. Mwenyezi Mungu akasema: Hutoniona. Lakini utazame huo mlima. Ukibaki pahala pake basi utaniona. Basi alipo jionyesha Mola Mlezi wake kwa mlima, aliufanya uvurugike, na Musa akaanguka chini amezimia.

Kumbuka: Theofania zingine kwenye Biblia: Mwa. 12:7-9; 18:1-33; 32:22-30; Kut. 3:2-4:17; Kut. 24:9-11; Kum. 31:14-15; Ayubu 38-42.

38.

Je, Mungu anaongea moja kwa moja na wanadamu siku hizi mbali na maandiko yake ya ufunuo?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Yoeli 2:28 - Hata itakuwa, baada ya hayo, ya kwamba nitamimina roho yangu juu ya wote wenye mwili; na wana wenu, waume kwa wake, watatabiri, wazee wenu wataota ndoto, na vijana wenu wataona maono;

1 Wakorintho 14:1-4 & 24-25 - 1 Ufuateni upendo, na kutaka sana karama za rohoni, lakini zaidi kwamba mpate kuhutubu. **2** Maana yeye anenaye kwa lugha, hasemi na watu, bali husema na Mungu; maana hakuna asikiaye; lakini anena mambo ya siri katika roho yake.

Shura 42:51 - Na haikuwa kwa mwanaadamu kwamba Mwenyezi Mungu amsemeze ila kwa Wahyi (Ufunuo), au kwa nyuma ya pazia, au kumtuma Mjumbe. Naye humfunulia ayatakayo kwa idhini yake.

39.

Je, Mungu asiye na Mwisho anatamani kuwa na uhusiano wa karibu na wenye upendo na binadamu mwenye Mwisho kiasi cha kwamba binadamu wanaitwa "watoto wa Mungu"?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Hosea 1:10 - tena itakuwa, badala ya kuambiwa, Ninyi si watu wangu, wataambiwa, Ninyi ndio wana wa Mungu aliye hai.

Wagalatia 4:6 - Na kwa kuwa ninyi mmekuwa wana, Mungu alituma Roho wa Mwanawe mioyoni mwetu, aliaye, Aba, yaani, Baba.

1 Yohana 3:1-2 - **1** Tazameni, ni pendo la namna gani alilotupa Baba, kwamba tuitwe wana wa Mungu; na ndivyo tulivyo. **2.** Wapenzi, sasa tu wana wa Mungu...

Maide 5:18 - Na Mayahudi na Wakristo wanasema: Sisi ni wana wa Mwenyezi Mungu na vipenzi vyake. Sema: Basi kwa nini anakuadhibuni kwa ajili ya dhambi zenu?

Kumbuka: Hata ingawa Qur'an inakataa kwamba binadamu wanaweza kuwa watoto wa Mungu, Mungu anasemekana kuwa karibu sana na binadamu: Cf. Enfal 8:24; Hud 11:90 & 92; & Kaf 50:16.

40.

Je, upendo wa Mungu ni upendo wa agape? (el-Vedud)

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Warumi 5:8 - Bali Mungu aonyesha pendo lake yeye mwenyewe kwetu sisi, kwa kuwa Kristo alikufa kwa ajili yetu, tulipokuwa tungali wenye dhambi.

1 Yohana 4:8-10 - **8** Mungu ni upendo. **10** Hili ndilo pendo, si kwamba sisi tulimpenda Mungu, bali kwamba yeye alitupenda sisi, akamtuma Mwanawe kuwa kipatanisho kwa dhambi zetu.

Bakara 2:195 & 276 - **195** Hakika Mwenyezi Mungu huwapenda wafanyao wema. **276** Na Mwenyezi Mungu hampendi kila mwenye kukanya na afanyae dhambi.

Al-i Imran 3:57 & 159 - **57** Na Mwenyezi Mungu hawapendi madhaalimu. **159.** Hakika Mwenyezi Mungu huwapenda wanao mtegemea.

Nisa 4:107 - Hakika Mwenyezi Mungu hampendi aliye khaaini, mwenye dhambi.

Rum 30:45 - Hakika Yeye hawapendi makafiri.

41.*

Je, Mungu anawaona wanaomuamini kama watumwa au watumishi wake tu?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yohana 15:15 - Siwaiti tena watumwa; kwa maana mtumwa hajui atendalo bwana wake; lakini ninyi nimewaita rafiki; kwa kuwa yote niliyoyasikia kwa Baba yangu nimewaarifu.

1 Petro 2:9-10- 9 Bali ninyi ni mzao mteule, ukuhani wa kifalme, taifa takatifu, watu wa milki ya Mungu, mpate kuzitangaza fadhili zake yeye aliyewaita mtoke gizani mkaingie katika nuru yake ya ajabu; **10** ninyi mliokuwa kwanza si taifa, bali sasa ni taifa la Mungu; mliokuwa hamkupata rehema, bali sasa mmepata rehema.

Sad 38:83 - Isipo kuwa wale waja wako miongoni mwao walio khitariwa.

Zulmer 39:16-17 - 16. Yatawekwa juu yao mat'abaka ya moto, na chini yao mat'abaka. Kwa hayo Mwenyezi Mungu anawakhofisha waja wake. Enyi waja wangu! Nicheni Mimi!

42.*

Je, Mungu anaonyesha upendeleo kati ya wanadamu na anawapendelea wengine zaidi ya wengine?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Marko 12:14 - Mwalimu, twajua ya kuwa wewe u mtu wa kweli, wala hujali cheo cha mtu; kwa maana hutazami sura za watu;

Wagalatia 3:28 - Hapana Myahudi wala Myunani. Hapana mtumwa wala huru. Hapana mtu mume wala mtu mke. Maana ninyi nyote mmekuwa mmoja katika Kristo Yesu.

Waefeso 6:9 - yeye aliye Bwana wao na wenu yuko mbinguni, wala kwake hakuna upendeleo.

Nahl 16:71 & 75 - 71. Na Mwenyezi Mungu amewafadhilisha baadhi yenu kuliko wengine katika riziki. **75.** Je, hao watakuwa sawa?

Ahzab 33:50 - Ni halali kwako wewe tu, si kwa Waumini wengine. Sisi tunajua tuliyo wafaridhia wao katika wake zao na wanawake ilio wamiliki mikono yao ya kulia. Ili isiwe dhiki kwao.

Kambuka: Cf. Hadith: Mishkat ul-Masabih, Vol. 3 p. 117 na Bukhari Vol 1 no. 28 & 301; Vol. 2. no. 161.

43.*

Je, Mungu anawachukia baadhi ya wenye dhambi na anataka kuwatuma baadhi yao kuzimu?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Ezekieli 18:23 & 32 - 23 Je! Mimi ninafurahia kufa kwake mtu mwovu? Asema Bwana MUNGU; si afadhali kwamba aghairi, na kuiacha njia yake, akaishi? **32** Maana mimi sikufurahii kufa kwake afaye, asema Bwana MUNGU; basi ghairini, mkaishi. **2 Petro 3:9** - Bwana hakawii kuitimiza ahadi yake, kama wengine wanavyokudhani kukawia, bali huvumilia kwenu, maana hapendi mtu ye yote apotee, bali wote wafikilie toba.

Maide 5:41 - Hao ndio ambao Mwenyezi Mungu hataki kuzitakasa nyoyo zao.

A'raf 7:179 - Na tumeiambia Jahannamu majini wengi na watu.

44.

Je, Mungu ni mwandishi wa "mazuri" na "mabaya" na anawajibika kufanya mambo hayo mawili? (Hayır & Sher)

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yeremia 29:11 - Maana nayajua mawazo ninayowawazia ninyi, asema Bwana, ni mawazo ya amani wala si ya mabaya, kuwapa ninyi tumaini siku zenu za mwisho.

Yakobo 1:13 - Mtu ajaribiwapo, asiseme, Ninajaribiwa na Mungu; maana Mungu hawezi kujaribiwa na maovu, wala yeye mwenyewe hamjaribu mtu.

Bakara 2:26 - Kwa mfano huu huwapoteza wengi na huwaongoa wengi.

Nisa 4:78 - Na likiwafikilia ovu wanasema: Hili limetoka kwako wewe. Sema: Yote yanatokana na Mwenyezi Mungu.

Maide 5:14 Na kutoka kwa wale walio sema: Sisi ni Manasara... Kwa hivyo tukaweka kati yao uadui na chuki mpaka Siku ya Kiyama.

Enbiya 21:35 - na tunakujaribuni kwa mtihani wa shari na kheri.

Kumbuka: Kwenye Biblia kuna sehemu ambazo Mungu anaruhusu shida au majanga (sio mabaya ya kimaadili) kuwatokea binadamu: Isa. 45:7, Yer. 4:6 & Amosi 3:6. Shetani anaonekana kama mwandishi wa uovu Yoh. 8:44, 1 Yoh. 3:8.

45.

Je, Mungu anaweza kuelezwa kuwa "mpanga njama" mkubwa wa hayo yote? (Makara)

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Habakuki 1:13 - Wewe uliye na macho safi hata usiweze kuangalia uovu, wewe usiyeweza kutazama ukaidi...

Zekaria 8:17 - Wala mtu wa kwenu asiwaze mabaya moyoni mwake juu ya jirani yake; wala msipende kiapo cha uongo; maana hayo yote ndiyo niyachukiayo, asema Bwana.

Al-i İmran 3:54 - Na Makafiri walipanga mipango na Mwenyezi Mungu akapanga mipango, na Mwenyezi Mungu ndiye mbora wa wenye kupanga.

Ra'd 13:42 - Na walipanga walio kuwa kabla yao, lakini Mwenyezi Mungu ndiye Mwenye mipango yote.

Kumbuka: Kwenye Biblia 'kupanga njama'

kunaonekana kama kuwa dhambi na matendo haya yanahusishwa na Shetani, sio Mungu: Cf. Mwa. 3:1, Est. 9:25, Zab. 21:11, Zab. 36:4, Mit. 1:30, 2 Kor. 11:13-15, Efe. 6:11, 1 Pet 5:8-9, 2 Yohana 1:7.

46.

Je, Mungu anawajibika kujenga uadui na chuki kati ya watu wa dini tofauti?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yeremia 29:11 - Maana nayajua mawazo ninayowawazia ninyi, asema Bwana, ni mawazo ya amani wala si ya mabaya, kuwapa ninyi tumaini siku zenu za mwisho.

Bakara 2:10 - Nyoyoni mwao mna maradhi, na Mwenyezi Mungu amewazidishia maradhi.

Nisa 4:88 - Je! Mnataka kumwona mwongofu ambaye Mwenyezi Mungu amemhukumu kuwa kapotea? Na aliye mhukumu Mwenyezi Mungu kuwa amekwisha potea wewe hutampatia njia.

Maide 5:14 - Kwa hivyo tukaweka kati yao uadui na chuki mpaka Siku ya Kiyama.

Maide 5:64 - Na Mayahudi walisema... Na Sisi tumewatilia uadui na chuki baina yao mpaka Siku ya Kiyama. Na Mwenyezi Mungu hawapendi waharibifu.

47.*

Je, ni jukumu la Mungu kuifanya mioyo ya baadhi ya binadamu kuwa migumu na kuipotisha?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Mathayo 18:11-14 - 11 Kwa maana Mwana wa Adamu alikuja kukiokoa kilichopotea. 14 Vivyo hivyo haipendezi mbele za Baba yenu aliye mbinguni kwamba mmoja wa wadogo hawa apotee.

1 Timotheo 2:3-4 - 3 Hili ni zuri, nalo lakubalika mbele za Mungu Mwokozi wetu; 4 ambaye hutaka watu wote waokolewe, na kupata kujua yaliyo kweli.

Baqara 2:7, 15 & 26 - 7. Mwenyezi Mungu amepiga muhuri juu ya nyoyo zao na juu ya masikio yao, na juu ya macho yao pana kifuniko. 15. Mwenyezi Mungu atawadhiki wao na atawawacha katika upotofu wao wakitangatanga ovyo.

Nisa 4:119 - Na hakika nitawapoteza na nitawatia matamano, na nitawaamrisha,

A'raf 7:186 - Aliye mwacha Mwenyezi Mungu kupotea hana wa kumwongoa. Atawaacha hao wakitangatanga katika upotofu wao.

48.

Je, hali na tabia ya Mungu imewahi kuwa isiyobadilika au ya kuchekesha?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Hesabu 23:19 - Mungu si mtu, aseme uongo; Wala si mwanadamu, ajute; Iwapo amesema, hatalitenda? Iwapo amenena, hatalifikiliza?

Zaburi 119:90 - Uaminifu wako upo kizazi baada ya kizazi,

Malaki 3:6 - Kwa kuwa mimi, Bwana, sina kigeugeu;

2 Timotheo 2:13 - Kama sisi hatuamini, yeye hudumu wa kuaminiwa. Kwa maana hawezi kujikana mwenyewe.

Tito 1:2 - ambao Mungu asiyeweza kusema uongo

Hud 11:106-108 - 106. Motoni wakiyayayatika...

107. Watadumu humo muda wa kudumu mbingu na ardhi, isipo kuwa apendavyo Mola wako Mlezi. Hakika Mola wako Mlezi hutenda apendavyo.

Fatir 35:8 - hakika Mwenyezi Mungu humwacha akapotea amtakaye, na humwongoa amtakaye.

Buruj 85:16 - Atendaye ayatakayo.

49.

Je, imezuiliwa kumsujudia mtu yeyote zaidi ya Mungu Mwenyewe?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Kutoka 20:2-5 - 2 Mimi ni Bwana, Mungu wako, **3** Usiwe na miungu mingine ila mimi. **5** Usivisujudie wala kuvitumikia; kwa kuwa mimi, Bwana, Mungu wako, ni Mungu mwenye wivu;

Kumbukumbu la Torati 5:7-9 - 7 Usiwe na miungu mingine ila mimi. **9** Usivisujudie wala kuvitumikia; kwa kuwa mimi Bwana, Mungu wako, ni Mungu mwenye wivu,

Ufunuo 22:8-9 - 8 ili nisujudu mbele ya miguu ya malaika yule mwenye kunionyesha hayo. **9** Naye akaniambia, Angalia, usifanye hivi... Msujudie Mungu.

İsra 17:23 - Na Mola wako Mlezi ameamrisha kuwa msimuabudu yeyote ila Yeye tu...

Zariyat 51:56 - Nami sikuwaumba majini na watu ila waniabudu Mimi.

50.

Je, Mungu alitoa amri tofauti na sheria yake ya milele inayowaamri malaika wote: "msujudieni Adamu"?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Isaya 14:12-17 - 12 Jinsi ulivyoanguka kutoka mbinguni, Ewe nyota ya alfajiri, mwana wa asubuhi! **13** Nawe ulisema moyoni mwako... **14** Nitafanana na yeye Aliye juu.

Ezekieli 28:11-19 - 13 Ulikuwa ndani ya Adeni... **15** Ulikuwa mkamilifu katika njia zako tangu siku ile ulipoumbwa, hata uovu ulipoonekana ndani yako. kilicho najisi; nami nimekuangamiza, **17** Moyo wako uliinuka kwa sababu ya uzuri wako; umeiharibu hekima yako kwa sababu ya mwangaza wako;

Bakara 2:31-34 - 31 Na tulipo waambia Malaika: Msujudieni Adam, wakamsujudia wote isipo kuwa Iblis, alikataa na akajivuna na akawa katika makafiri.

İsra 17:61-65 - 61. Na pale tulipo waambia Malaika: Msujudieni Adam. Wakamsujudia isipo kuwa Iblisi. Akasema: Je! Nimsujudie uliye muumba kwa udongo? **63.** Akasema Mwenyezi Mungu: Ondokelea mbali! Atakaye kufuata katika wao, basi Jahannamu itakuwa ndiyo malipo yenu, malipo ya kutimia.

**Roho Mtakatifu,
Malaika, Mapepo na Shetani
51.***

Je, "Roho Spirit" anakubalika kama Mungu? (Ruh-ül Kudüs)

Biblia **Ndio / Hapana** Qur'an

Zaburi 139:7 - Niende wapi nijiepushe na roho yako? Niende wapi niukimbie uso wako?

Matendo 5:3-4 - **3** Petro akasema, Anania, kwa nini Shetani amekujaza moyo wako kumwambia uongo Roho Mtakatifu, **4** Hukumwambia uongo mwanadamu, bali Mungu.

Bakara 2:87 & 253 - 87. Na tukampa Isa, mwana wa Mariamu, hoja zilizo waziwazi, na tukamtia nguvu kwa Roho Takatifu.

Maide 5:110 - Ewe Isa bin Maryamu! Kumbuka neema yangu juu yako, na juu ya mama yako, nilipo kutia nguvu kwa Roho Takatifu, ukazungumza na watu katika utoto na utuuzimani.

Kumbuka: Kuna sehemu 113 kwenye Biblia ambapo Roho Mtakatifu anaonyeshwa kuwa Mungu.

52.

Je, Roho Mtakatifu anauwezo wa kuumba?

Biblia **Ndio / Hapana** Qur'an

Mwanzo 1:1-2 - **1** Hapo mwanzo Mungu aliziumba mbingu na nchi. **2** Nayo nchi ilikuwa ukiwa, tena utupu, na giza lilikuwa juu ya uso wa vilindi vya maji; Roho ya Mungu ikatulua juu ya uso wa maji.

Ayubu 26:13 - Hizo mbingu hupambwa kwa roho yake;

Ayubu 33:4 - Roho ya Mungu imeniumba, Na pumzi za Mwenyezi hunipa uhai.

Zaburi 104:30 - Waipeleka roho yako, wanaumbwa, Nawe waufanya upya uso wa nchi.

Maide 5:110, 116 & 118 - 116. Na pale Mwenyezi Mungu atakapo sema: Ewe Isa bin Maryamu! Ati wewe uliwaambia watu: Nifanyeni mimi na mama yangu kuwa ni miungu badala ya Mwenyezi Mungu? (Na Isa) atasema: Subhanaka, Wewe umetakasika! Hainifalii mimi kusema ambayo si haki yangu. **118.** Ukiwaadhibu basi hao ni waja wako. Na ukiwasamehe basi Wewe ndiye Mwenye nguvu na Mwenye hikima.

53.

Je, "Roho Mtakatifu" na malaika "Gabrieli" ni kitu kimoja?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Luka 1:11-35 - 11 13 Lakini yule malaika akamwambia, Usiogope, Zakaria, maana dua yako imesikiwa, na mkeo Elisabeti atakuzalia mtoto mwanamume, na jina lake utamwita Yohana. **14** Nawe utakuwa na furaha na shangwe, na watu wengi watakufurahia kuzaliwa kwake. **15** Kwa sababu atakuwa mkuu mbele za Bwana... naye atajazwa Roho Mtakatifu hata tangu tumboni mwa mamaye. **19** Malaika akamjibu akamwambia, Mimi ni Gabrieli, nisimamaye mbele za Mungu; nami nimetumwa niseme nawe, na kukupasha habari hizi njema. **Yohana 4:24** - Mungu ni Roho, nao wamwabuduo yeye imewapasa kumwabudu katika roho na kweli.

Bakara 2:87 -98 - 87 Na tukampa Isa, mwana wa Mariamu, hoja zilizo waziwazi, na tukamtia nguvu kwa Roho Takatifu. **98.** Aliye kuwa adui wa Mwenyezi Mungu na Malaika wake na Mitume wake na Jibril na Mikail, basi hakika Mwenyezi Mungu ni adui wa makafiri. **Kumbuka:** Ndani ya dini ya Kiislamu, Roho Mtakatifu anaonyeshwa kuwa malaika Gabrieli.

54.

Je, kumkufuru "Roho Mtakatifu" ndio dhambi moja pekee isiyosameheka?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mathayo 12:31-32 - 31 Kwa sababu hiyo nawaambia, Kila dhambi na kila neno la kufuru watasamehewa wanadamu, ila kwa kumkufuru Roho hawatasamehewa. **32** Naye mtu ye yote atakayenena neno juu ya Mwana wa Adamu atasamehewa, bali yeye atakayenena neno juu ya Roho Mtakatifu hatasamehewa katika ulimwengu wa sasa, wala katika ule ujao.

Nisa 4:48, 116 & 168 - 48. 48. Na anaye mshirikisha Mwenyezi Mungu basi hakika amezua dhambi kubwa. **116.** Na anaye mshirikisha Mwenyezi Mungu basi huyo amepotea upotovu wa mbali. **168.** Hakika wale walio kufuru na wakadhulumu hawi Mwenyezi Mungu kuwasamehe wala kuwaongoa njia.

55.

Je, Vitabu Takatifu vinalenga mambo ya kiroho?

Biblia **Ndio / Hapana** Qur'an

Warumi 1:11 - Kwa maana ninatamani sana kuwaona, nipate kuwapa karama ya rohoni, ili mfanywe imara;

Warumi 8:9 - Lakini ikiwa Roho wa Mungu anakaa ndani yenu, ninyi hamwufuati mwili; bali mwaifuata roho. Lakini mtu awaye yote asipokuwa na Roho wa Kristo, huyo si wake.

1 Wakorintho 2:13-16 - **13** Nayo twayanena, si kwa maneno yanayofundishwa kwa hekima ya kibinadamu, bali yanayofundishwa na Roho, tukiyafasiri mambo ya rohoni kwa maneno ya rohoni. **15** Lakini mtu wa rohoni huyatambua yote, wala yeye hatambuliwi na mtu.

Yuda 1:18-19 - **18** ya kwamba waliwaambia ya kuwa, Wakati wa mwisho watakuwako watu wenye kudhihaki, wakizifuata tamaa zao wenyewe za upotevu. **19** Watu hao ndio waletao matengano, watu wa dunia hii tu, wasio na Roho.

İsra 17:85 - **85**. Na wanakuuliza khabari za Roho. Sema: Roho ni katika mambo ya Mola wangu Mlezi. Nanyi hamkupewa katika ilimu ila kidogo tu.

56

Je, "Roho Mtakatifu" wa Mungu anaishi ndani ya wanaoamini na kuwaimarisha kupitia zawadi za kiroho?

Biblia **Ndio / Hapana** Qur'an

Yohana 20:21-23 - **22** Naye akiisha kusema hayo, akawavuvia, akawaambia, Pokeeni Roho Mtakatifu. **23** Wo wote mtakaowaondolea dhambi, wameondolewa; na wo wote mtakaowafungia dhambi, wamefungiwa.

Matendo 1:8 - Lakini mtapokea nguvu, akiisha kuwajilia juu yenu Roho Mtakatifu;

1 Wakorintho 12:1, 4-11 & 13 - **1** Basi, ndugu zangu, kwa habari ya karama za roho, sitaki mkose kufahamu.

7 Lakini kila mmoja hupewa ufunuo wa Roho kwa kufaidiana. **13** Kwa maana katika Roho mmoja sisi sote tulibatizwa kuwa mwili mmoja, kwamba tu Wayahudi, au kwamba tu Wayunani; ikiwa tu watumwa au ikiwa tu huru; nasi sote tulinyweshwa Roho mmoja.

Kumbuka: Qur'an haijataja zawadi za kiroho wala kuishi kwa Roho Mtakatifu.

57.

Je, zawadi za kiroho zinaweza zikatolewa kutoka kwa anayeamini kwenda kwa mwingine anayeamini kwa kumwekea mikono?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

1 Timotheo 4:14-16 - 14 Usiache kuitumia karama ile iliyomo ndani yako, uliyopewa kwa unabii na kwa kuwekewa mikono ya wazee. **15** Uyatafakari hayo; ukae katika hayo; ili kuendelea kwako kuwe dhahiri kwa watu wote.

2 Timotheo 1:6 - Kwa sababu hiyo nakukumbusha, uichochee karama ya Mungu, iliyo ndani yako kwa kuwekewa mikono yangu.

Kumbuka: Ndani ya Qur'an, kuwekelewa mikono hakujatajwa kwenye kuhamisha zawadi za kiroho Cf. Warumi 1:11, 2 Wathesalonike 2:8 & 1 Timotheo 4:14-16. Waebrania 6:1-2.

58.

Je, Mungu anawapa wafuasi wa Yesu uwezo wa kufanya miujiza kama aliyokuwa anafanya Yesu kupitia uwezo wa Roho Mtakatifu anayeishi ndani yao?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Yohana 14:12 - Amin, amin, nawaambieni, Yeye aniaminiye mimi, kazi nizifanyazo mimi, yeye naye atazifanya; naam, na kubwa kuliko hizo atafanya, kwa kuwa mimi naenda kwa Baba.

Luka 10:17 - Ndipo wale sabini waliporudi kwa furaha, wakisema, Bwana, hata pepo wanatutii kwa jina lako.

Matendo 6:8 - Na Stefano, akijaa neema na uwezo, alikuwa akifanya maajabu na ishara kubwa katika watu.

Matendo 8:6 - Na makutano kwa nia moja wakasikiliza maneno yale yaliyosemwa na Filipino walipoyasikia na kuziona ishara alizokuwa akizifanya.

Kumbuka: Hakuna taarifa zozote zinazopatikana kwenye Qur'an za mtu yeyote akifanya miujiza dhahiri baada ya Yesu.

59.

Je, Mungu anawapa baadhi ya wanaoamini zawadi ya kunena kwa lugha kupitia uwezo wa Roho Mtakatifu.

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

1 Wakorintho 14:2, 5 - 2 Maana yeye anenaye kwa lugha, hasemi na watu, bali husema na Mungu; maana hakuna asikiaye; lakini anena mambo ya siri katika roho yake. **5** Nami nataka ninyi nyote mnene kwa lugha...

Warumi 8:26-27 - 26 Kadhalika Roho naye hutusaidia udhaifu wetu, kwa maana hatujui kuomba jinsi itupasavyo, lakini Roho mwenyewe hutuomba kwa kuugua kusikoweza kutamkwa. **27** Na yeye aichunguzaye mioyo aijua nia ya Roho ilivyo, kwa kuwa huwaomba watakatifu kama apendavyo Mungu.

Kumbuka: Kwenye Qur'an hakuna mistari inayoongelea kunena kwa lugha.

60.

Je, kuna tofauti ya wazi kati ya malaika (Melek) kuwa watumishi wa Mungu na mapepo (Jinn) kuwa watumishi wa Shetani?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mathayo 25:41 - Kisha atawaambia na wale walioko mkono wake wa kushoto, Ondokeni kwangu, mliolaaniwa, mwende katika moto wa milele, aliwekewa tayari Ibilisi na malaika zake;

Ufunuo 12:9 - Yule joka akatupwa, yule mkubwa, nyoka wa zamani, aitwaye Ibilisi na Shetani, audanganyaye ulimwengu wote; akatupwa hata nchi, na malaika zake wakatupwa pamoja naye.

Jinn 72:1-16 - 1. Sema: Imefunuliwa kwangu ya kuwa kundi moja la majini lilisikiliza, na likasema: Hakika sisi tumeisikia Qur'ani ya ajabu! **2.** Inaongoza kwenye uwongofu, kwa hivyo tumeiamini, wala hatutamshirikisha yeyote na Mola wetu Mlezi **11.** Na hakika katika sisi wamo walio wema, na wengine wetu ni kinyume na hivyo. Tumekuwa njia mbali mbali. **14.** Na hakika wamo katika sisi Waislamu, na wamo kati yetu wanao acha haki. Basi walio silimu, hao ndio walio tafuta uwongofu. **15.** Na ama wanao acha haki, hao watakuwa kuni za Jahannamu.

61.

Je, inawezekana Shetani kutubu dhambi na kuwa mzuri?

Biblia Hapana / Hapana Qur'an

Ufunuo 12:9-10 - 9 Yule joka akatupwa, yule mkubwa, nyoka wa zamani, aitwaye Ibilisi na Shetani, audanganyaye ulimwengu wote; akatupwa hata nchi, na malaika zake wakatupwa pamoja naye. **10** Nikasikia sauti kuu mbinguni, ikisema, Sasa kumekuwa wokovu, na nguvu, na ufalme wa Mungu wetu, na mamlaka ya Kristo wake; kwa maana ametupwa chini mshitaki wa ndugu zetu, yeye awashitakiye mbele za Mungu wetu, mchana na usiku.

Bakara 2:208 - wala msifuate nyayo za She'tani; hakika yeye kwenu ni adui aliye wazi.

Zukhruf 43:36-39 - 36. Anaye yafanyia upofu maneno ya Rahmani tunamwekea Shet'ani kuwa ndiye rafiki yake. **39.** Na kwa kuwa mlidhulumu, haitakufaeni kitu leo kwamba nyinyi mnashirikiana katika adhabu.

62.

Je, inawezekana kwa baadhi ya "mapepo" kutubu dhambi na kuwa wazuri? (Jinn)

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yuda 1:6-7 - 6 Na malaika wasioilinda enzi yao wenyewe, lakini wakayaacha makao yao yaliyowahusu, amewaweka katika vifungo vya milele chini ya giza kwa hukumu ya siku ile kuu.

Jinn 72:1, 11, 13 & 14 - 1. Sema: Imefunuliwa kwangu ya kuwa kundi moja la majini lilisikiliza, na likasema: Hakika sisi tumeisikia Qur'ani ya ajabu **11.** Na hakika katika sisi wamo walio wema, na wengine wetu ni kinyume na hivyo. Tumekuwa njia mbali mbali. **13.** Nasi tulipo usikia uwongofu tuliuamini. Basi mwenye kumuamini Mola wake Mlezi basi haogopi kupunjwa wala kudhulumiwa. **14.** Na hakika wamo katika sisi Waislamu, na wamo kati yetu wanao acha haki. Basi walio silimu, hao ndio walio tafuta uwongofu.

Kumbuka: Cf. Mt. 25:41, 2 Pet. 2:4, Ufu. 12:9 & 46:29-31.

63.*

Je, kuna mistari kwenye Vitabu Takatifu kuhusu kutoa mapepo kutoka kwa watu?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mathayo 9:33 - Na pepo alipotolewa, yule bubu alinena, makutano wakastajabu, wakasema, Haijaonekana hivi katika Israeli wakati wo wote.

Mathayo 17:18 - Yesu akamkemea pepo, naye akamtoka; yule kijana akapona tangu saa ile.

Marko 1:25-26 - **25** Nakutambua u nani, Mtakatifu wa Mungu. Yesu akamkemea, akisema, Fumba kinywa, umtoke. **26** Yule pepo mchafu akamtia kifafa, akalia kwa sauti kuu, akamtoka.

Kumbuka: Hakuna mistari kwenye Qur'an kuhusu kutoa mapepo kutoka kwa watu; lakini kuna mistari 89 kwenye Biblia kuhusu kutoa mapepo.

64.

Je, nguvu ya udanganyifu wa Shetani imeonyeshwa kuwa ya kinyonge au isyokuwa na uwezo?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Luka 4:6 - Ibilisi akamwambia, Nitakupa wewe enzi hii yote, na fahari yake, kwa kuwa imo mikononi mwangu, nami humpa ye yote kama nipendavyo.

2 Wakorintho 4:3-4 - **3** Lakini ikiwa injili yetu imesitirika, imesitirika kwa hao wanaopotea; **4** ambao ndani yao mungu wa dunia hii amepofusha fikira zao wasioamini, isiwazukie nuru ya injili ya utukufu wake Kristo aliye sura yake Mungu.

Nisâ 4:76 - Hakika hila za Shet'ani ni dhaifu.

İbrahim 14:22 - **22.** Na Shet'ani atasema itapo katwa hukumu: Hakika Mwenyezi Mungu alikuahidini ahadi ya kweli. Nami nalikuahidini; lakini sikukutimizieni. Na sikuwa na mamlaka juu yenu, isipo kuwa nilikuiteni, nanyi mkaniitikia.

Nahl 16:98 - Na ukisoma Qur'ani mwombe Mwenyezi Mungu akulinde na Shetani maluuni.

Shu'arâ 26:210-211 - **210.** Wala Mashet'ani hawakuteremka nayo, **211.** Wala haitakiwi kwao, na wala hawawezi.

65.

Je, Shetani anachukuliwa kama "mtoto wa mfalme" au "mtawala" wa hii dunia?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Luka 4:6 - Ibilisi akamwambia, Nitakupa wewe enzi hii yote, na fahari yake, kwa kuwa imo mikononi mwangu, nami humpa ye yote kama nipendavyo.

Yohana 12:31 - Sasa hukumu ya ulimwengu huu ipo; sasa mkuu wa ulimwengu huu atatupwa nje.

Yohana 14:30 - kwa maana yuaja mkuu wa ulimwengu huu, wala hana kitu kwangu.

2 Wakorintho 4:4 - ambao ndani yao mungu wa dunia hii amepofusha fikira zao wasioamini, isiwazukie nuru ya injili ya utukufu wake Kristo aliye sura yake Mungu.

Nisa 4:76 - Hakika hila za Shet'ani ni dhaifu.

Shuara 26:210-211 - 210. Wala Mashet'ani hawakuteremka nayo, 211. Wala haitakiwi kwao, na wala hawawezi.

Kristo na Muhammad

66.

Je, inakubalika kuwa Kristo alizaliwa na bikira?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Isaya 7:14 - Kwa hiyo Bwana mwenyewe atawapa ishara. Tazama, bikira atachukua mimba, atazaa mtoto mwanamume, naye atamwita jina lake Imanueli.

Mathayo 1:18 - Kuzaliwa kwake Yesu Kristo kulikuwa hivi. Mariamu mama yake alipokuwa ameposwa na Yusufu, kabla hawajakaribiana, alionekana ana mimba kwa uweza wa Roho Mtakatifu.

Meryem 19:16-22 - 16. Maryamu... 20. Akasema: Nitampataje mwana hali mwanaadamu yeyote hajanigusa, wala mimi si kahaba? 21. (Malaika) akasema: Ndio hivyo hivyo! Mola wako Mlezi amesema: Haya ni mepesi kwangu! Na ili tumfanye kuwa ni Ishara kwa watu... 22. Basi akachukua mimba yake, na akaondoka nayo mpaka mahali pa mbali.

Enbiya 21:91 - Na mwanamke aliye linda uke wake, na tukampulizia katika roho yetu, na tukamfanya yeye na mwanawe kuwa ni Ishara kwa walimwengu.

67.

Je, inakubalika kuwa Kristo alikuwa hana dhambi?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

2 Wakorintho 5:21 - Yeye asiyejua dhambi alimfanya kuwa dhambi kwa ajili yetu, ili sisi tupate kuwa haki ya Mungu katika Yeye.

1 Petro 2:21-22 - **22** Yeye hakutenda dhambi, wala hila haikuonekana kinywani mwake.

1 Yohana 3:5 - Nanyi mnajua ya kuwa yeye alidhihirishwa, ili aziondoe dhambi; na dhambi haimo ndani yake.

Bakara 2:253 - Na tukampa Isa mwana wa Mariyam hoja zilizo wazi, na tukamtia nguvu kwa Roho Takatifu.

Al-i İmran 3:45 - Masihi Isa mwana wa Maryamu, mwenye hishima katika dunia na Akhera, na miongoni mwa walio karibishwa (kwa Mwenyezi Mungu).

68.

Je, inakubalika kuwa Kristo alikuwa na busara na ufahamu usio wa kawaida?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Mathayo 9:4 - Naye Yesu, hali akijua mawazo yao, akasema, Mbona mnawaza maovu mioyoni mwenu?

Yohana 7:45-46 - **45** Basi wale watumishi wakawaendea wakuu wa makuhani na Mafarisayo. Nao wakawaambia, Mbona hamkumleta? **46** Wale watumishi wakajibu. Hajanena kamwe mtu ye yote kama huyu anavyonena.

Yohana 16:30 - Sasa tumejua ya kuwa wewe wafahamu mambo yote, wala huna haja ya mtu akuulize; kwa hiyo twasadiki ya kwamba ulitoka kwa Mungu.

Al-i İmran 3:45-48 - **45.** Na pale Malaika walipo sema: Ewe Maryamu! Hakika Mwenyezi Mungu anakubashiria (mwana) kwa neno litokalo kwake. Jina lake ni Masihi Isa mwana wa Maryamu, mwenye hishima katika dunia na Akhera, na miongoni mwa walio karibishwa (kwa Mwenyezi Mungu). **48.** Na atamfunza kuandika na Hikima na Taurati na Injili.

Zuhruf 43:63 - Na alipo kuja Isa na dalili zilizo wazi, alisema: Nimekujieni na hikima, na ili nikuelezeni baadhi ya yale mliyo khitalifiana. Basi mcheni Mwenyezi Mungu, na mnit'ii mimi.

69.

Je, inakubalika kuwa Kristo alikuwa na nguvu zisizo za kawaida za kutenda miujiza na kuwapa uhai wafu?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Marko 1:40-45 - 40 Akaja kwake mtu mwenye ukoma, akamsihi na kumpigia magoti, na kumwambia, Ukitaka, waweza kunitakasa. **41** Naye akamhurumia, akanyosha mkono wake, akamgusa, akamwambia, Nataka, takasika.

Yohana 11:14-44 - 14 Basi hapo Yesu akawaambia waziwazi, Lazaro amekufa. **43** Naye akiisha kusema hayo, akalia kwa sauti kuu, Lazaro, njoo huku nje. **44** Akatoka nje yule aliyekufa...

Al-i İmran 3:45-50 - 45. Masihi Isa... **49.** Na ninawaponesha vipofu wa tangu kuzaliwa na wakoma, na ninawafufua maiti kwa idhini ya Mwenyezi Mungu.

70.

Je, inakubalika kwamba Kristo amepewa mamlaka ya kuamrisha imani na heshima kutoka kwa binadamu wote?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Mathayo 23:10 - Wala msiitwe viongozi; maana kiongozi wenu ni mmoja, naye ndiye Kristo.

Yohana 14:15 & 21-24 - 15 Mkinipenda, mtazishika amri zangu. **21** Yeye aliye na amri zangu, na kuzishika, yeye ndiye anipendaye; naye anipendaye atapendwa na Baba yangu; nami nitampenda na kujidhihirisha kwake. **23** Mtu akinipenda, atalishika neno langu; **24** Mtu asiyenipenda, yeye hayashiki maneno yangu;

Al-i İmran 3:50 & 55 - 50 na nimekujieni na Ishara kutokana na Mola Mlezi wenu. Kwa hivyo mcheni Mwenyezi Mungu na nit'iini mimi. **55** Isa! Mimi nitakufisha, na nitakunyanyua kwangu, na nitakutakasa na wale walio kufuru, na nitawaweka wale walio kufuata juu ya wale walio kufuru, mpaka Siku ya Kiyama.

Zuhruf 43:61 & 63 - 61 Na kwa hakika yeye ni alama ya Saa ya Kiyama. Basi usiitilie shaka, na nifuateni. Hii ndiyo Njia Iliyo Nyooka. **63** Na alipo kuja Isa na dalili zilizo wazi, alisema: Nimekujieni na hikima, na ili nikuelezeni baadhi ya yale mliyo khitalifiana. Basi mcheni Mwenyezi Mungu, na mnit'ii mimi.

71.

Je, inakubalika kuwa Yesu Kristo anatambulika kama "Masihi"? (aliyepakwa mafuta)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Mathayo 26:63-64 - 63 Nakuapisha kwa Mungu aliye hai, utuambie kama wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu. **64** Yesu akamwambia, Wewe umesema;

Yohana 1:41 - Huyu akamwona kwanza Simoni, ndugu yake mwenyewe, akamwambia, Tumemwona Masihi.

Yohana 4:25-26 - 25 Yule mwanamke akamwambia, Najua ya kuwa yujaja Masihi, (aitwaye Kristo); naye atakapokuja, yeye atatufunulia mambo yote. **26** Yesu akamwambia, Mimi ninayesema nawe, ndiye.

Al-i İmran 3:45 - Mwenyezi Mungu anakubashiria (mwana) kwa neno litokalo kwake. Jina lake ni Masihi Isa mwana wa Maryamu.

Nisa 4:171-172 - 171. Hakika Masihi Isa mwana wa Maryamu ni Mtume wa Mwenyezi Mungu, na neno lake tu alilo mpelekea Maryamu, na ni roho iliyo toka kwake. **172.** Masihi hataona uvunjifu kuwa...

Kumbuka: Neno "Masihi" au "Kristo" limetumika mara 558 kwenye Agano Jipya na neno "Masihi" limetumika mara 10 kwenye Qur'an kumaanisha Kristo.

72.

Je, inakubalika kuwa Kristo anajulikana kama Neno la Mungu? (Neno; Kalimullâh)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Yohana 1:1-3 & 14 - 1 Hapo mwanzo kulikuwako Neno, naye Neno alikuwako kwa Mungu, naye Neno alikuwa Mungu. **2** Huyu mwanzo alikuwako kwa Mungu. **14** Naye Neno alifanyika mwili, akakaa kwetu;

Ufunuo 19:13-16 - 13 Naye amevikwa vazi lililochovywa katika damu, na jina lake aitwa, Neno la Mungu. **16** Naye ana jina limeandikwa katika vazi lake na paja lake, Mfalme Wa Wafalme, Na Bwana Wa Mabwana.

Al-i İmran 3:39 - 39. Yahya, ataye kuwa mwenye kusadikisha neno litokalo kwa Mwenyezi Mungu, na ni bwana na mt'awa na Nabii kwa watu wema.

Al-i İmran 3:45 - Mwenyezi Mungu anakubashiria (mwana) kwa neno litokalo kwake. Jina lake ni Masihi Isa...

73.

Je, inakubalika kwamba Kristo alikuwepo kabla ya kuzaliwa kama Neno la Mungu?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Isaya 9:6 - Maana kwa ajili yetu mtoto amezaliwa, Tumepewa mtoto mwanamume... Naye ataitwa jina lake, Mshauri wa ajabu, Mungu mwenye nguvu, Baba wa milele, Mfalme wa amani.

Mika 5:2 - Bali wewe, Bethlehemu... kutoka kwako wewe atanitokea mmoja atakayekuwa mtawala katika Israeli; ambaye matokeo yake yamekuwa tangu zamani za kale, tangu milele.

Yohana 8:58 - Yesu akawaambia, Amin, amin, nawaambia, Yeye Ibrahimu asijakuwako, mimi niko.

Waebrania 13:8 - Yesu Kristo ni yeye yule, jana na leo na hata milele.

Ufunuo 1:1, 8 & 17-18 - **1** Ufunuo wa Yesu Kristo, **8** Mimi ni Alfa na Omega, mwanzo na mwisho, asema Bwana Mungu, aliyeko na aliyekuwako na atakayekuwa, Mwenyezi.

Al-i İmran 3:59 - Hakika mfano wa Isa kwa Mwenyezi Mungu ni kama mfano wa Adam; alimuumba kwa udongo kisha akamwambia: Kuwa! Basi akawa.

74.

Je, inakubalika kuwa Neno la Mungu la milele, lilichukua mfano wa mwili wa binadamu alipozaliwa Yesu Kristo? (Kenosis au Hülul)

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mathayo 1:18-24 - **23** Tazama, bikira atachukua mimba, Naye atazaa mwana; Nao watamwita jina lake Imanueli; Yaani, Mungu pamoja nasi.

Yohana 1:1 & 14 - **1** Hapo mwanzo kulikuwako Neno, **14** Naye Neno alifanyika mwili, akakaa kwetu;

Wafilipi 2:5-8 - **5** Kristo Yesu; **6** ambaye yeye mwanzo alikuwa yuna namna ya Mungu, **7** bali alijifanya kuwa hana utukufu, akatwaa namna ya mtumwa, akawa ana mfano wa wanadamu;

1 Timotheo 3:16 - Na bila shaka siri ya utauwa ni kuu. Mungu alidhihirishwa katika mwili...

Maide 5:17 - Hakika wamekufuru walio sema: Mwenyezi Mungu ni Masihi mwana wa Maryamu.

75.

Je, inakubalika kuwa Kristo ni "Mungu" au Mungu katika mwili?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Yohana 5:17-18 - 17 Akawajibu, Baba yangu anatenda kazi hata sasa, nami ninatenda kazi. **18** Basi kwa sababu hiyo Wayahudi walizidi kutaka kumwua, kwa kuwa hakuivunja sabato tu, bali pamoja na hayo alimwita Mungu Baba yake, akijifanya sawa na Mungu.

Yohana 10:25-33 - 25 Yesu... Kazi hizi ninazozifanya kwa jina la Baba yangu ndizo zinazonishuhudia. **30** Mimi na Baba tu umoja. **33** Wayahudi wakamjibu, Kwa ajili ya kazi njema hatukupigi kwa mawe; bali kwa kukufuru, na kwa sababu wewe uliye mwanadamu wajifanya mwenyewe u Mungu.

Yohana 20:28-29 - 28 Tomaso akajibu, akanwambia, Bwana wangu na Mungu wangu! **29** Yesu akanwambia, Wewe, kwa kuwa umeniona, umesadiki; wa heri wale wasioona, wakasadiki.

Wakolosai 2:8-9 - 8 Kristo. **9** Maana katika yeye unakaa utimilifu wote wa Mungu, kwa jinsi ya kimwili.

Maide 5:75 Masihi mwana wa Maryam si chochote ila ni Mtume.

Kumbuka: Biblia inamuonyesha Yesu kama "Mungu" mara 367.

76.

Je, inakubalika kwamba Kristo aliuumba ulimwengu?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Waebrania 1:1-2 & 10-12 1 Mungu, ambaye alisema zamani na baba zetu katika manabii kwa sehemu nyingi na kwa njia nyingi, **2** mwisho wa siku hizi amesema na sisi katika Mwana, aliyemweka kuwa mrithi wa yote, tena kwa yeye aliufanya ulimwengu. **10** Na tena, Wewe, Bwana, hapo mwanzo uliitia misingi ya nchi, Na mbingu ni kazi za mikono yako;

Maide 5:75, 116 & 118 - 75. Masihi mwana wa Maryam si chochote ila ni Mtume. Wamekwisha pita Mitume kabla yake.

Zuhruf 43:57-59 Hakuwa yeye (Isa) ila ni Mtumwa tuliye mneemesha na tukamfanya ni mfano kwa Wana wa Israili.

77.

Je, inakubalika kwamba Kristo ndiye mpatanishi wa pekee kati ya Mungu na binadamu?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Yohana 14:6 - Yesu akamwambia, Mimi ndimi njia, na kweli, na uzima; mtu haji kwa Baba, ila kwa njia ya mimi.

Matendo 4:12 - Wala hakuna wokovu katika mwingine awaye yote, kwa maana hapana jina jingine chini ya mbingu walilopewa wanadamu litupasalo sisi kuokolewa kwalo.

1 Timotheo 2:5 - Kwa sababu Mungu ni mmoja, na mpatanishi kati ya Mungu na wanadamu ni mmoja, Mwanadamu Kristo Yesu; 6 ambaye alijitoa mwenyewe kuwa ukombozi kwa ajili ya wote, utakaoshuhudiwa kwa majira yake.

Bakara 2:48 - Na iogopeni Siku ambayo mtu hatomfaa mtu kwa lolote, wala hayatakubaliwa kwake maombezi, wala hakitapokewa kikomboleo kwake; wala hawatanusuriwa.

Yunus 10:3 - Hapana mwombezi ila baada ya idhini yake.

78.

Je, inakubalika kwamba Kristo ni Mtoto wa Mungu?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Marko 14:61-62 - 61 Wewe ndiwe Kristo, Mwana wake Mtukufu? 62 Yesu akasema, Mimi ndiye,

Luka 1:32 & 35 - 32 Huyu atakuwa mkuu, ataitwa Mwana wa Aliye juu, 35 Roho Mtakatifu atakujilia juu yako, na nguvu zake Aliye juu zitakufunika kama kivuli; kwa sababu hiyo hicho kitakachozaliwa kitaitwa kitakatifu, Mwana wa Mungu.

Tevbe 9:30-31 - 30. Na walipo kupangia mpango walio kufuru wakufunge, au wakuuwe, au wakutoe. Wakapanga mipango yao, na Mwenyezi Mungu akapanga yake. Na Mwenyezi Mungu ndiye mbora wa mipango. 31. Na wanapo somewa Aya zetu, wao husema: Tumesikia. Na lau tungeli penda tunge sema kama haya. Haya si chochote ila hadithi za watu wa kale tu.

Kumbuka: Kuna mistari 92 kwenye Biblia inayomuonyesha Yesu kama "Mtoto wa Mungu" lakini cf. En'am 6:101, Furkan 25:2, Zuhruf 43:81 & Jinn 72:3.

79.

Je, katika Vitabu Takatifu maNeno "Mtoto wa Mungu" yanapotumika, yanatumika kwa maana ya kwamba mtoto wa kimwili anayezaliwa kutokana na kujamiiana?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Luka 1:26-35 - 27 na jina lake bikira huyo ni Mariamu. 35 Malaika akajibu akamwambia, Roho Mtakatifu atakujilia juu yako, na nguvu zake Aliye juu zitakufunika kama kivuli; kwa sababu hiyo hicho kitakachozaliwa kitaitwa kitakatifu, Mwana wa Mungu. **1 Yohana 5:20** - Nasi twajua kwamba Mwana wa Mungu amekwisha kuja... Yesu Kristo. Huyu ndiye Mungu wa kweli, na uzima wa milele.

En'am 6:101 - Yeye ndiye Muumbaji wa mbingu na ardhi bila ya ruwaza. Itakuwaje awe na mwana naye hakuwana mke? Naye ndiye aliye umba kila kitu. Naye ni Mwenye kujua kila kitu.

Jinn 72:3 - Na kwa hakika utukufu wa Mola wetu Mlezi umetukuka kabisa; hana mke wala mwana.

80.

Je, Kristo aliabudiwa na wanadamu na je alikubali iabada yao kama halali?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mathayo 28:9-10 - 9 Yesu... Salamu! Wakakaribia wakamshika miguu, wakamsujudia.

Yohana 9:35-38 - 35 Wewe wamwamini Mwana wa Mungu? 36 Naye akajibu akasema, Ni nani, Bwana, nipate kumwamini? 37 Yesu akamwambia, Umemwona, naye anayesema nawe ndiye. 38 Akasema, Naamini, Bwana. Akamsujudia.

Yohana 20:28-29 - 28 Tomaso akajibu, akamwambia, Bwana wangu na Mungu wangu! 29 Yesu akamwambia, Wewe, kwa kuwa umeniona, umesadiki; wa heri wale wasioona, wakasadiki.

Maide 5:116 & 118 - 116. Na pale Mwenyezi Mungu atakapo sema: Ewe Isa bin Maryamu! Ati wewe uliwaambia watu: Nifanyeni mimi na mama yangu kuwa ni miungu badala ya Mwenyezi Mungu? (Na Isa) atasema: Subhanaka, Wewe umetakasika! Hainifalii mimi kusema ambayo si haki yangu. **118** Wewe ndiye Mwenye nguvu na Mwenye hikima.

81.

Je, inakubalika kwamba Kristo anaweza kusamehe dhambi?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Marko 2:5-7 & 10-11 - 5 Naye Yesu, alipoiona imani yao, akamwambia yule mwenye kupooza, Mwanangu, umesamehewa dhambi zako. **7** Mbona huyu anasema hivi? Anakufuru. Ni nani awezaye kusamehe dhambi isipokuwa mmoja, ndiye Mungu?

Luka 5:20 - Naye alipoiona imani yao, alimwambia, Ee rafiki, umesamehewa dhambi zako.

Matendo 10:43 - Huyu manabii wote humshuhudia, ya kwamba kwa jina lake kila amwaminiye atapata ondoleo la dhambi.

Matendo 13:38 - Basi, na ijulikane kwenu, ndugu zangu, ya kuwa kwa huyo mnahubiriwa msamaha wa dhambi;

1 Yohana 2:12 - Nawaandikia ninyi, watoto wadogo, kwa sababu mmesamehewa dhambi zenu, kwa ajili ya jina lake.

Al-i İmran 3:135 - na nani anaye futa dhambi isipo kuwa Mwenyezi Mungu? -

Maide 5:75 - Masihi mwana wa Maryam si chochote ila ni Mtume.

82.

Je, inakubalika kwamba Kristo ana funguo za mauti na kuzimu?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Luka 12:5 - Lakini nitawaonya mtakayemwogopa; mwogopeni yule ambaye akiisha kumwua mtu ana uweza wa kumtupa katika Jehanum; naam, nawaambia, Mwogopeni huyo.

Ufunuo 1:11-18 - 17 Usiogope, Mimi ni wa kwanza na wa mwisho, **18** na aliye hai; nami nalikuwa nimekufa, na tazama, ni hai hata milele na milele. Nami ninazo funguo za mauti, na za kuzimu.

Zuhruf 43:57 & 59 - 57. Na alipo pigiwa mfano Mwana wa Mariamu, watu wako waliupiga ukelele.

59. Hakuwa yeye (Isa) ila ni Mtumwa tuliye mneemesha na tukamfanya ni mfano kwa Wana wa Israili.

83.

Je, inakubalika kwamba Kristo ndiye "Mkombozi" wa ulimwengu?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Isaya 43:11-13 - 11 Mimi, naam, mimi, ni Bwana, zaidi yangu mimi hapana mwokozi.

Luka 2:11 - Maana leo katika mji wa Daudi amezaliwa, kwa ajili yenu, Mwokozi, ndiye Kristo Bwana.

Yohana 4:42 - tena twajua ya kuwa hakika huyu ndiye Mwokozi wa ulimwengu.

Tito 1:4 - Neema na iwe kwako na amani zitokazo kwa Mungu Baba na kwa Kristo Yesu Mwokozi wetu.

Tito 3:4-6 - 4 Lakini wema wake Mwokozi wetu Mungu, 6 ambaye alitumwagia kwa wingi, kwa njia ya Yesu Kristo Mwokozi wetu;

1 Yohana 4:14 - Na sisi tumeona na kushuhudia ya kuwa Baba amemtuma Mwana kuwa Mwokozi wa ulimwengu.

Nisa 4:171 - Hakika Masihi Isa mwana wa Maryamu ni Mtume wa Mwenyezi Mungu,

84.

Je, inakubalika kwamba kumwamini Kristo kama Mkombozi na Mungu ndio njia pekee ya kupata uzima wa milele?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Yohana 3:16 & 36 - 16 Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu, hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele. 36 Amwaminiye Mwana yuna uzima wa milele; asiyemwamini Mwana hataona uzima, bali ghadhabu ya Mungu inamkalia.

Yohana 14:6 - Yesu akanwambia, Mimi ndimi njia, na kweli, na uzima; mtu haji kwa Baba, ila kwa njia ya mimi.

Matendo 4:10-12 - 10 ya kuwa kwa jina la Yesu Kristo wa Nazareti, 12 Wala hakuna wokovu katika mwingine awaye yote, kwa maana hapana jina jingine chini ya mbingu walilopewa wanadamu litupasalo sisi kuokolewa kwalo.

Al-i Imran 3:19 & 85 19. Bila ya shaka Dini mbele ya Mwenyezi Mungu ni Uislamu.

Kumbuka: Kuna mistari zaidi ya 200 kwenye Biblia ambayo inamuonyesha Yesu kama Mkombozi wa dunia.

85.

Je, inakubalika kwamba damu ya Kristo ilimwagwa kama dhabihu ya upatanisho wa dhambi za ulimwengu?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Isaya 53:5-12 - 5 Bali alijeruhiwa kwa makosa yetu, Alichubuliwa kwa maovu yetu; Adhabu ya amani yetu ilikuwa juu yake, Na kwa kupigwa kwake sisi tumepona. **6** Na Bwana ameweka juu yake Maovu yetu sisi sote

Yohana 1:29 - Siku ya pili yake amwona Yesu anakuja kwake, akasema, Tazama, Mwana-kondoo wa Mungu, aichukuaye dhambi ya ulimwengu!

1 Wakorintho 15:3-4 - 3 Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu, kama yanenavyo maandiko; **4** na ya kuwa alizikwa; na ya kuwa alifufuka siku ya tatu, kama yanenavyo maandiko;

En'am 6:164 - Na kila nafsi haichumii ila nafsi yake. Na habebi mwenye kubeba mzigo wa mwenziwe.

Nejm 53:38 - Ya kwamba hakika nafsi iliyo beba madhambi haibebi madhambi ya mwengine?

86.

Je, katika Vitabu Takatifu imetamkwa na manabii kwamba Masihi (Yesu) angekufa?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Zaburi 16:10 - Maana hutakuachia kuzimu nafsi yangu, Wala hutamtoa mtakatifu wako aone uharibifu.

Isaya 53:1-12 - 11 Kwa maarifa yake mtumishi wangu mwenye haki Atawafanya wengi kuwa wenye haki; Naye atayachukua maovu yao. **12** Kwa sababu alimwaga nafsi yake hata kufa, Akahesabiwa pamoja na hao wakosao. Walakini alichukua dhambi za watu wengi, Na kuwaombea wakosaji.

Danieli 9:26 - masihi atakatiliwa mbali...

Al-i Imran 3:55 - Pale Mwenyezi Mungu alipo sema: Ewe Isa! Mimi nitakufisha, na nitakunyanyua kwangu..

Meryem 19:30 & 33 - 30 Hakika mimi ni mtumwa wa Mwenyezi Mungu. Amenipa Kitabu, na amenifanya Nabii. **33.** Na amani iko juu yangu siku niliyo zaliwa, na siku nitakayo kufa, na siku nitakayo fufuliwa kuwa hai.

87.

Je, Yesu Mwenyewe alitabiri kuwa angeuliwa na Wayahudi?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mathayo 16:21-23 - 21 Yesu alianza kuwaonya wanafunzi wake ya kwamba imempasa kwenda Yerusalemu, na kupata mateso mengi kwa wazee na wakuu wa makuhani, na waandishi, na kuuawa, na siku ya tatu kufufuka.

Yohana 10:11 & 15 - 11 Mimi ndimi mchungaji mwema. Mchungaji mwema hutoa uhai wake kwa ajili ya kondoo. 15 Nami nautoa uhai wangu kwa ajili ya kondoo.

Yohana 12:32-33 - Nami nikiinuliwa juu ya nchi, nitawavuta wote kwangu. 33 Aliyanena hayo akionyesha ni mauti gani atakayokufa.

Kumbuka: Kwenye Qur'an hamna mistari inayosema kuwa Yesu alisema kwamba angeuliwa na Wayahudi.

88.

Je, inakubalika kwamba Kristo alikufa kimwili msalabani na kwamba alifufuka kutoka kwa wafu?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mathayo 27:50 - Naye Yesu akiisha kupaza sauti tena kwa nguvu, akaitoa roho yake.

Marko 15:37 - Naye Yesu akatoa sauti kuu, akakata roho.

Luka 24:44 & 46 - 46 Akawaambia, Ndivyo ilivyoandikwa, kwamba Kristo atateswa na kufufuka siku ya tatu;

Yohana 19:30 - Basi Yesu alipokwisha kuipokea ile siki, alisema, Imekwisha. Akainama kichwa, akaisalimu roho yake.

1 Wakorintho 15:3-4 - 3 Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu, kama yanenavyo maandiko; 4 na ya kuwa alizikwa; na ya kuwa alifufuka siku ya tatu, kama yanenavyo maandiko;

Nisa 4:157 - Na kwa kusema kwao: Sisi tumemuuwa Masihi Isa, mwana wa Maryamu, Mtume wa Mwenyezi Mungu, nao hawakumuwa wala hawakumsalibu, bali walifananishiwa tu. Na hakika walio khitalifiana katika haya wamo katika shaka nayo. Wao hawana ujuzi nayo wowote, ila ni kufuata dhana tu. Wala hawakumuwa kwa yakini.

89.*

Je, inakubalika kwamba Kristo yupo hai leo na atakuja tena?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Yohana 14:2-3 - 2 Nyumbani mwa Baba yangu mna makao mengi; kama sivyo, ningaliwaambia; maana naenda kuwaandalia mahali. **3** Basi mimi nikienda na kuwaandalia mahali, nitakuja tena niwakaribishe kwangu; ili nilipo mimi, nanyi mwepo.

Ufunuo 2:25 - Ila mlichochacho kishikeni sana, hata nitakapokuja.

Ufunuo 22:20 - Yeye mwenye kuyashuhudia haya asema, Naam; naja upesi. Amina; na uje, Bwana Yesu.

Nisa 4:158 - Bali Mwenyezi Mungu alim-tukuza kwake, na hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye nguvu, Mwenye hikima.

Zuhruf 43:61 - Na kwa hakika yeye ni alama ya Saa ya Kiyama. Basi usiitilie shaka, na nifuateni. Hii ndiyo Njia Iliyo Nyooka.

Kumbuka: Kuna mistari 73 kwenye Biblia kuhusu ujio wa pili wa Kristo.

90.

Je, kuna mistari yoyote kwenye Biblia inayo "Tabiri" ujio wa Muhammad?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Mathayo 24:11 & 26 - 11 Na manabii wengi wa uongo watatokea, na kudanganya wengi. **26** Basi wakiwaambia, Yuko jangwani, msitoke;

Yohana 5:31 - Mimi nikijishuhudia mwenyewe, ushuhuda wangu si kweli.

2 Wakorintho 13:1 - Kwa vinywa vya mashahidi wawili au watatu kila neno litathibitishwa.

A'raf 7:157 - Ambao kwamba wanamfuata huyo Mtume, Nabii, asiye soma wala kuandika, wanaye mkuta kaandikwa kwao katika Taurati na Injili,

Saf 61:6 - Na Isa bin Mariamu alipo sema: Enyi Wana wa Israili! Hakika mimi ni Mtume wa Mwenyezi Mungu kwenu, ninaye thibitisha yaliyo kuwa kabla yangu katika Taurati, na mwenye kubashiria kuja Mtume atakaye kuja baada yangu; jina lake ni Ahmad!

91.

Je, ili Muhammad ahitimu kuwa nabii ili awasiliane kuhusu maneno ya Mungu yaliyoandikwa, angehitajika kuwa Myahudi anayefahamu kusoma na kuandika?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Yohana 4:22 - wokovu watoka kwa Wayahudi.

Warumi 3:1-2 - **1** Basi Myahudi ana ziada gani? Na kutahiriwa kwafaa nini? **2** Kwafaa sana kwa kila njia. Kwanza kwa kuwa wamekabidhiwa mausia ya Mungu.

Warumi 9:4 - Ambao ni Waisraeli, wenye kule kufanywa wana, na ule utukufu, na maagano, na kupewa torati, na ibada ya Mungu, na ahadi zake;

A'raf 7:157-158 - 157. Ambao kwamba wanamfuata huyo Mtume, Nabii, asiye soma wala kuandika... 158. Basi muaminini Mwenyezi Mungu na Mtume wake asiyejua kusoma na kuandika,

Shura 42:52 - Na namna hivi tumekufunulia Qur'ani kwa amri yetu. Ulikuwa hujui Kitabu ni nini, wala Imani.

92.

Je, utangazaji wa kibinafsi wa Muhammad kuwa yeye ni nabii ni kipimo halali au ushahidi wa unabii?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yohana 5:31 & 36 - 31 Mimi nikijishuhudia mwenyewe, ushuhuda wangu si kweli. **36** kwa kuwa zile kazi alizonipa Baba ili nizimalize, kazi hizo zenyewe ninazozitenda, zanishuhudia ya kwamba Baba amenituma.

1 Wakorintho 14:32-33 - 32 Na roho za manabii huwatii manabii. **33** Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani; vile vile kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu.

2 Wakorintho 13:1 - Kwa vinywa vya mashahidi wawili au watatu kila neno litathibitishwa.

Rad 13:43 - Na walio kufuru wanasema: Wewe hukutumwa. Sema: Mwenyezi Mungu anatosha kuwa shahidi baina yangu na nyinyi, na pia yule mwenye ilimu ya Kitabu.

Fetih 48:28 - Yeye ndiye aliye mtuma Mtume wake kwa uwongofu na Dini ya Haki, ili aitukuze juu ya dini zote. Na Mwenyezi Mungu anatosha kuwa Shahidi.

93.

Je, ujumbe wa Muhammad ulika unakubaliana kikamilifu na ujumbe wa Yesu na manabii wengine?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

1 Wakorintho 14:32-33 - 32 Na roho za manabii huwatii manabii. **33** Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani; vile vile kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu.

Shu'ara 26:192-197 - 192. Na bila ya shaka hii ni Uteremsho wa Mola Mlezi wa walimwengu wote. 196. Na hakika bila ya shaka haya yamo katika Vitabu vya kale. 197. Je! Haikuwa kwao ni Ishara kwamba wanayajua haya wanazuoni wa Wana wa Israili?

Fussilet 41:43 - Huambiwi ila yale yale waliyo ambiwa Mitume wa kabla yako.

Shura 42:15 - Na sema: Naamini aliyo teremsha Mwenyezi Mungu katika Vitabu. Hapana kuhojiana baina yetu na nyinyi.

94.

Je, Mungu alimpa Muhammad nguvu zisizo za kawaida za kutenda miujiza dhahiri kama Yesu na manabii wengine kama uthibitisho kuwa alitumwa na Mungu?

Biblia Hapana / Hapana Qur'an

Yohana 5:36 - kwa kuwa zile kazi alizonipa Baba ili nizimalize, kazi hizo zenyewe ninazozitenda, zanishuhudia ya kwamba Baba amenituma.

Yohana 14:11 - Hamsadiki hivyo, sadikini kwa sababu ya kazi zenyewe.

En'am 6:37-38 - 37 Na wamesema: Kwa nini hakuteremshiwa muujiza kutoka kwa Mola wake Mlezi? Sema: Hakika Mwenyezi Mungu ni Muweza wa kuteremsha muujiza. Hatukupuuza Kitabuni kitu chochote.

Yunus 10:20 - Na wanasema: Kwa nini hakuteremshiwa Ishara kutoka kwa Mola wake Mlezi? Sema: Mambo ya ghaibu ni ya Mwenyezi Mungu. Basi nyinyi ngojeni, na mimi ni pamoja nanyi katika wanao ngojea.

Kumbuka: Kuna miujiza 157 iliyorekodiwa iliyotendwa na Yesu na manabii wengine kwenye Biblia, lakini hamnamiujiza kama hii iliyorekodiwa kwenye Qur'an kwa ajili ya Muhammad.

95.

Je, Muhammad alikuwa na zawadi ya kinabii ya kuweza
"kutabiri: mambo yajayo kama Yesu na manabii wengine?"

Biblia Hapana / Hapana Qur'an

Kumbukumbu la Torati 18:22 - Atakaponena nabii
kwa jina la Bwana, lisifuata jambo lile wala
kutimia, hilo ndilo neno asilolinena Bwana; kwa
kujikinai amelinena huyo nabii, usimwogope.

1 Samweli 9:9 - Hapo zamani katika Israeli, mtu
alipokwenda kuuliza neno kwa Mungu, husema hivi,
Haya! Twende kwa mwonaji; maana mtu aitwaye sasa
Nabii hapo zamani aliitwa Mwonaji.

Isaya 41:22 - Wayatangaze na kutujulisha yatakayokuwa;
watuonyeshe mambo ya zamani, ni mambo gani, tukapate
kuyatia moyoni, tukajue mwisho wake; au wamdhahirishie
yatakayotokea baadaye.

En'am 6:50 - Sema: Mimi sikwambiini kuwa ninazo
khazina za Mwenyezi Mungu. Wala sijui mambo
yaliyo fichikana.

Ahkaf 46:9 - Sema: Mimi si kiroja miongoni mwa
Mitume. Wala sijui nitakavyo fanywa wala nyinyi.

96.

**Je, Mungu wa Ibrahimu angeweza kukubali kitendo
cha Muhammad cha kubusu Jiwe Jeusi kwenye Ka'ba
au kukubaliana na kitendo chake cha kuheshimu
miungu ya kipagani ya Kiarabu?**

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Kutoka 20:3-5 - 3 Usiwe na miungu mingine ila
mimi. 5 Usivisujudie wala kuvitumikia;

1 Wafalme 19:18 - Pamoja na hayo nitajisazia katika
Israeli watu elfu saba, kila goti lisilomwinamia
Baali, na kila kinywa kisichombusu.

2 Wakorintho 6:16 - 3 Tena pana mapatano gani kati
ya hekalu la Mungu na sanamu?

Bakara 2:158 - Hakika vilima vya Safaa na Marwa ni
katika alama za Mwenyezi Mungu. Basi anaye hiji kwenye
Nyumba hiyo au akafanya Umra, si kosa kwake kuvizunguka.

Nejm 53:18-20 - 18. Kwa yakini aliona katika Ishara
kubwa kabisa za Moa wake Mlezi. 19. Je! Mmemuona Lata
na Uzza? 20. Na Manaaf, mwingine wa tatu?

97.

Je, Muhammad angechukuliwa kuwa mwanadamu wa kawaida ambaye alihitaji kuomba msamaha wa dhambi zake?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Mhubiri 7:20 - Bila shaka hakuna mwanadamu mwenye haki hapa duniani, ambaye afanya mema, asifanye dhambi.

1 Yohana 1:8 & 10 - 8 Tukisema kwamba hatuna dhambi, twajidanganya wenyewe, wala kweli haimo mwetu. **10** Tukisema kwamba hatukutenda dhambi, twamfanya Yeye kuwa mwongo wala neno lake halimo mwetu.

Nisa 4:106 - Na muombe maghfira Mwenyezi Mungu.

Muhammad 47:19 - na omba maghufira kwa dhambi zako na za Waumini wanaume na Waumini wanawake.

Fatih 48:1-2 - Ili Mwenyezi Mungu akusamehe makosa yako yaliyo tangulia na yajayo...

98.

Je, Muhammad angechukuliwa kuwa nabii wa Mwisho na mkubwa kuliko manabii wote?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Ufunuo 1:1, 8 & 17 - 1 Ufunuo wa Yesu Kristo... **8**

Mimi ni Alfa na Omega na mwanzo na mwisho, asema Bwana Mungu, aliyeko na aliyekuwako na atakayekuja, Mwenyezi. **17** Nami nilipomwona, nalianguka miguuni pake kama mtu aliyekufa. Akaweka mkono wake wa kume juu yangu, akisema, Usiogope, Mimi ni wa kwanza na wa mwisho,

Ufunuo 22:13, 16 & 20 - 13 Mimi ni Alfa na Omega, mwanzo na mwisho, wa kwanza na wa mwisho. **16** Mimi ndimi niliye Shina na Mzao wa Daudi, ile nyota yenye kung'aa ya asubuhi. **20** Naam; naja upesi. Amina; na uje, Bwana Yesu.

Ahzab 33:40 - 1. Hakika tumekufungulia Ushindi wa dhaahiri **2.** Ili Mwenyezi Mungu akusamehe makosa yako yaliyo tangulia na yajayo, na akutimizie neema zake, na akuongoe katika Njia Iliyo Nyooka,

Fatih 48:28 - Yeye ndiye aliye mtuma Mtume wake kwa uwongofu na Dini ya Haki, ili aitukuze juu ya dini zote. Na Mwenyezi Mungu anatosha kuwa Shahidi.

Kumbuka: Yesu anatarajiwa kurudi. Muhammad hatarajiwi kurudi.

Binadamu na Dhambi

99.

Je, wakati Adamu na Hawa walitenda dhambi, ilisababisha utengano wa msingi kati ya Mungu na mwanadamu ambao umepelekea uhitaji wa mwanadamu kuokolewa kutoka kwenye hukumu ya Mungu dhidi ya dhambi?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mwanzo 2:16-17 - 16 Bwana Mungu akamwagiza huyo mtu, akisema, Matunda ya kila mti wa bustani waweza kula, **17** walakini matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya usile, kwa maana siku utakapokula matunda ya mti huo utakufa hakika. Warumi 5:12-19 - **12** Kwa hiyo, kama kwa mtu mmoja dhambi iliingia ulimwenguni, na kwa dhambi hiyo mauti; na hivyo mauti ikawafikia watu wote kwa sababu wote wamefanya dhambi;

Bakara 2:35-38 - 35. Na tulisema: Ewe Adam! Kaa wewe na mkeo katika Bustani, na kuleni humo maridhawa popote mpendapo, lakini msiukaribie mti huu tu; mkawa katika wale walio dhulumu. **37.** Kisha Adam akapokea maneno kwa Mola wake Mlezi, na Mola wake Mlezi alinkubalia toba yake;

100.

Je, kuna mistari kuhusu watu kuzaliwa na "hali ya dhambi"? (Dhambi ya Asili)

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Isaya 64:6 - Kwa maana sisi sote tumekuwa kama mtu aliye mchafu, na matendo yetu yote ya haki yamekuwa kama nguo iliyotiwa unajisi;

Yeremia 13:23 - Je! Mkushi aweza kuibadili ngozi yake, au chui madoa-doa yake? Kama aweza, ndipo na ninyi mwaweza kutenda mema, ninyi mliozoea kutenda mabaya.

Yeremia 17:9 - Moyo huwa mdanganyifu kuliko vitu vyote, una ugonjwa wa kufisha; nani awezaye kuujua?

Warumi 3:23 - Kwa sababu wote wamefanya dhambi, na kupungukiwa na utukufu wa Mungu;

Tin 95:4 - Bila ya shaka tumemuumba mtu kwa umbo lililo bora kabisa.

Kumbuka: Uislamu inakataa mafundisho ya dhambi ya awali.

101.

Je, binadamu wote ikiwa ni pamoja na manabii wana hatia ya kutenda dhambi? (Isipokuwa Yesu)

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

1 Wafalme 8:46 - Ikiwa wamekutenda dhambi, (maana hakuna mtu asiyetenda dhambi)...

Zaburi 130:3 - Bwana, kama Wewe ungehesabu maovu, Ee Bwana, nani angesimama?

Mithali 20:9 - Nani awezaye kusema, Nimesafisha moyo wangu; Nimetakasika dhambi yangu?

Warumi 3:10 - Kama ilivyoandikwa, ya kwamba, Hakuna mwenye haki hata mmoja.

1 Yohana 1:8 - Tukisema kwamba hatuna dhambi, twajidanganya wenyewe, wala kweli haimo mwetu.

Yusuf 12:53 - NAMI sijitoi lawamani. Kwa hakika nafsi ni mno kuamrisha maovu...

İbrahim 14:34 - Hakika mwanaadamu ni dhaalimu mkubwa, mwenye kuzikufuru neema.

Nahl 16:61 - Na lau kuwa Mwenyezi Mungu angeli wachukulia watu kwa mujibu wa dhulma zao, basi asingeli mwacha hapa hata mnyama mmoja.

Shu'ara 26:82 - Na ambaye ndiye ninaye mtumai kunisamehe makosa yangu Siku ya Malipo.

102.

Je, Maria, mama wa Yesu, alidhaniwa kuwa na mamlaka yoyote ya Kimungu na je, anapaswa kuheshimiwa kama mama wa Mungu?

Biblia Hapana / Hapana Qur'an

Isaya 42:8 - Mimi ni Bwana; ndilo jina langu; na utukufu wangu sitampa mwingine, wala sitawapa sanamu sifa zangu.

Yohana 2:3-5 - **3** Hata divai ilipowatindikia, mamaye Yesu akamwambia, Hawana divai. **4** Yesu akamwambia, Mama, tuna nini mimi nawe? Saa yangu haijawadia. **5** Mamaye akawaambia watumishi, Lo lote atakalowaambia, fanyeni.

İsra 17:23 - Na Mola wako Mlezi ameamrisha kuwa msimuabudu yeyote ila Yeye tu...

Zariyat 51:56 - Nami sikuwaumba majini na watu ila waniabudu Mimi.

103.

Je, dhambi ya mwanadamu inamtenga na Mungu Mtakatifu, na kama matokeo ya asili inaeleweka kuwa wenye dhambi wanahukumiwa kwenda kuzimu?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Ezekieli 18:4 & 20 - 4 roho ile itendayo dhambi itakufa. **20** Roho itendayo dhambi, ndiyo itakayokufa; **Luka 12:5** - mwogopeni yule ambaye akiisha kumwua mtu ana uweza wa kumtupa katika Jehanum;

Ufunuo 20:13-15 - 13 Wakahukumiwa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake. **14** Mauti na Kuzimu zikatupwa katika lile ziwa la moto. **15** Na iwapo mtu ye yote hakuonekana ameandikwa katika kitabu cha uzima, alitupwa katika lile ziwa la moto.

A'raf 7:41 - Jahannamu itakuwa kitanda chao na juu yao nguo za moto za kujifunika. Na hivi ndivyo tunavyo walipa madhaalimu.

Yunus 10:27 - Na wale walio chuma maovu... Hao ndio watu wa Motoni, wao humo watadumu.

104.

Je, Mungu Mtakatifu anazichukulia dhambi ndogo ndogo kwa uzito?

Biblia Ndio / Hapana Qur'an

Mathayo 5:19 - Basi mtu ye yote atakayevunja amri moja katika hizi zilizo ndogo, na kuwafundisha watu hivyo, ataitwa mdogo kabisa katika ufalme wa mbinguni;

1 Wakorintho 5:6 - Kujisifu kwenu si kuzuri. Hamjui kwamba chachu kidogo hulichachusha donge zima?

Yakobo 2:10 - Maana mtu awaye yote atakayeishika sheria yote, ila akajikwaa katika neno moja, amekosa juu ya yote.

Ahزاب 33:5 - Wala si lawama juu yenu kwa mlivyo kosea. Lakini ipo lawama katika yale ziliyo fanya nyoyo zenu kwa makusudi. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusamehe, Mwenye kurehemu.

Nejm 53:32 - Ambao wanajiepusha na madhambi makuu na vitendo vichafu, isipo kuwa makossa khafifu. Hakika Mola wako Mlezi ni Mkunjufu wa maghfira, naye anakujueni sana tangu alipo kuumbeni.

105.

Je, ni adhabu iliyo sahihi kuikata mikono ya mwizi?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Kutoka 22:1-4 - 1 Mtu akiiba ng'ombe au kondoo, na kumchinja, au kumwuzua; atalipa ng'ombe watano badala ya ng'ombe mmoja, na kondoo wanne badala ya kondoo mmoja. **4** Kama hicho kitu kilichoibwa chapatikana hai mkononi mwake, kama ni ng'ombe, au punda, au kondoo; atalipa thamani yake mara mbili.

Mithali 6:30-31 - **30** Watu hawamdharau mwivi, Akiiba ili kujishibisha, iwapo aona njaa; **31** Lakini akipatikana, atalipa mara saba; Atatoa mali yote ya nyumba yake.

Maide 5:38 - Na mwizi mwanamume na mwizi mwanamke, ikateni mikono yao, hayo ni malipo ya waliyo yachuma, ndiyo adhabu ya mfano itokayo kwa Mwenyezi Mungu.

106.

Je, ni sahihi wakati mwingine kwa anayeamini kuwadanganya wengine ili kujilinda Mwenyewe? (TaqiyyaauKitman)

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Mithali 6:16-17 - **16** Kuna vitu sita anavyovichukia Bwana... **17** ulimi wa uongo...

Waefeso 4:25 - Basi uvueni uongo, mkaseme kweli kila mtu na jirani yake;

Ufunuo 21:8 & 27 - **8** na waongo wote, sehemu yao ni katika lile ziwa liwakalo moto na kiberiti. Hii ndiyo mauti ya pili. **27** Na ndani yake hakitaingia kamwe... yeye afanyaye machukizo na uongo,

-----

Bakara 2:225 - Mwenyezi Mungu hakushikeni kwa viapo vyenu vya upuuzi. Bali anakushikeni kwa yanayo chuma nyoyo zenu.

Tahrim 66:2 - Hakika Mwenyezi Mungu kakupeni Sharia ya kufungua viapo vyenu, na Mwenyezi Mungu ni Mola wenu.

Kumbuka: Taqiyya = kusema kitu kisicho cha kweli. Kitman = kudanganya kwa kuacha.

107.

Je, ushoga unaonekana kama dhambi ambayo imekatanzwa na kukemewa?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Walawi 18:22 - Usilale na mwanamume mfano wa kulala na mwanamke; ni machukizo.

Walawi 20:13 - Tena mtu mume akilala pamoja na mtu mume, kama alalavyo na mtu mke, wote wawili wamefanya machukizo; hakika watauawa; damu yao itakuwa juu yao.

Warumi 1:24 & 26-27 - 26 Hivyo Mungu aliwaacha wafuate tamaa zao za aibu, hata wanawake wakabadili matumizi ya asili kwa matumizi yasiyo ya asili; **27** wanaume nao vivyo hivyo waliyaacha matumizi ya mke, ya asili, wakawakiana tamaa,

---

A'raf 7:80-81 - 80. Na tulimtuma Lut', alipo waambia watu wake: Je, mnafanya uchafu ambao hajakutangulieni yeyote kwa uchafu huo katika viumbe vyote!

Neml 27:54-55 - 54. Na Lut'i alipo waambia watu wake: Je! Mnafanya uchafu nanyi mnaona? **55.** Hivyo nyinyi mnawaingilia wanaume kwa matamanio badala ya wanawake?

108.

Je, kutoa mimba na kuua kunaonekana kama dhambi ambazo zimekatanzwa na kukemewa?

Biblia Ndio / Ndio Qur'an

Mwanzo 9:6-7 - 6 Atakayemwaga damu ya mwanadamu, damu yake huyo itamwaga na mwanadamu, maana kwa mfano wake Mungu alimfanya mwanadamu.

Kutoka 20:13 - Usiue.

Kutoka 21:12 - Mtu awaye yote ampigaye mtu, hata akafa, hana budi atauawa huyo.

Mithali 6:16-17 - 16 Kuna vitu sita anavyovichukia Bwana... **17** Macho ya kiburi, ulimi wa uongo, Na mikono imwagayo damu isiyo na hatia;

Maide 5:32 - Kwa sababu ya hayo tuliwaandikia Wana wa Israili ya kwamba aliye muuwa mtu bila ya yeye kuuwa, au kufanya uchafuzi katika nchi, basi ni kama amewauwa watu wote.

Isra 17:31 - Wala msiwauwe wana wenu kwa kuogopa umasikini. Sisi tunawaruzuku wao na nyinyi. Hakika kuwaua hao ni khatia kubwa.

109.

Je, adhabu kwa ajili ya dhambi kunaweza kufutwa kwa kutenda "kazi nzuri"? (Sevap)

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Warumi 3:28 - Basi, twaona ya kuwa mwanadamu huhesabiwa haki kwa imani pasipo matendo ya sheria.

Wagalatia 3:11 - Ni dhahiri ya kwamba hakuna mtu ahesabiwaye haki mbele za Mungu katika sheria; kwa sababu Mwenye haki ataishi kwa imani.

Yakobo 2:10 - Maana mtu awaye yote atakayeishika sheria yote, ila akajikwaa katika neno moja, amekosa juu ya yote.

Hud 11:114 - Hakika mema huondoa maovu.

Ankebut 29:7 - Na walio amini na wakatenda mema, kwa yakini tutawafutia makosa yao, na tutawalipa bora ya waliyo kuwa wakiyatenda.

Nejm 53:32 - Ambao wanajiepusha na madhambi makuu na vitendo vichafu, isipo kuwa makossa khafifu. Hakika Mola wako Mlezi ni Mkunjufu wa maghfira...

Ukombozi

110.

Je, mtu anazaliwa kama "Mkristo" au "Muislamu"?

Biblia Hapana / Ndio Qur'an

Yohana 1:12-13 - **12** Bali wote waliompokea aliwapa uwezo wa kufanyika watoto wa Mungu, ndio wale waliaminio jina lake; **13** waliozaliwa, si kwa damu, wala si kwa mapenzi ya mwili, wala si kwa mapenzi ya mtu, bali kwa Mungu.

Yohana 3:5 - Yesu akajibu, Amin, amin, nakuambia, Mtu asipozaliwa kwa maji na kwa Roho, hawezi kuingia ufalme wa Mungu.

1 Petro 1:23 - Kwa kuwa mmezaliwa mara ya pili; si kwa mbegu iharibikayo, bali kwa ile isiyoharibika; kwa neno la Mungu lenye uzima, lidumulo hata milele.

Kâfirûn 109:1-6 - **1.** Sema: Enyi makafiri! **6.** Nyinyi mna dini yenu, nami nina Dini yangu.

Kumbuka: Kulingana na Biblia mtu hawezi kuzaliwa Mkristo, ni wale tu "wanaozaliwa tena" kwa Roho wa Mungu watauridhi Ufalme wa Mungu. Lakini yule anayezaliwa na baba Muislamu anachukuliwa kuwa Muislamu moja moja kupitia kuzaliwa kwake.

111.

Je, ukombozi wa mtu unategemeana na kazi zao nzuri? (Ameller)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Warumi 4:2 - Kwa maana ikiwa Ibrahimu alihesabiwa haki kwa ajili ya matendo yake, analo la kujisifia; lakini si mbele za Mungu.

Waefeso 2:8-9 - 8 Kwa maana mmeokolewa kwa neema, kwa njia ya imani; ambayo hiyo haikutokana na nafsi zenu, ni kipawa cha Mungu; **9** wala si kwa matendo, mtu awaye yote asiye akajisifu.

Tito 3:5 - si kwa sababu ya matendo ya haki tuliyoyatenda sisi; bali kwa rehema yake, kwa kuoshwa kwa kuzaliwa kwa pili na kufanywa upya na Roho Mtakatifu;

Hud 11:114 - Hakika mema huondoa maovu.

Ankebut 29:7 - Na walio amini na wakatenda mema, kwa yakini tutawafutia makosa yao, na tutawalipa bora ya waliyo kuwa wakiyatenda.

112.

Je, utoaji wa ukombozi na Mungu kutokana na adhabu ya dhambi siku zote inategemeana na fidia ya dhabihu ya damu? (Kefaret)

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Walawi 17:11 - Kwa kuwa uhai wa mwili u katika hiyo damu; nami nimewapa ninyi hiyo damu juu ya madhabahu, ili kufanya upatanisho kwa ajili ya nafsi zenu; kwani ni hiyo damu ifanyayo upatanisho kwa sababu ya nafsi.

Waebrania 9:12 & 22 - 12 Wala si kwa damu ya mbuzi na ndama, bali kwa damu yake mwenyewe aliingia mara moja tu katika Patakatifu, akiisha kupata ukombozi wa milele. **22** Na katika Torati karibu vitu vyote husafishwa kwa damu, na pasipo kumwaga damu hakuna ondoleo.

Bakara 2:48 - Na iogopeni Siku ambayo mtu hatomfaa mtu kwa lolote, wala hayatakubaliwa kwake maombezi, wala hakitapokewa kikomboleo kwake; wala hawatanusuriwa.

Hajj 22:37 - Nyama zao hazimfikii Mwenyezi Mungu wala damu zao, lakini unamfikia uchamngu wenu. Namna hivi tumewadhalilisha kwenu ili mumtukuze Mwenyezi Mungu kwa alivyoy kuongoeni. Na wabashirie wafanyao mema.

113.

Je, utoaji wa ukombozi na Mungu Unaweza ukapatikana tu kwa neema kupitia imani katika upatanisho wa dhabihu ya Mwana-kondoo wa Mungu? (Yesu Kristo)

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Yohana 1:29 - Siku ya pili yake amwona Yesu anakuja kwake, akasema, Tazama, Mwana-kondoo wa Mungu, aichukuaye dhambi ya ulimwengu!

Warumi 3:24-28 - **24** wanahesabiwa haki bure kwa neema yake, kwa njia ya ukombozi ulio katika Kristo Yesu; **28** Basi, twaona ya kuwa mwanadamu huhesabiwa haki kwa imani pasipo matendo ya sheria.

Waefeso 1:7 - Katika yeye huyo, kwa damu yake, tunao ukombozi wetu, masamaha ya dhambi, sawasawa na wingi wa neema yake.

Waefeso 2:8 - Kwa maana mmeokolewa kwa neema, kwa njia ya imani; ambayo hiyo haikutokana na nafsi zenu...

En'am 6:164 - Na kila nafsi haichumii ila nafsi yake. Na habebi mwenye kubeba mzigo wa mwenziwe.

Isra 17:15 - Wala habebi mbebaji mzigo wa mwengine.

Nejm 53:38 - Ya kwamba hakika nafsi iliyo beba madhambi haibebi madhambi ya mwengine?

114.

Je, ili mtu aweze kupata uzima wa milele ni lazima kwanza asikilize na kuelewa injili ya Yesu Kristo na kuamini kuwa Mungu alimtuma kuwa Masihi, Mkombozi wa ulimwengu?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Warumi 10:9-10 & 17 - **9** Kwa sababu, ukimkiri Yesu kwa kinywa chako ya kuwa ni Bwana, na kuamini moyoni mwako ya kuwa Mungu alimfufua katika wafu, utaokoka. **10** Kwa maana kwa moyo mtu huamini hata kupata haki, na kwa kinywa hukiri hata kupata wokovu. **17** Basi imani, chanzo chake ni kusikia; na kusikia huja kwa neno la Kristo.

Bakara 2:120 - Mayahudi hawawi radhi nawe, wala Wakristo, mpaka ufuatae mila yao. Sema: Hakika uwongofu wa Mwenyezi Mungu ndio uwongofu. Na kama ukifuata matamaniao yao baada ya ujuzi ulio kwisha kujia, hutapata mlinzi wala msaidizi kwa Mwenyezi Mungu.

115.

Je, inakubalika kwamba kumwamini Yesu Kristo kama Mkombozi na Bwana ndio njia pekee ya dhambi za mtu kusamehewa na kupata uzima wa milele?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Yohana 11:25 - Yesu akamwambia, Mimi ndimi huo ufufuo, na uzima. Yeye aniaminiye mimi, ajapokufa, atakuwa anaishi;

Yohana 17:3 - Na uzima wa milele ndio huu, Wakujue wewe, Mungu wa pekee wa kweli, na Yesu Kristo uliyemtuma.

Al-i Imran 3:19-20 - 19. Bila ya shaka Dini mbele ya Mwenyezi Mungu ni Uislamu. Na walio pewa Kitabu hawakukhitalifiana ila baada ya kuwajia ujuzi, kwa sababu ya uhasidi ulio kuwa baina yao. **20.**

Wakisilimu basi wameongoka. Na wakikengeuka basi juu yako ni kufikisha ujumbe tu.

116.

Je, ubatizo kwa maji unahitajika kwa anayeamini siku hizi?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mathayo 28:19-20 - 19 Basi, enendeni, mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi, mkiwabatiza kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu; **20** na kuwafundisha kuyashika yote niliyowaamuru ninyi; na tazama, mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu wa dahari.

Marko 16:16 - Aaminiye na kubatizwa ataokoka; asiyeamini, atahukumiwa.

Matendo 2:38 - Petro akawaambia, Tubuni mkabatizwe kila mmoja kwa jina lake Yesu Kristo, mpate ondoleo la dhambi zenu, nanyi mtapokea kipawa cha Roho Mtakatifu.

Matendo 22:16 - Basi sasa, unakawilia nini? Simama, ubatizwe, ukaoshe dhambi zako, ukiliitia jina lake.

Kumbuka: Hakuna mistari kwenye Qur'an inayoongelea kuhusu ubatizo kwa maji.

117.

Je, kutahiriwa kunahitajika kwa mwanaume anayeamini siku hizi?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Matendo 15:5-11 - 10 Basi sasa mbona mnamjaribu Mungu na kuweka kongwa juu ya shingo za wanafunzi, ambalo baba zetu wala sisi hatukuweza kulichukua.

1 Wakorintho 7:18 & 20 - 18 Je! Mtu fulani ameitwa hali amekwisha kutahiriwa? Asijifanye kana kwamba hakutahiriwa. Mtu fulani ameitwa hali hajatahiriwa bado? Basi asitahiriwe. **20** Kila mtu na akae katika hali ile ile ambayo alikuwa nayo alipoitwa.

Wagalatia 5:2 - Tazama, mimi Paulo nawaambia ninyi ya kwamba, mkitahiriwa, Kristo hatawafaidia neno.

Wagalatia 5:6 - Maana katika Kristo Yesu kutahiriwa hakufai neno, wala kutokutahiriwa, bali imani itendayo kazi kwa upendo.

Nahl 16:123 - Kisha tukakufunulia ya kwamba ufuata mila ya Ibrahim, mwongofu...

Kumbuka: kwenye Uislamu, tohara ni sehemu ya dini ya Ibrahimu, na hivyo inawafunga Waislamu. Hii pia inaonekana kwenye Hadith: Bukhari 1252, Fatih al-Bari 6:388; na Muislamu 4:2370.

118.

Je, kuna mistari inayowaamrisha watu kuwa "watakatifu" na "utukatifu" ni kigezo cha kuingia mbinguni?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Walawi 11:44 - Kwa kuwa mimi ni Bwana, Mungu wenu; takaseni nafsi zenu basi; iweni watakatifu, kwa kuwa mimi ni Mtakatifu; wala msitie uchafu nafsi zenu kwa kitu kitambaacho cha aina yo yote, kiendacho juu ya nchi.

1 Wakorintho 3:16-17 - 16 Hamjui ya kuwa ninyi mmekuwa hekalu la Mungu, na ya kuwa Roho wa Mungu anakaa ndani yenu? **17** Kama mtu akiliharibu hekalu la Mungu, Mungu atamharibu mtu huyo. Kwa maana hekalu la Mungu ni takatifu, ambalo ndilo ninyi.

Waebrania 12:14 - Tafuteni kwa bidii kuwa na amani na watu wote, na huo utakatifu, ambao hapana mtu atakayemwona Bwana asipokuwa nao;

119.

Je, watu wanaweza wakachangua kuwa watoto wa Mungu kupitia zoezi la mapenzi yao ya bure na uhuru.

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Yohana 1:12 - Bali wote waliompokea aliwapa uwezo wa kufanyika watoto wa Mungu, ndio wale waliaminio jina lake;

Warumi 8:14 & 16 - 14 Kwa kuwa wote wanaoongozwa na Roho wa Mungu, hao ndio wana wa Mungu. **16** Roho mwenyewe hushuhudia pamoja na roho zetu, ya kuwa sisi tu watoto wa Mungu;

Wagalatia 3:26 - Kwa kuwa ninyi nyote mmekuwa wana wa Mungu kwa njia ya imani katika Kristo Yesu.

Waebrania 12:5 - Mwanangu, usiyadharau marudia ya Bwana, Wala usizimie moyo ukikemewa naye;

Maide 5:18 - Na Mayahudi na Wakristo wanasema: Sisi ni wana wa Mwenyezi Mungu na vipenzi vyake. Sema: Basi kwa nini anakuadhibuni kwa ajili ya dhambi zenu?

120.

Je, hatima ya mtu imepangwa kikamilifu na Mungu? (Kader au Kismet)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Kumbukumbu la Torati 11:26-28 - 26 Angalieni, nawawekea mbele yenu hivi leo baraka na laana;

Kumbukumbu la Torati 30:19 - Nazishuhudiza mbingu na nchi juu yenu hivi leo, kuwa nimekuwekea mbele yako uzima na mauti, baraka na laana; basi chagua uzima, ili uwe hai, wewe na uzao wako;

Yoshua 24:15 - Nanyi kama mkiona ni vibaya kumtumikia Bwana, chagueni hivi leo mtakayemtumikia... lakini mimi na nyumba yangu tutamtumikia Bwana.

Kasas 28:68 - Na Mola wako Mlezi huumba na huteuwa atakavyo. Viumbe hawana khiari.

Ahzab 33:38 - Hapana ubaya kwa Nabii kufanya aliyo mhalalishia Mwenyezi Mungu. Huo ndio mwendo wa Mwenyezi Mungu kwa walio pita zamani. Na amri ya Mwenyezi Mungu ni kudura iliyo kwisha kadiriwa.

Kumbuka: Miongoni mwa Wakristo, Waarminia wangesema "Hapana"; lakini Wacalvinisti wangesema "Ndio".

121.

Je, Mungu anatumia mzani kupima kazi nzuri na mbaya za watu ili kuamua kama wataenda mbinguni au kuzimu? (Terazi)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Waefeso 2:8-9 - 8 Kwa maana mmeokolewa kwa neema, kwa njia ya imani; ambayo hiyo haikutokana na nafsi zenu, ni kipawa cha Mungu; **9** wala si kwa matendo, mtu awaye yote asiye akajisifu.

Tito 3:5 - si kwa sababu ya matendo ya haki tuliyoyatenda sisi; bali kwa rehema yake, kwa kuoshwa kwa kuzaliwa kwa pili na kufanywa upya na Roho Mtakatifu;

A'raf 7:8-9- 8. Basi watakao kuwa na uzani mzito, hao ndio watakao fanikiwa. **9.** Na watakao kuwa na uzani khafifu, basi hao ndio walio zitia khasarani nafsi zao kwa sababu ya kuzipinga Isharazetu.

Mü'minun 23:102-103 - 102. Ama wale ambao mizani zao zitakuwa nzito, hao ndio wenye kufanikiwa.

103. Na wale ambao mizani zao zitakuwa nyepesi, hao ndio walio zitia khasarani nafsi zao, na katika Jahannamu watadumu.

122.

Je, ili mtu aweze kuingia kwenye Ufalme wa Mungu, kwanza ni lazima "kurejeshwa tena kiroho" na "kuzaliwa tena"

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Yohana 1:12-13 - 12 Bali wote waliompokea aliwapa uwezo wa kufanyika watoto wa Mungu, ndio wale waliaminio jina lake; **13** waliozaliwa, si kwa damu, wala si kwa mapenzi ya mwili, wala si kwa mapenzi ya mtu, bali kwa Mungu.

Yohana 3:3 - Yesu akajibu, akamwambia, Amin, amin, nakuambia, Mtu asipozaliwa mara ya pili, hawezi kuuona ufalme wa Mungu.

1 Petro 1:23 - Kwa kuwa mmezaliwa mara ya pili; si kwa mbegu iharibikayo, bali kwa ile isiyoharibika; kwa neno la Mungu lenye uzima, lidumulo hata milele.

Kumbuka: Qur'an haitaji chochote kuhusu haja ya kurejeshwa tena kiroho au "kuzaliwa tena".

123.

Je, Mungu anatoa ahadi au dhamana ya uzima wa milele kwa wanaomini Kristo kweli?

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

Yohana 3:36 - Amwaminiye Mwana yuna uzima wa milele;

Yohana 5:24 - Yeye alisikiaye neno langu na kumwamini yeye aliyenipeleka yuna uzima wa milele;

Al-i Imran 3:55 & 113-115 - 55 Isa! Mimi nitakufisha, na nitakunyanyua kwangu, na nitakutakasa na wale walio kufuru, na nitawaweka wale walio kufuata juu ya wale walio kufuru, mpaka Siku ya Kiyama. **114.** Na hao ndio miongoni mwa watenda mema.

Maide 5:47 & 69 - 47. Na wahukumu Watu wa Injili kwa yale aliyo teremsha Mwenyezi Mungu ndani yake. **69.** Wakristo, walio muamini Mwenyezi Mungu, na Siku ya mwisho, na wakatenda mema, basi hawatakuwa na khofu wala hawatahuzunika.

Mambo ya Baadaye

124.

Je, maneno "nabii" na "unabii" yanatumika kimsingi kumuongelea mtu ambaye kwa zawadi ya Mungu ana ufahamu wa mambo ya baadaye? (Nebi)

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

1 Samweli 9:9 - Hapo zamani katika Israeli, mtu alipokwenda kuuliza neno kwa Mungu, husema hivi, Haya! Twende kwa mwonaji; maana mtu aitwaye sasa Nabii hapo zamani aliitwa Mwonaji.

Ufunuo 19:10 - Msujudie Mungu. Kwa maana ushuhuda wa Yesu ndio roho ya unabii.

A'raf 7:158 & 188 - 158. Basi muaminini Mwenyezi Mungu na Mtume wake asiyejua kusoma na kuandika, ambaye anamuamini Mwenyezi Mungu na maneno yake. **188.** Mimi si chochote ila ni mwonyaji na mbashiri kwa watu wanao amini.

Ahkaf 46:9 - Sema: Mimi si kiroja miongoni mwa Mitume. Wala sijui nitakavyo fanywa wala nyinyi. Mimi nafuata niliyo funuliwa tu kwa Wahyi, wala mimi si chochote ila ni mwonyaji mwenye kudhihirisha wazi.

125.

Je, maelezo ya kina yametolewa kuhusu matukio ya baadaye katika siku za mwisho wa dunia? (Eskatologia; Gayb Haber)

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mathayo 24:3, 14 & 25 - 21 Kwa kuwa wakati huo kutakuwapo dhiki kubwa, ambayo haijatokea namna yake tangu mwanzo wa ulimwengu hata sasa, wala haitakuwapo kamwe. **25** Tazama, nimekwisha kuwaonya mbele.

Ufunuo 1:1 - Ufunuo wa Yesu Kristo, aliopewa na Mungu awaonyeshe watumwa wake mambo ambayo kwamba hayana budi kuwako upesi; naye akatuma kwa mkono wa malaika akamwonyesha mtumwa wake Yohana;

En'am 6:50 - Sema: Mimi sikwambiini kuwa ninazo khazina za Mwenyezi Mungu. Wala sijui mambo yaliyo fichikana. Wala sikwambiini kuwa mimi ni Malaika. Mimi sifuati ila yanayo funuliwa kwangu. Sema: Je, wanakuwa sawa, kipofu na mwenye kuona. Basi hamfikiri?

126.

Je, kuna mistari ya kinabii inayotabiri ujio wa kiongozi wa ulimwengu mwenye nguvu za Kishetani atakayekuja katika siku za mwisho? (Mpinga-Kristo; Mehdi)

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

2 Wathesalonike 2:7-9 - 7 Maana ile siri ya kuasi hivi sasa inatenda kazi; lakini yuko azuiaye sasa, hata atakapoondolewa. **8** Hapo ndipo atakapofunuliwa yule asi, ambaye Bwana Yesu atamwua kwa pumzi ya kinywa chake, na kumwangamiza kwa ufunuo wa kuwapo kwake; **9** yule ambaye kuja kwake ni kwa mfano wa kutenda kwake Shetani, kwa uwezo wote, na ishara na ajabu za uongo;

1 Yohana 2:18 - Watoto, ni wakati wa mwisho; na kama vile mlivyosikia kwamba mpinga Kristo yuaja, hata sasa wapinga Kristo wengi wamekwisha kuwapo. Kwa sababu hiyo twajua ya kuwa ni wakati wa mwisho.

Ufunuo 6:1-2 - 2 Nikaona, na tazama, farasi mweupe, na yeye aliyempanda ana uta, akapewa taji, naye akatoka, ali akishinda tena apate kushinda.

Kumbuka: Qur'an haijataja ujio wa Mpinga-Kristo au Mehdi.

127.

Je, kutakuwa na "Siku ya Hukumu" ambayo Mungu atamfufua kila mtu kutoka kwa wafu na kutoa hukumu kama wataenda mbinguni au kuzimu? (Ahiret Günü)

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

Waebrania 9:27- Na kama vile watu wanavyowekewa kufa mara moja, na baada ya kufa hukumu;

2 Petro 2:9 - Basi, Bwana ajua kuwaokoa watauwa na majaribu, na kuwaweka wasio haki katika hali ya adhabu hata siku ya hukumu;

Ufunuo 20:11-15 - **12** na hao wafu wakahukumiwa katika mambo hayo yaliyoandikwa katika vile vitabu, sawasawa na matendo yao. **15** Na iwapo mtu ye yote hakuonekana ameandikwa katika kitabu cha uzima, alitupwa katika lile ziwa la moto.

Bakara 2:113 - Basi Mwenyezi Mungu atahukumu baina yao Siku ya Kiyama katika yale waliyo kuwa wakikhitilafiana.

Al-i İmran 3:185 - Kila nafsi itaonja mauti. Na bila ya shaka mtapewa ujira wenu kaamili Siku ya Kiyama.

128.

Je, kila mtu atapaswa kukaa kwa muda fulani kuzimu akiteseka?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Yohana 5:24 - Amin, amin, nawaambia, Yeye alisikiaye neno langu na kumwamini yeye aliyenipeleka yuna uzima wa milele; wala haingii hukumuni, bali amepita kutoka mautini kuingia uzimani.

Warumi 8:1 - Sasa, basi, hakuna hukumu ya adhabu juu yao walio katika Kristo Yesu.

1 Wathesalonike 5:9 - Kwa kuwa Mungu hakutuweka kwa hasira yake, bali tupate wokovu, kwa Bwana wetu Yesu Kristo;

Al-i İmran 3:185 - Na atakaye epushwa na Moto na akatiwa Peponi basi huyo amefuzu.

Meryem 19:70-72 - **70.** Tena hakika Sisi tunawajua vyema zaidi wanao stahiki kuunguzwa humo. **71.** Wala hapana yeyote katika nyinyi ila ni mwenye kuifikia. Hiyo ni hukumu ya Mola wako Mlezi ambayo lazima itimizwe. **72.** Kisha tutawaokoa wale walio mchamngu; na tutawaacha madhaalimu humo wamepiga magoti.

129.

Je, iwapo mtu ataenda kuzimu, kutakuwepo na uwezekano wa kutoka baadaye na kuenda mbinguni?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mathayo 25:41 & 46 - 41 Kisha atawaambia na wale walioko mkono wake wa kushoto, Ondokeni kwangu, mliolaaniwa, mwende katika moto wa milele, aliowekewa tayari Ibilisi na malaika zake; **46** Na hao watakwenda zao kuingia katika adhabu ya milele; bali wenye haki watakwenda katika uzima wa milele.

Luka 16:25-26 - 25 Ibrahimu akasema... na sasa yeye yupo hapa anafarijiwa, na wewe unaumizwa. **26** Na zaidi ya hayo, kati yetu sisi na ninyi kumewekwa shimo kubwa, ili wale watakao kutoka huku kwenda kwenu wasiweze; wala watu wa kwenu wasivuke kuja kwetu.

En'am 6:128 - Basi Mwenyezi Mungu atasema: Moto ndio makaazi yenu, mtadumu humo, ila apendavyo Mwenyezi Mungu.

Hud 11:106-107 - 106. watakuwamo Motoni wakiyayayatika na kukoroma. **107.** Watadumu humo muda wa kudumu mbingu na ardhi, isipo kuwa apendavyo Mola wako Mlezi.

130.

Je, mwili wa ufufuo ni mwili wa nyama, mifupa na damu?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Wakorintho 15:35-50 - 35 Lakini labda mtu atasema, Wafufuliwaje wafu? Nao huja kwa mwili gani? **44** hupandwa mwili wa asili; hufufuliwa mwili wa roho. Ikiwa uko mwili wa asili, na wa roho pia uko. **50** Ndugu zangu, nisemayo ni haya, ya kuwa nyama na damu haziwezi kuurithi ufalme wa Mungu;

Bakara 2:25 & 259 - 25 na humo watakuwa na wake walio takasika; na wao humo watadumu. **259** Na ili tukufanye uwe ni Ishara kwa watu iangalie hii mifupa yake jinsi tunavyo inyanuya kisha tunaivisha nyama.

Zuhruf 43:70 - Ingieni Peponi, nyinyi na wake zenu; mtafurahishwa humo.

Vakia 56:35-38 - 35. Hakika Sisi tutawaumba (Mahurulaini) upya, **36.** Na tutawafanya vijana.

131.

Je, kutakuwa na mahusiano ya kimapenzi na ndoa mbinguni? (Houris)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mathayo 22:28-33 - 28 Basi, katika kiyama, atakuwa mke wa yupi katika wale saba? Maana wote walikuwa naye. **29** Yesu akajibu... **30** Kwa maana katika kiyama hawaoi wala hawaolewi, bali huwa kama malaika mbinguni. waliposikia, walishangaa kwa mafunzo yake. **1 Wakorintho 15:50** - nyama na damu haziwezi kuurithi ufalme wa Mungu; wala uharibifu kurithi kutokuharibika.

Tur 52:20 - Watakuwa wameegemea juu ya viti vya enzi vilivyo pangwa kwa safu. Na tutawaoza mahuru-l-aini.

Rahman 55:55-56, 70-72 - 55. Basi ni ipi katika neema za Mola wenu Mlezi mnayo ikanusha? **56.** Humo watakuwamo wanawake watulizao macho yao; hajawagusa mtu kabla yao wala jini. **70.** Humo wamo wanawake wema wazuri. **71.** Basi ni ipi katika neema za Mola wenu Mlezi mnayo ikanusha? **72.** Wanawake wazuri wanao tawishwa katika makhema.

132.

Je, kanisa la ulimwengu wotelinachukuliwa kama "Bibi harusi wa Kristo"?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Waefeso 5:23, 25, & 32- 23 Kwa maana mume ni kichwa cha mkewe, kama Kristo naye ni kichwa cha Kanisa; naye ni mwokozi wa mwili. **25** Enyi waume, wapendeni wake zenu, kama Kristo naye alivyolipenda Kanisa, akajitoa kwa ajili yake; **32** Siri hiyo ni kubwa; ila mimi nanena habari ya Kristo na Kanisa.

Ufunuo 19:7 - Na tufurahi, tukashangilie, tukampe utukufu wake; kwa kuwa arusi ya Mwana-Kondoo imekuja, na mkewe amejiweka tayari.

Ufunuo 21:9 - Njoo huku, nami nitakuonyesha yule Bibi-arusi, mke wa Mwana-Kondoo.

Ufunuo 22:17 - Na Roho na Bibi-arusi wasema, Njoo!

Kumbuka: Qur'an inalitaja Kanisa mara moja tu na haitaji "Bibi harusi wa Kristo": Hajj 22:40.

Masuala ya Kimaisha

133.

Je, Mungu anawataka wanaoamini waishi chini ya sharia? (Shariah)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Warumi 6:14 - Kwa maana dhambi haitawatawala ninyi, kwa sababu hamwi chini ya sheria, bali chini ya neema.

Warumi 10:4 - Kwa maana Kristo ni mwisho wa sheria, ili kila aaminiye ahesabiwe haki.

Wagalatia 3:11 & 25 - 11 Ni dhahiri ya kwamba hakuna mtu ahesabiwaye haki mbele za Mungu katika sheria; kwa sababu Mwenye haki ataishi kwa imani. **25** Lakini, iwapo imani imekuja, hatupo tena chini ya kiongozi.

Maide 5:48 - Kila mmoja katika nyinyi tumemwekea sharia yake na njia yake.

Jathiyah 45:18 - Kisha tukakuweka wewe juu ya Njia ya haya mambo, basi ifuate...

134.

Je, mtu anayeamini anakatazwa kumywa mvinyo?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Luka 7:34-35 - 34 Mwana wa Adamu amekuja, anakula na kunywa; nanyi mwasema, Tazama, mlaifi huyu, na mnywaji wa divai, rafiki wao watoza ushuru na wenye dhambi.

35 Na hekima imejulikana kuwa ina haki kwa watoto wake wote.

Yohana 2:1-11 - 3 Hata divai ilipowatindikia, mamaye Yesu akamwambia, Hawana divai. **7** Yesu akawaambia, Jalizeni mabalasi maji. **9** Naye mkuu wa meza alipoyaonja yale maji yaliyopata kuwa divai...

1 Timotheo 5:23 - Tokea sasa usinywe maji tu lakini tumia mvinyo kidogo, kwa ajili ya tumbo lako, na magonjwa yakupatayo mara kwa mara.

Bakara 2:219 - Wanakuuliza juu ya ulevi na kamari. Sema: Katika hivyo zipo dhambi kubwa na manufaa kwa watu.

Maide 5:90-91 - 90. Enyi mlio amini! Bila ya shaka ulevi, na kamari, na kuabudu masanamu, na kupiga ramli, ni uchafu katika kazi ya Shet'ani. Basi jiepusheni navyo, ili mpate kufanikiwa. **91.** Basi je, mmeacha?

135.

Je, anayeamini anakatazwa kula nyama ya nguruwe?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Matendo 10:13-15 - 13 Kisha sauti ikamjia, kusema, Ondoka, Petro, uchinje ule. 14 Lakini Petro akasema, Hasha, Bwana, kwa maana sijakula kamwe kitu kilicho kichafu au najisi. 15 Sauti ikamjia mara ya pili, ikimwambia, Vilivyotakaswa na Mungu, usiviite wewe najisi.

1 Wakorintho 10:25 - Kila kitu kiuzwacho sokoni kuleni, bila kuuliza-uliza, kwa ajili ya dhamiri;

Wakolosai 2:16 - Basi, mtu asiwahukumu ninyi katika vyakula au vinywaji,

-----

Maide 5:3 - Mmeharimishiwa nyamafu, na damu, na nyama ya nguruwe, na mnyama aliye chinjwa si kwa ajili ya Mwenyezi Mungu

En'am 6:145 - Sema: Sioni katika yale niliyo funuliwa mimi kitu kilicho harimishwa kwa mlaji kukila isipo kuwa kiwe ni nyamafu, au damu inayo mwagika, au nyama ya nguruwe, kwani hiyo ni uchafu;

136.

Je, Mungu anategemea wanaoamini wafunge kunywa na kula siku hizi?

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

Yoeli 2:12 - Lakini hata sasa, asema Bwana, nirudieni mimi kwa mioyo yenu yote, na kwa kufunga, na kwa kulia, na kwa kuombolea;

Mathayo 6:17-18 - 17 Bali wewe ufungapo, jipake mafuta kichwani, unawe uso;

Marko 2:20 - Lakini siku zitakuja watakapoondolewa bwana-arusi, ndipo watakapofunga siku ile.

1 Wakorintho 7:5 - Msinyimane isipokuwa mmeapatana kwa muda, ili mpate faragha kwa kusali;

Bakara 2:183 & 185 - 183. Enyi mlio amini! Mmeandikiwa Saumu, kama waliyo andikiwa walio kuwa kabla yenu ili mpate kuchamngu. 185. Mwezi wa Ramadhani ambao imeteremshwa humo Qur'ani kuwa ni uwongofu kwa watu, na hoja zilizo wazi za uwongofu na upambanuzi.

137.

Je, Mungu anapendelea kuwa maombi na Kufunga kunywa na kula yafanyike sehemu ya wazi ambapo Unaweza kuonekana na wengine?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mathayo 6:5-8 - 6 Bali wewe usalipo, ingia katika chumba chako cha ndani, na ukiisha kufunga mlango wako, usali mbele za Baba yako aliye sirini; na Baba yako aonaye sirini atakujazi.

Mathayo 6:16-18 - 17 Bali wewe ufungapo, jipake mafuta kichwani, unawe uso; 18 ili usionekane na watu kuwa unafunga, ila na Baba yako aliye sirini; na Baba yako aonaye sirini atakujazi.

Nisa 4:103 - Mkisha sali basi mkumbukeni Mwenyezi Mungu mkisimama, na mkikaa, na mnapo jinyoosha kwa kulala. Na mtapo tulia basi shikeni Sala kama dasturi.

Jumah 62:9 - Enyi mlio amini! Ikiadhiniwa Sala siku ya Ijumaa, nendeni upesi kwenye dhikri ya Mwenyezi Mungu, na wacheni biashara. Hayo ni bora kwenu, lau kama mnajua.

138.

Je, Mungu anataka watu wafunge mchana na kusherehekea usiku kwa mwezi mmoja wa kila mwaka? (Ramadan)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Isaya 58:3 - Husema, Mbona tumefunga, lakini huoni? Mbona tumejitaabisha nafsi zetu, lakini huangalii? Fahamuni, siku ya kufunga kwenu mnatafuta anasa zenu wenyewe, na kuwalemea wote watendao kazi kwenu.

Mathayo 6:16-18 - 17 Bali wewe ufungapo, jipake mafuta kichwani, unawe uso; 18 ili usionekane na watu kuwa unafunga, ila na Baba yako aliye sirini; na Baba yako aonaye sirini atakujazi.

Bakara 2:183-185 - 183, Enyi mlio amini! Mmeandikiwa Saumu, kama waliyo andikiwa walio kuwa kabla yenu ili mpate kuchamngu. 185. Mwezi wa Ramadhani ambao imeteremshwa humo Qur'ani kuwa ni uwongofu kwa watu, na hoja zilizo wazi za uwongofu na upambanuzi. Basi ataye kuwa mjini katika mwezi huu naafunge.

139.

Je, Mungu anategemea wanaoamini watoe fungu la kumi na kutoa sadaka? (Zekat)

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

Malaki 3:8-10 - 8 Je! Mwanadamu atamwibia Mungu?

Lakini ninyi mnaniibia mimi. Lakini ninyi mwasema, Tumekuibia kwa namna gani? Mmeniibia zaka na dhabihu. **9** Ninyi mmelaaniwa kwa laana;

Mathayo 6:3 - Bali wewe utoapo sadaka, hata mkono wako wa kushoto usijue ufanyalo mkono wako wa kuume;

Mathayo 19:21-23 - 21 Yesu akamwambia, Ukitaka kuwa mkamilifu, enenda ukauze ulivyo navyo, uwape maskini, nawe utakuwa na hazina mbinguni; kisha njoo unifuata.

Bakara 2:177 - na akawa anashika Sala, na akatoa Zaka..

Tevbe 9:103 - Kisha Sisi huwaokoa Mitume wetu na walio amini. Ndio kama hivyo, inatustahiki kuwaokoa Waumini.

Mu'minun 23:1 & 4 - 1. HAKIKA wamefanikiwa Waumini, **4.** Na ambao wanatoa Zaka,

140.

Je, Mungu anataka kusikiliza sala za ibada zinazosemwa mara kwa mara mara tano kwa siku wakati huo huo kila siku? (Namaz)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mathayo 6:7 - Nanyi mkiwa katika kusali, msipayuke-payuke, kama watu wa mataifa; maana wao hudhani ya kuwa watasikiwa kwa sababu ya maneno yao kuwa mengi.

Yohana 4:24 - Mungu ni Roho, nao wamwabuduo yeye imewapasa kumwabudu katika roho na kweli.

Bakara 2:45 - Na tafuteni msaada kwa kusubiri na kwa kusali; na kwa hakika jambo hilo ni gumu isipokuwa kwa wanyenyekevu,

Hud 11:114 - Na shika Sala katika ncha mbili za mchana na nyakati za usiku zilizo karibu na mchana. Hakika mema huondoa maovu. Huu ni ukumbusho kwa wanao kumbuka.

Isra 17:78 - Shika Sala jua linapo pinduka mpaka giza la usiku, na Qur'ani ya al fajiri. Hakika Qur'ani ya alfajiri inashuhudiwa daima.

141.

Je, Mungu anategemea wanaoamini kuhiji katika sehemu takatifu angalau mara moja katika maisha yao? (Hajj)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mathayo 24:24-26 - 26 Basi wakiwaambia, Yuko jangwani, msitoke; yumo nyumbani, msisadiki.

Yohana 4:19-24 - 21 Yesu akamwambia, Mama, unisadiki, saa inakuja ambayo hamtamwabudu Baba katika mlima huu, wala kule Yerusalemu. **24** Mungu ni Roho, nao wamwabuduo yeye imewapasa kumwabudu katika roho na kweli.

Bakara 2:196 - Na mtakapo kuwa salama, basi mwenye kujistarehesha kwa kufanya Umra kisha ndio akahiji, basi achinje mnyama aliye mwepesi kumpata. Na asiye pata, afunge siku tatu katika Hija...

Al-i İmran 3:97 - Na kwa ajili ya Mwenyezi Mungu imewajibikia watu wahiji kwenye Nyumba hiyo, kwa yule awezae njia ya kwenda.

142.

Je, Mungu bado anataka watu kutoa sadaka ya mnyama mara moja kwa mwaka? (Kurban)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Zaburi 51:16-17 - 16 Maana hupendezwi na dhahihu, au ningeitoa, Wewe huridhii sadaka ya kuteketezwa. **17** Dhahihu za Mungu ni roho iliyovunjika; Moyo uliovunjika na kupondeka, Ee Mungu, hutaudharau.

Waebrania 9:11-12 & 25-28 - 11 Lakini Kristo... **12.** bali kwa damu yake mwenyewe aliingia mara moja tu katika Patakatifu, akiisha kupata ukombozi wa milele. **26** kama ni hivyo, ingalimpa kuteswa mara nyingi tangu kuwekwa msingi wa ulimwengu; lakini sasa, mara moja tu, katika utimilifu wa nyakati, amefunuliwa, azitangue dhambi kwa dhahihu ya nafsi yake. **28** kadhalika Kristo naye, akiisha kutolewa sadaka mara moja azichukue dhambi za watu wengi;

Bakara 2:196 - Na atakaye kuwa mgonjwa au ana vya kumuudhi kichwani mwake basi atoe fidiya kwa kufunga au kwa kutoa sadaka au kuchinja wanyama. Na mtakapo kuwa salama, basi mwenye kujistarehesha kwa kufanya Umra kisha ndio akahiji, basi achinje mnyama aliye mwepesi.

143.

Je, kama Muislamu ana swali kuhusu kitu kwenye Biblia ni sahihi kwao kumuuliza Mkristo au Myahudi kulihusu?

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

1 Petro 3:15 - Mwe tayari siku zote kumjibu kila mtu awaulizaye habari za tumaini lililo ndani yenu; lakini kwa upole na kwa hofu.

Yunus 10:94 - Na ikiwa unayo shaka katika tuliyo kuteremshia, basi waulize wasomao Kitabu kabla yako. Kwa yakini imekwisha kujia Haki kutoka kwa Mola wako Mlezi. Basi usiwe miongoni mwa wenye shaka.

Nahl 16:43 - Nasi hatukuwatuma kabla yako ila watu wanaume tulio wapa Wahyi (Ufunuo). Basi waulizeni wenye ukumbusho kama nyinyi hamjui kumpata.

144.

Iwapo mtu hajaridhika na kitu kwenye moja ya Vitabu Takatifu, je, mtu anayeamini analazimika kuepuka kuuliza maswali ya kweli iwapo hatapenda majibu?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Matendo 17:11 - Watu hawa walikuwa waungwana kuliko wale wa Thesalonike, kwa kuwa walilipokea lile neno kwa uelekevu wa moyo, wakayachunguza maandiko kila siku, waone kwamba mambo hayo ndivyo yalivyo.

1 Yohana 4:1 - Wapenzi, msiiamini kila roho, bali zijaribuni hizo roho, kwamba zimetokana na Mungu; kwa sababu manabii wa uongo wengi wametokea duniani.

Bakara 2:108 - Au mnataka kumwomba Mtume wenu kama alivyo ombwa Musa zamani? Na anaye badilisha Imani kwa ukafiri bila ya shaka huyo ameipotea njia iliyo sawa.

Maide 5:101 - Enyi mlio amini! Msiulize mambo ambayo mkidhihirishiwa yatakuchukizeni. Na mkiyauliza inapo teremshwa Qur'ani mtabainishiwa. Mwenyezi Mungu amesamehe hayo. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye maghfira Mpole.

Enbiya 21:7 - Na kabla yako hatukuwatuma ila watu wanaume tulio wapa wahyi (ufunuo). Basi waulizeni wenye ilimu ikiwa nyinyi hamjui.

145.

Mbali na ufunuo wa Mungu, je, misemo ya jadi na tafsiri za wanadamu zinahesabiwa kuwa za uaminifu na zinazohitajika ili kuelewa Vitabu Takatifu vizuri? (Hadith)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Yeremia 17:5 - Bwana asema hivi, Amelaaniwa mtu yule amtegemeaye mwanadamu, Amfanyaye mwanadamu kuwa kinga yake Na moyoni mwake amemwacha Bwana.

Warumi 3:4 - Hasha! Mungu aonekane kuwa amini na kila mtu mwongo; kama ilivyoandikwa, Ili ujulike kuwa una haki katika maneno yako, Ukashinde uingiaopo katika hukumu.

Nejm 52:33 - Au ndio wanasema: Ameitunga hii! Bali basi tu hawaamini!

Kumbuka: Ndani ya Uislamu, wakusanyaji wa Hadith wanaoaminika na kutumika mara kwa mara ni Ibn Ishaq (d. 768); Ebu Davud (d. 775); Ibn Hisham (d. 833); Muhammad al-Bukhari (d. 870); Sahih Muslim (d.875); Ibn Maje (d. 886); al-Tirmidhi (d. 892); Ebu Jafer Taberi (d. 923); hamna mwanaume kati ya hawa aliyeishi wakati wa au hata karibu na muda wa maisha ya Muhammad(570-632).

146.

Je, Mungu anategemea wanaomwamini kuabudu kikamilifu pamoja na kuendeleza imani zao siku hizi?

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

Mathayo 28:19 - Basi, enendeni, mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi, mkiwabatiza kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu;

2 Wakorintho 5:20 - Basi tu wajumbe kwa ajili ya Kristo, kana kwamba Mungu anasihi kwa vinywa vyetu; twawaomba ninyi kwa ajili ya Kristo mpatanishwe na Mungu.

1 Petro 3:15 - Mwe tayari siku zote kumjibu kila mtu awaulizaye habari za tumaini lililo ndani yenu; lakini kwa upole na kwa hofu.

Nahl 16:125 - Waite waelekee kwenye Njia ya Mola wako Mlezi kwa hikima na mawaidha mema, na ujadiliane nao kwa namna iliyo bora. aliye ipotea Njia yake, na Yeye ndiye anaye wajua zaidi walio ongoka.

147.

Je, Mungu anawataka wanaomuamini kuvunjika kwenye makundi, madhehebu na vikundi vidogo?

Biblia Hapana; Hapana Qur'an

1 Wakorintho 1:10-13 - 10 Basi ndugu, nawasihi, kwa jina la Bwana wetu Yesu Kristo, kwamba nyote mnene mamoja; wala pasiwe kwenu faraka, bali mhitimu katika nia moja na shauri moja.

1 Wakorintho 3:3-4 - 3 kwa maana hata sasa ninyi ni watu wa tabia ya mwilini. Maana, ikiwa kwenu kuna husuda na fitina, je! Si watu wa tabia ya mwilini ninyi; tena mnaenenda kwa jinsi ya kibinadamu? **4** Maana hapo mtu mmoja asemapo, Mimi ni wa Paulo; na mwingine, Mimi ni wa Apolo, je! Ninyi si wanadamu?

Al-i İmran 3:103 - Na shikamaneni kwa Kamba ya Mwenyezi Mungu nyote pamoja, wala msifarikiane.

En'am 6:159 - Hakika walio igawa Dini yao na wakawa makundi makundi, huna ukhusiano nao wowote. Bila ya shaka shauri yao iko kwa Mwenyezi Mungu; kisha atawaambia yale waliyo kuwa wakiyatenda.

148.

Je, kuna mistari kwenye Vitabu Takatifu inayowahimiza watu kuwa wenye furaha kwenye maisha haya hapa duniani

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Zaburi 5:11 - Nao wote wanaokukimbilia watafurahi; Watapiga daima kelele za furaha. Kwa kuwa Wewe unawahifadhi, Walipendao jina lako watakurahia.

Wafilipi 4:4 - Furahini katika Bwana sikuzote; tena nasema, Furahini.

Zuhruf 43:70 - Ingieni Peponi, nyinyi na wake zenu; mtafurahishwa humo.

İnsan 76:11 - Basi Mwenyezi Mungu atawalinda na shari ya siku hiyo, na atawakutanisha na raha na furaha.

Kumbuka: Mistari pekee kwenye Qur'an inayoongelea kuhusu kuwa na furaha inaongelea maisha ya baada ya hapa.

149.

Je, kuna mifano kwenye Vitabu Takatifu ambapo Mungu anatoa uponyaji wa kimwili kwa watu?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Kutoka 15:26 - kwa kuwa Mimi ndimi Bwana nikuponyaye.

Zaburi 103:2-3 - **2** Ee nafsi yangu, umhimidi Bwana, Wala usizisahau fadhili zake zote. **3** Akusamehe maovu yako yote, Akuponya magonjwa yako yote,

Mathayo 4:23 - Naye alikuwa akizunguka katika Galilaya yote, akifundisha katika masinagogi yao, na kuihubiri Habari Njema ya ufalme, na kuponya ugonjwa na udhaifu wa kila namna katika watu.

Matendo 5:16 - wakileta wagonjwa... nao wote wakaponywa.

1 Wakorintho 12:28 & 30 - **28** Na Mungu ameweka wengine katika Kanisa... kisha karama za kuponya wagonjwa, **30** Wote wana karama za kuponya wagonjwa?

Kumbuka: Kuna rekodi 26 kwenye Agano Jipya pekee za Yesu akitibu, lakini hakuna mifano ya Mungu akitoa uponyaji wowote wa kimwili kwa watu kwenye Qur'an wakati wa maisha ya Muhammad.

150.

Je, kuna mistari ambayo Mungu anawahimiza wanaomwamini kutumia nyimbo, kucheza na kuimba kwenye kuabudu kwao?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Zaburi 100:1-2 - **1** Mfanyieni Bwana shangwe, dunia yote; **2** Mtumikieni Bwana kwa furaha; Njoni mbele zake kwa kuimba;

Waefeso 5:18-19 - **18** Tena msilewe kwa mvinyo, ambamo mna ufisadi; bali mjazwe Roho; **19** mkisemezana kwa zaburi na tenzi na nyimbo za rohoni, huku mkiimba na kumshangilia Bwana mioyoni mwenu;

Wakolosai 3:16 - Neno la Kristo na likae kwa wingi ndani yenu katika hekima yote, mkifundishana na kuonyana kwa zaburi, na nyimbo, na tenzi za rohoni; huku mkiimbia Mungu kwa neema mioyoni mwenu.

Kumbuka: Kwenye Biblia kuna mistari 450 inayohimiza nyimbo, kucheza na kuimba, lakini hamna mistari kama hii kwenye Qur'an.

151.

Je, kulingana na kusudi la wazi la Mungu, ni sahihi kwa mwanaume kuwa na mke zaidi ya mmoja kwa wakati mmoja?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Kumbukumbu la Torati 17:17 - Wala asijizidishie wake, ili moyo wake usikengeuke; wala asifanye fedha zake na dhahabu kuwa nyingi mno.

1 Wakorintho 7:2 - Lakini kwa sababu ya zinaa kila mwanamume na awe na mke wake mwenyewe, na kila mwanamke na awe na mume wake mwenyewe.

Nisa 4:3-5 & 24 - 3. basi oeni mnaowapenda katika wanawake, wawili au watatu au wane. na mkiogopa kuwa hamwezi kufanya uadilifu, basi mmoja tu, au wale ambao mikono yenu ya kulia imewamiliki. **24.** NA WANAWAKE wenye waume, isipo kuwa walio milikiwa na mikono yenu ya kulia.

Ahzab 33:21, 32-33, 38 & 50 - 21. Hakika nyinyi mnayo ruwaza njema kwa Mtume wa Mwenyezi Mungu **32.** Enyi wake wa Nabii! **50.** na mwanamke Muumini akijitoa mwenyewe kwa Nabii, kama mwenyewe Nabii akitaka kumwoa. Ni halali kwako wewe tu, si kwa Waumini wengine.

152.

Je, kuna uwezekano kwa mwanaume kuwashughulikia wake zake sawa iwapo atakuwa na mke zaidi ya mmoja kwa wakati mmoja?

Biblia Hapana; Hapana Qur'an

Kumbukumbu la Torati 21:15 - Akiwa mtu yuna wake wawili, mmoja ampenda, mmoja hampendi...

Nehemia 13:26-27 - 26 Je! Sulemani, mwana wa Daudi, hakufanya dhambi kwa kutenda hayo?... walakini wanawake wageni walimkosesha hata yeye. **27** hata kumhalifu Mungu wetu kwa kuwaoa wanawake wageni?

Nisa 4:3 - Na ikiwa mnaogopa kuwa hamtowafanyia mayatima uadilifu, basi oeni mnao wapenda katika wanawake, wawili au watatu au wane. na mkiogopa kuwa hamwezi kufanya uadilifu, basi mmoja tu, au wale ambao mikono yenu ya kulia imewamiliki. Kufanya hivi ndiko kutapelekea msikithirishe wana.

Nisa 4:129 - Wala hamtaweza kufanya uadilifu baina ya wake, hata mkikakamia.

153.

**Je, ndoa ya muda au ya kupata inaruhusiwa?
(Mut'ah; sharia ya mvuto)**

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Malaki 2:16 - Maana mimi nakuchukia kuachana, asema Bwana, Mungu wa Israeli... asema Bwana wa majeshi; basi jihadharini roho zenu, msije mkatenda kwa hiana. **1 Wakorintho 7:10-13** - **10** Lakini wale waliokwisha kuoana nawaagiza; wala hapo si mimi, ila Bwana; mke asiachane na mumewe; **11** tena mume asimwache mkewe. **12** na mke huyo anakubali kukaa naye asimwache.

Nisa 4:24 - NA WANAWAKE wenye waume, isipo kuwa walio milikiwa na mikono yenu ya kulia. Ndiyo Sharia ya Mwenyezi Mungu juu yenu. Na mmehalilishiwa wasio kuwa hao, mtafute kwa mali yenu kwa kuowa pasina kuzini. Kama mnavyo starehe nao, basi wapeni mahari yao kwa kuwa ni waajibu. Wala hapana lawama juu yenu kwa mtakacho kubaliana baada ya kutimiza waajibu. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye kujua na Mwenye hikima.

Maide 5:87 - Enyi mlio amini! Msiharimishe vizuri alivyo kuhalalishieni Mwenyezi Mungu...

154.

Je, katika Vitabu Takatifu wake wanachukuliwa kama vifaa vya kujamiiana, bidhaa au mali ya waume zao?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Petro 3:7 - Kadhalika ninyi waume, kaeni na wake zenu kwa akili; na kumpa mke heshima, kama chombo kisicho na nguvu; na kama warithi pamoja wa neema ya uzima, kusudi kuomba kwenu kusizuiliwe.

Waefeso 5:25 - Enyi waume, wapendeni wake zenu, kama Kristo naye alivyolipenda Kanisa, akajitoa kwa ajili yake;

Baqara 2:223 - Wake zenu ni kama konde zenu. Basi ziendeeni konde zenu mpendavyo. Lakini jitangulizieni kheri nafsi zenu, na mcheni Mwenyezi Mungu, na jueni kuwa hakika nyinyi mtakutana naye. Na wape bishara njema Waumini.

Al-i Imran 3:14 - Watu wamepambiwa kupenda matamania ya wanawake, na wana, na mirundi ya dhahabu na fedha, na farasi asili, na mifugo, na mashamba.

155.

Je, inakubalika kwa mwanaume kuwanunua au kuwateka wasichana watumwa na kujamiiana nao?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Wakorintho 7:23 - Mlinunuliwa kwa thamani; msiwe watumwa wa wanadamu.

1 Wathesalonike 4:3-7 - **3** Maana haya ndiyo mapenzi ya Mungu, kutakaswa kwenu, mwepukane na uasherati; **4** kila mmoja wenu ajue kuuweza mwili wake katika utakatifu na heshima; **5** si katika hali ya tamaa mbaya, kama Mataifa wasiomjua Mungu.

Nisa 4:24 - Na wanawake wenye waume, isipo kuwa walio milikiwa na mikono yenu ya kulia.

Mi'minun 23:5-6 - **5**. Na ambao wanazilinda tupu zao, **6**. Isipo kuwa kwa wake zao au kwa iliyo wamiliki mikono yao ya kulia. Kwani hao si wenye kulaumiwa.

Ma'arij 70:22 & 29-30 - **22**. Isipo kuwa wanao sali, **29**. Na ambao wanahifadhi tupu zao. **30**. Isipo kuwa kwa wake zao, au iliyo wamiliki mikono yao ya kuume, basi hao hawalaumiwi

156.

Je, wanawake wanatakiwa kuvaa ushungi nje ya makazi yao?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Wakorintho 11:15 - Lakini mwanamke akiwa na nywele ndefu ni fahari kwake. Kwa sababu amepewa zile nywele ndefu ili ziwe badala ya mavazi.

Wagalatia 5:1 - Katika ungwana huo Kristo alituandika huru; kwa hiyo simameni, wala msinaswe tena chini ya kongwa la utumwa.

Wakolosai 2:16 - Basi, mtu asiwahukumu ninyi katika vyakula au vinywaji, au kwa sababu ya sikukuu au mwandamo wa mwezi, au sabato;

Nur 24:30-31 - **31**. Na waambie Waumini wanawake wainamishe macho yao, na wazilinde tupu zao, wala wasionyeshe uzuri wao isipo kuwa unao dhihirika.

Ahzab 33:59 - Ewe Nabii! Waambie wake zako, na binti zako, na wake za Waumini wajiteremshie nguo zao. Hivyo ni karibu zaidi kuweza kutambulikana wasiudhiwe. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusamehe, Mwenye kurehemu.

157.

Je, haki za wanawake ni sawa na za wanaume?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Kumbukumbu la Torati 16:19 - Usipotoe maamuzi; wala usipendeleo uso wa mtu; wala usitwae rushwa;

2 Mambo ya Nyakati 19:7 - kwa maana kwa Bwana, Mungu wetu, hapana uovu, wala kujali nafsi za watu, wala kupokea zawadi.

Warumi 2:11 - Kwa maana hakuna upendeleo kwa Mungu.

Yakobo 2:9 - Bali mkiwapendelea watu, mwafanya dhambi na kuhukumiwa na sheria kuwa wakosaji.

Bakara 2:228 & 282 - 228. Nao wanawake wanayo haki kwa Sharia kama ile haki iliyo juu yao. Na wanaume wana daraja zaidi kuliko wao.

Nisa 4:3 & 11 - 3. basi oeni mnao wapenda katika wanawake, wawili au watatu au wane. **11.** Fungu la mwanamume ni kama fungu la wanawake wawili.

158.

Je, inaruhusiwa mwanaume kumpiga mke wake?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Waefeso 5:25-29 - 25 Enyi waume, wapendeni wake zenu... **28** Vivyo hivyo imewapasa waume nao kuwapenda wake zao kama miili yao wenyewe.

Ampendaye mkewe hujipenda mwenyewe. **29** Maana hakuna mtu anayeuchukia mwili wake po pote;

Wakolosai 3:19 - Ninyi waume, wapendeni wake zenu msiwe na uchungu nao.

1 Petro 3:7 - Kadhalika ninyi waume, kaeni na wake zenu kwa akili; na kumpa mke heshima, kama chombo kisicho na nguvu;

Nisa 4:34 - Wanaume ni wasimamizi wa wanawake, kwa kufadhiliwa na Mwenyezi Mungu baadhi yao juu ya baadhi, na kwa mali yao wanayo yatoa. Basi wanawake wema ni wale wenye kut'ii na wanao jilinda hata katika siri kwa kuwa Mwenyezi Mungu ameamrisha wajilinde. Na ambao mnachelea kutoka katika ut'iifu wanasihini, muwahame katika malazi na wapigeni. Wakikut'iini msiwatafutie njia ya kuwadhi bure. Hakika Mwenyezi Mungu ndiye aliye juu na Mkuu.

159.

Je, inaruhusiwa kwa Mkristo au Muislamu kuoa watu wenye imani tofauti?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Kumbukumbu la Torati 7:3 binti yako usimpe mwanawe mume, wala usimtwalie mwanao mume binti yake.

1 Wakorintho 7:28 & 39 - 28 Lakini, kama ukioa, huna hatia; wala mwanamwali akiolewa, hana hatia; **39** lakini ikiwa mumewe amefariki, yu huru

kuolewa na mtu ye yote amtakaye; katika Bwana tu. **2 Wakorintho 6:14 & 17 - 14** Msifungiwe nira pamoja na wasioamini, kwa jinsi isivyo sawasawa; kwa maana pana urafiki gani kati ya haki na uasi? Tena pana shirika gani kati ya nuru na giza? **17** Kwa hiyo, Tokeni kati yao, Mkatengwe nao, asema Bwana, Msiguse kitu kilicho kichafu, Nami nitawakaribisha.

Maide 5:5 - Leo mmehalalishiwa kila vilivyo vizuri. Na pia wanawake wema miongoni mwa Waumini, na wanawake wema miongoni mwa walio pewa Kitabu kabla yenu, mtakapo wapa mahari yao, mkafunga nao ndoa, bila ya kufanya uhasharati wala kuwaweka kinyumba.

160.

Je, mtu akipata talaka kutoka kwa mke/mume wake kwa sababu nyingine tofauti na uzinzi wanaruhusiwa kuoa tena?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mathayo 5:32 - Lakini mimi nawaambia, Kila mtu amwachaye mkewe, isipokuwa kwa habari ya uasherati, amfanya kuwa mzinzi; na mtu akimwoa yule aliyeachwa, azini.

Mathayo 19:3-9 - 9 Nami nawaambia ninyi, Kila mtu atakayemwacha mkewe, isipokuwa ni kwa sababu ya uasherati, akaoa mwingine, azini; naye amwoaye yule aliyeachwa azini.

Bakara 2:231- Na mtakapo wapa wanawake t'alaka, nao wakafikia kumaliza eda yao, basi warejeeni kwa wema au waachilieni kwa wema.

Tahrim 66:5 - akikupeni talaka, akampa wake wengine badala yenu nyinyi, walio bora kuliko nyinyi, wanyyekevu, Waumini, wat'awa, walio tubu, wenye kushika ibada...

161.

Je, ni lengo kwa Mkristo kuishi kama Kristo na Muislamu kuishi kama Muhammad?

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

Mathayo 10:24-25 - 25 Yamtoshwa mwanafunzi kuwa kama mwalimu wake, na mtumwa kuwa kama bwana wake.

Luka 6:40 - Mwanafunzi hawi mkuu kuliko mwalimu wake, lakini kila mtu ambaye amehitimu hulingana na mwalimu wake.

Yohana 14:15 & 23-24 - 15 Mkinipenda, mtazishika amri zangu. **23** Mtu akinipenda, atalishika neno langu; **24** Mtu asiyenipenda, yeye hayashiki maneno yangu;

Al-i Imran 3:31 - Sema: Ikiwa nyinyi mnampenda Mwenyezi Mungu basi nifuateni mimi...

Nisa 4:80 - Mwenye kumt'ii Mtume basi ndio amemt'ii Mwenyezi Mungu.

Ahzab 33:21 - Hakika nyinyi mnayo ruwaza njema kwa Mtume wa Mwenyezi Mungu...

Zukhruf 43:63 - Basi mcheni Mwenyezi Mungu, na mnit'ii mimi.

Maadui na Vita

162.

Je, kwenye Vitabu Takatifu kuna mada maarufu kwamba imani moja inapaswa kuwa na lengo la kutawala kwa nguvu dini zingine zote?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Luka 17:20-21 - 20 ufalme wa Mungu hauji kwa kuuchunguza; **21** wala hawatasema, Tazama, upo huku, au, kule, kwa maana, tazama, ufalme wa Mungu umo ndani yenu.

Warumi 14:17 & 22 - 17 Maana ufalme wa Mungu si kula wala kunywa, bali ni haki na amani na furaha katika Roho Mtakatifu. **22** Ile imani uliyo nayo uwe nayo nafsini mwako mbele za Mungu.

Tevbe 9:33 - Na Mwenyezi Mungu hakuwa wa kuwaadhibu nawe umo pamoja nao, wala Mwenyezi Mungu si wa kuwaadhibu na hali ya kuwa wanaomba msamaha.

Saf 61:9 - Dini ya haki ili ipate kuzishinda dini zote..

163.

Je, kwenye mambo ya kidini, matumizi ya nguvu na kulazimishwa yanapaswa kuidhinishwa?

Biblia Hapana; Hapana Qur'an

2 Timotheo 2:24-25 - 24 Tena haimpasi mtumwa wa Bwana kuwa mgomvi; bali kuwa mwanana kwa watu wote, awezaye kufundisha, mvumilivu; **25** akiwaonya kwa upole wao washindanao naye,

Filemoni 14 - Lakini sikutaka kutenda neno lo lote isipokuwa kwa shauri lako, ili kwamba wema wako usiwe kama kwa lazima, bali kwa hiari.

Bakara 2:256 - Hapana kulazimisha katika Dini.

Al-i İmran 3:20 - Wakisilimu basi wameongoka. Na wakikengeuka basi juu yako ni kufikisha ujumbe tu.

Kaf 50:45 - Sisi tunajua kabisa wayasemayo. Wala wewe si mwenye kuwatawalia kwa ujabari. Basi mkumbushe kwa Qur'ani anaye liogopa onyo.

164.

Je, Mungu anawahimiza wanaomwamini siku hizi kupigana vita dhidi ya imani tofauti mpaka dini yao wenyewe ishinde? (Vita Takatifu; Jihad)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Warumi 12:17-19 - 17 Msimlipe mtu ovu kwa ovu. Angalieni yaliyo mema machoni pa watu wote. **18** Kama yamkini, kwa upande wenu, mkae katika amani na watu wote. **19** Wapenzi, msijilipize kisasi, bali ipisheni ghadhabu ya Mungu; maana imeandikwa, Kisasi ni juu yangu mimi; mimi nitalipa, anena Bwana.

Waebrania 12:14 - Tafuteni kwa bidii kuwa na amani na watu wote, na huo utakatifu, ambao hapana mtu atakayemwona Bwana asipokuwa nao;

Bakara 2:190-193 & 216 - 190. Na piganeni katika Njia ya Mwenyezi Mungu... **191.** Na wauweni popote mwakutapo, na muwatoe popote walipo kutoeni; kwani fitina ni mbaya zaidi kuliko kuuwa. **192.** Lakini wakiacha basi Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusamehe Mwenye kurehemu. **193.** Na piganeni nao mpaka pasiwepo fitina, na Dini iwe ya Mwenyezi Mungu tu.

165.

Je, mtu anapoasi dini yao aliyozaliwa nayo au akaamua kubadilisha dini inapaswa wao kuuliwa?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Waebrania 3:12-13 - **12** Angalieni, ndugu zangu, usiwe katika mmoja wenu moyo mbovu wa kutokuamini, kwa kujitenga na Mungu aliye hai. **13** Lakini mwonyane kila siku, maadamu iitwapo leo; ili mmoja wenu asifanywe mgumu kwa udanganyifu wa dhambi.

Nisa 4:89 - Na wakikengeuka basi wakamateni na wauweni popote mnapo wapata. Wala msimfanye rafiki katika wao wala msaidizi.

Kumbuka: Ifuatayo ni nukuu ya Muhammad kuhusu waasi kutoka kwenye Hadith: Mtume wa Allah, "Yeyote atakayebadili dini yake ya Kiislamu, muueni." (Sahih Bukhari: Vol. 9, Kitabu 84, No. 57-58, Cf. Vol. 4, Kitabu 56, No. 808)

166.

Je, kupigana dhidi ya familia, marafiki au hata Ndugu zako wakati mwingine inaruhusiwa?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Wakorintho 7:13-24 - **13** Na mwanamke, ambaye ana mume asiyeamini, na mume huyo anakubali kukaa naye, asimwache mumewe. **14** Kwa maana yule mume asiyeamini hutakaswa katika mkewe; na yule mke asiyeamini hutakaswa katika mumewe; **16** Kwa maana wajuaje, wewe mwanamke, kama utamwoko mumeo? Au wajuaje, wewe mwanamume, kama utamwoko mkeo?

Mujadila 58:22 - Huwakuti watu wanao muamini Mwenyezi Mungu na Siku ya Mwisho kuwa wanawapenda wanao mpinga Mwenyezi Mungu na Mtume wake, hata wakiwa ni baba zao, au watoto wao, au ndugu zao, au jamaa zao.

Taghabun 64:14 - Enyi mlio amini! Hakika miongoni mwa wake zenu na watoto wenu wamo maadui zenu. Basi tahadharini nao. Na mkisamehe, na mkapuuzi, na mkaghufiria basi hakika Mwenyezi Mungu ni Mwingi wa maghira, Mwenye kurehemu.

167.

Je, Mungu anawataka wamwaminio siku hizi kuwaua wengine wa imani tofauti hata kama inakinzana na nafsi zao wenyewe?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Matendo 24:16 - Nami ninajizoeza katika neno hili niwe na dhamiri isiyo na hatia mbele za Mungu na mbele ya watu siku zote.

1 Timotheo 1:5 - Walakini mwisho wa agizo hilo ni upendo utokao katika moyo safi na dhamiri njema, na imani isiyo na unafiki.

Bakara 2:216 - Mmeandikiwa kupigana vita, navyo vinachusha kwenu. Lakini huenda mkachukia kitu nacho ni kheri kwenu. Na huenda mkapenda kitu nacho ni shari kwenu. Na Mwenyezi Mungu anajua na nyinyi hamjui.

Enfal 8:17 - Hamkuwauwa nyinyi lakini Mwenyezi Mungu ndiye aliye wauwa. Na wewe hukutupa, walakini Mwenyezi Mungu ndiye aliye tupa...

168.

Je, kupambana na kupigana na watu wa imani tofauti kunaonekana kama kitu ambacho kimsingi ni kizuri?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Wagalatia 5:19-21 - 19 Basi matendo ya mwili ni dhahiri, ndiyo haya, uasherati, uchafu, ufisadi, **20** ibada ya sanamu, uchawi, uadui, ugomvi, wivu, hasira, fitina, faraka... **21** ya kwamba watu watendao mambo ya jinsi hiyo hawataurithi ufalme wa Mungu.

Yakobo 4:1 & 8 - 1 Vita vyatoka wapi, na mapigano yaliyoko kati yenu yatoka wapi? Si humu, katika tamaa zenu zifanyazo vita katika viungo vyenu?

Tebve 9:41 - Na jueni ya kwamba ngawira mnayo ipata, basi khums (sehemu moja katika tano) ni kwa ajili ya Mwenyezi Mungu na Mtume, na jamaa, na mayatima, na masikini, na wasafiri, ikiwa nyinyi mmemuamini Mwenyezi Mungu...

Ankebut 29:6 - Na anaye fanya juhudi basi bila ya shaka anafanya juhudi kwa ajili ya nafsi yake.

Saf 61:11 - Muaminini Mwenyezi Mungu na Mtume wake, na piganeni Jihadi katika Njia ya Mwenyezi Mungu kwa mali yenu na nafsi zenu. Haya ni bora kwenu, ikiwa nyinyi mnajua.

169.

Je, Mungu angemhimiza Muhammad kuanzisha vita vingi vikali kueneza Uislamu?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Yohana 18:36 - Yesu akajibu, Ufalme wangu sio wa ulimwengu huu. Kama ufalme wangu ungekuwa wa ulimwengu huu, watumishi wangu wangenipigania...

2 Wakorintho 10:3-5 - **3** Maana ingawa tunaenenda katika mwili, hatufanyi vita kwa jinsi ya mwili; **4** maana silaha za vita vyetu si za mwili, bali zina uwezo katika Mungu hata kuangusha ngome;

---

1. Vita vya Badr: (Machi 624)
Al-i İmran 3:13 & 123; Anfâl 8:5-19 & 41-44
2. Vita vya Uhud: (Machi 625)
Al-i İmran 3:121-122, 3:140 & 165-172
3. Vita vya Hendek: (Mei 627) The Trench
Ahzab 33:9-12 & 25-27
4. Vita vya Hudeybiye: (Machi 628)
Fetih 48:1-3 & 22-27
5. Vita vya Muta: (629) Baqara 2:191-193
6. Vita vya Hunayn: (Agosti 630)
Tevbe 9:25-27
7. Vita vya Tebük: (630) Tevbe 9:38-40,
42-52, 65-66, 81-83, 86-87, 90, 93, 117
8. Vita vya Mekka: (630) Tevbe 9:12, Kasas
28:85, Saf 61:13, Nasr, 110:1-3.

170.

Je, kwenye Vitabu Takatifu, vita dhidi ya watu wa kwenye Maandiko vinahimizwa?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Warumi 12:18 - Kama yamkini, kwa upande wenu, mkae katika amani na watu wote.

Tevbe 9:29 - Enyi mlio amini! Mkimcha Mwenyezi Mungu atakupeni kipambanuo, na atakufutieni makosa, na atakusameheni, na Mwenyezi Mungu ni Mwenye fadhila kubwa.

Ahzab 33:26 - Na akawateremsha wale walio wasaidia (maadui) katika Watu wa Kitabu kutoka katika ngome zao; na akatia khofu katika nyoyo zao. Baadhi yao mkawa mnawauwa, na wengine mnawateka.

171.

Je, vita vikali na vya kukera na kupigana dhidi ya wasioamini kunahimizwa kwenye Vitabu Takatifu kwa wanaoamini siku hizi? (Jihad)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Waefeso 6:12 - Kwa maana kushindana kwetu sisi si juu ya damu na nyama; bali ni juu ya falme na mamlaka, juu ya wakuu wa giza hili, juu ya majeshi ya pepo wabaya katika ulimwengu wa roho.

1 Timotheo 2:1-2 - 2 tuishi maisha ya utulivu na amani, katika utauwa wote na ustahivu.

Nisa 4:76-77 - 76. Walio amini wanapigana katika Njia ya Mwenyezi Mungu... **77.** Na walipo amrisha kupigana, mara kundi moja kati yao liliwaogopa watu kama kumwogopa Mwenyezi Mungu, au kwa khofu kubwa zaidi. Na wakasema: Mola Mlezi wetu! Kwa nini umetuamrisha kupigana? Sema: Starehe ya dunia ni ndogo, na Akhera ni bora zaidi kwa mwenye kuchamngu.

Kumbuka: "Jihad" au vita ndio mada kubwa kabisa kwenye Qur'an: mistari 139 ndani ya mistari 6,236 = 1 ndani ya kila mistari 45 ndani ya Qur'an ni mstari wa kivita! Vita vikali vinafundishwa kwenye Tevbe 9:29 & 123.

172.

Je, Mungu angewahimiza wanaomwamini sasa kuwaibia na kuwaharibia mali watu wa imani tofauti?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mwanzo 14:23 - Ya kuwa sitatwaa uzi wala gidamu ya kiatu wala cho chote kilicho chako, usije ukasema, Nimemtajirisha Abramuu;

Kutoka 20:15 & 17 - 15 Usiibe. 17 Usiitamani nyumba ya jirani yako, usitamani mke wa jirani yako;

Waefeso 4:28 - Mwibaji asiibe tena; bali afadhali afanye juhudi,

---

Enfal 8:1 & 41 - 1. Wanakuuliza juu ya Ngawira.

Sema: Ngawira ni ya Mwenyezi Mungu na Mtume. **41.**

NA JUENI ya kwamba ngawira mnayo ipata, basi khums (sehemu moja katika tano) ni kwa ajili ya Mwenyezi Mungu na Mtume...

173.

Je, Mungu angewataka wanaomwamini siku hizi kutumia vitisho na ukali dhidi ya maadui wao?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Yeremia 22:3 - Bwana asema hivi, Fanyeni hukumu na haki, mkamtoe yeye aliyetekwa katika mikono ya mdhalimu; wala msiwatende mabaya mgeni, wala yatima, wala mjane, wala kuwadhulumu, wala msimwage damu ya mtu asiye na hatia katika mahali hapa.

2 Timotheo 2:23-25 - **24** Tena haimpasi mtumwa wa Bwana kuwa mgomvi; bali kuwa mwanana kwa watu wote, awezaye kufundisha, mvumilivu;

A'raf 7:4 - Na miji mingapi tuliiangamiza, ikaifikia adhabu yetu usiku au walipo kuwa wamelala aduhuri.

Enfal 8:67 - Haimfalii Nabii yeyote kuwa na mateka mpaka awe ameshinda baraabara katika nchi.

174.

Je, Mungu angewataka wanaomwamini siku hizi kutimiza sharia ya kisasa? (jicho kwa jicho, jino kwa jino; Kisas)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mathayo 5:39 - Lakini mimi nawaambia, Msishindane na mtu mwovu; lakini mtu akupigaye shavu la kuume, mgeuzie na la pili.

Warumi 12:19-20 - **19** Wapenzi, msijilipize kisasi, bali ipisheni ghadhabu ya Mungu; maana imeandikwa, Kisasi ni juu yangu mimi; mimi nitalipa, anena Bwana.

20 Lakini, Adui yako akiwa na njaa, mlishe; akiwa na kiu, mnyweshe; maana ufanyapo hivyo, utampalia makaa ya moto kichwani pake.

Bakara 2:194 - Mwezi mtakatifu kwa mwezi mtakatifu. Na vitu vitakatifu vimeekewa kisasi. Anaye kushambulieni nanyi mshambulieni, kwa kadiri alivyo kushambulieni. Na mcheni Mwenyezi Mungu. Na jueni kwamba Mwenyezi Mungu yu pamoja na wachamngu.

Shura 42:40-41 - **40**. Na malipo ya uovu ni uovu mfano wa huo. Lakini mwenye kusamehe, na akasuluhisha, basi huyo malipo yake yapo kwa Mwenyezi Mungu. Hakika Yeye hawapendi wenye kudhulumu. **41**. Na wanao jitetea baada ya kudhulumuwa, hao hapana njia ya kuwalaumu.

175.

Je, Mungu Mtakatifu angewahimiza wanaomwamini kujichukulia kisasa kwenye mikono yao wenyewe?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Kumbukumbu la Torati 32:35-36 - 35 Kisasi ni changu mimi, na kulipa, **36** Kwa kuwa Bwana atawaamua watu wake...

Warumi 2:1-3 - 1 Kwa hiyo, wewe mtu uwaye yote uhukumuye, huna udhuru; kwa maana katika hayo umhukumuyo mwingine wajihukumu mwenyewe kuwa na hatia; kwa maana wewe uhukumuye unafanya yale yale.

Warumi 12:14-18 - 17 Msimlipe mtu ovu kwa ovu.

Bakara 2:179 - Mtakuwa nao uhai mzuri katika kulipiza kisasi enyi wenye akili, ili msalimike.

Maide 5:45 - Na humo tuliwaandikia ya kwamba roho kwa roho, na jicho kwa jicho, na pua kwa pua, na sikio kwa sikio, na jino kwa jino, na kwa majaraha kisasi.

176.

Je, Mungu Mtakatifu angewahimiza wanaomwamini kuwalaani maadui zao?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Luka 6:27-28 - 27 Lakini nawaambia ninyi mnaosikia, Wapendeni adui zenu, watendeeni mema wale ambao wawachukia ninyi, **28** wabarikieni wale ambao wawalaani ninyi, waombeeni wale ambao wawaonea ninyi.

Yakobo 3:10 - Katika kinywa kile kile hutoka baraka na laana. Ndugu zangu, haifai mambo hayo kuwa hivyo.

Bakara 2:159 - Hakika wale wanao ficha tuliyo yateremsha nazo ni hoja zilizo wazi na uwongofu baada ya Sisi kuzibainisha kwa watu Kitabuni, hao anawalaani Mwenyezi Mungu, na wanawalaani kila wenye kulaani.

Al-i İmran 3:61 - Watakao kuhoji katika haya baada ya kukufikilia ilimu hii waambie: Njoooni tuwaite watoto wetu na watoto wenu, na wake zetu na wake zenu, na sisi wenyewe na nyinyi wenyewe, kisha tuombe kwa unyenyekevu tutake laana ya Mwenyezi Mungu iwashukie waongo.

177.

Je, Mungu anawachukulia Wayahudi kuwa wamelaaniwa au ni wanyonge kama taifa?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Yeremia 31:37 - Bwana asema hivi, Kama mbingu zikiweza kupimwa, na misingi ya dunia ikiweza kugunduliwa huko chini, ndipo wazao wa Israeli pia nitawatupilia mbali, kwa ajili ya hayo yote waliyoyatenda, asema Bwana.

Warumi 11:1-2 - **1** Basi, nauliza, Je! Mungu aliwasukumia mbali watu wake? Hasha! **2** Mungu hakuwasukumia mbali watu wake aliowajua tokea awali.

Bakara 2:88-89 - **88**. Na walisema: Nyoyo zetu zimefunikwa. Bali Mwenyezi Mungu amewalaani kwa kufuru zao: **89**. Basi laana ya Mwenyezi Mungu juu ya wakanushao!

Maide 5:12-13 - **12**. Na Mwenyezi Mungu alifanya agano na Wana wa Israeli. **13**. Basi kwa sababu ya kuvunja agano lao tuliwalaani, na tukazifanya nyoyo zao kuwa ngumu. Na huachi kuvumbua khiana kutokana nao, isipo kuwa wachache miongoni mwao. Basi wasamehe na waache.

178.

Je, wale wanaopigana wanafikirika kuwa bora kuliko wale wasiopigana?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Samweli 30:22-24 - **24**. Kwa kuwa kama lilivyo fungu lake yeye ashukaye vitani, ndivyo litakavyokuwa na fungu lake huyo akaaye karibu na vyombo; watagawiwa sawasawa.

Nisa 4:95 - - Hawawi sawa Waumini wanao kaa tu wala hawanadharura, na wale wanao pigana katika Njia ya Mwenyezi Mungu kwa mali yao na nafsi zao. Mwenyezi Mungu amewatukuza cheo wale wanao pigana kwa mali yao na nafsi zao kuliko wale wanao kaa tu.

Tevbe 9:20 - Enyi mlio amini! Mt'iini Mwenyezi Mungu na Mtume wake, wala msijiepushe naye, nanyi mnasikia.

179.

Je, vitabu Takatifu vinahimiza vita kwa kusema kuwa adhabu ya kuzimu imeahidiwa kwa wasiopigana na kwa kutoa uhakika wa kuingia mbinguni kama zawadi kwa wale wanaopigana na kufa kwa ajili ya Mungu au Allah? (Jihad)

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Yakobo 1:20 - Kwa maana hasira ya mwanadamu haiitendi haki ya Mungu.

Yakobo 4:1 & 8 - 1 Vita vyatoka wapi, na mapigano yaliyoko kati yenu yatoka wapi? Si humu, katika tamaa zenu zifanyazo vita katika viungo vyenu? **8** enyi wenye dhambi, na kuisafisha mioyo yenu,

---

Nisa 4:77 - Mola Mlezi wetu! Kwa nini umetuamrisha kupigana? Laiti unge tuakhirishia kiasi ya muda kidogo hivi! Sema: Starehe ya dunia ni ndogo, na Akhera ni bora zaidi kwa mwenye kuchamngu.

Fath 48:16 - Mtakuja itwa kwenda pigana na watu wakali kwa vita, mpigane nao au wasalimu amri. Basi mkimt'ii, Mwenyezi Mungu atakupeni ujira mzuri. Na mkigeuka kama mlivyo geuka kwanza, atakuadhibuni kwa adhabu iliyo chungu.

Matukio ya Kihistoria

180.

Baada ya kuumba ulimwengu, je, Mungu alipumzika siku ya saba ili kuacha mfano muhimu kwa binadamu kufuata? (Sabato au Shabbat)

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Kutoka 20:8-10 - 8 Ikumbuke siku ya Sabato uitakase. **9** Siku sita fanya kazi, utende mambo yako yote; **10** lakini siku ya saba ni Sabato ya Bwana, Mungu wako, siku hiyo usifanye kazi yo yote, wewe, wala mwana wako, wala binti yako, wala mtumwa wako, wala mjakazi wako...

Waebrania 4:4 & 9-10 - 4 Kwa maana ameinena siku ya saba mahali fulani hivi, Mungu alistarehe siku ya saba, akaziacha kazi zake zote; **9** Basi, imesalia raha ya sabato kwa watu wa Mungu. katika kazi zake.

Kaf 50:38 - Na bila ya shaka Sisi tumeziumba mbingu na ardhi na vilio baina yao mnamo siku sita; na wala hayakutugusa machofu.

181.

Je, Mungu aliwaumba watu kwa mfano wake Mwenyewe?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mwanzo 1:27-28 - 26. Mungu akasema, Na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu;

27 Mungu akaumba mtu kwa mfano wake, kwa mfano wa Mungu alimwumba, mwanamume na mwanamke aliwaumba.

1 Wakorintho 11:7 - Kwa maana kweli haimpasi mwanamume kufunikwa kichwa, kwa sababu yeye ni mfano na utukufu wa Mungu. Lakini mwanamke ni utukufu wa mwanamume.

Nisa 4:28 - na mwanaadamu ameumbwa dhaifu.

İbrahim 14:34 - Hakika mwanaadamu ni dhaalimu mkubwa, mwenye kuzikufuru neema.

Shura 42:11 - Yeye ndiye Muumba mbingu na ardhi... Hapana kitu kama mfano wake.

Asr 103:2 - Hakika binaadamu bila ya shaka yumo katika khasara...

182.

Je, Mungu alipowafukuza Adamu na Hawa kutoka kwenye Bustani ya Edeni alitamka kuwa kutakuwa na uadui kati ya mwanaume na mwanamke?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mwanzo 3:13-15 - 13 Bwana Mungu akamwambia mwanamke, Nini hili ulilolifanya? Mwanamke akasema, Nyoka alinidanganya, nikala. **15** nami nitaweka uadui kati yako na huyo mwanamke, na kati ya uzao wako na uzao wake; huo utakuponda kichwa, na wewe utamponda kisigino.

A'raf 7:23-25 - 23. Wakasema: Mola wetu Mlezi! tumejidhulumu nafsi zetu, na kama hutusamehe na kuturehemu, hakika tutakuwa katika wenye kukhasirika.

24. Akasema: Teremkeni! Mtakuwa nyinyi kwa nyinyi maadui. Na kwenye ardhi itakuwa ndio makao yenu na starehe yenu mpaka ufike muda. **25.** Akasema: Humo mtaishi, na humo mtakufa, na kutoka humo mtatolewa.

Taha 20:123 - Akasema: Ondokeni humu nyote, hali ya kuwa ni maadui nyinyi kwa nyinyi.

Kumbuka: Katika Biblia, uadui anaoutaja Mungu ulikuwa sio kati ya Adamu na Hawa bali kati ya Shetani na wanadamu.

183.

Je, kwenye hadithi ya gharika, baada ya mtoto wa Nuhu kuzama, safina ya Nuhu ilikuja kutua juu ya Mlima Judi?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mwanzo 7:7 - Nuhu akaingia katika safina, yeye, na wanawe, na mkewe, na wake za wanawe pamoja naye; kwa sababu ya maji ya gharika.

Mwanzo 8:4 & 18 - 4 safina ikatua juu ya milima ya Ararati. **18** Basi Nuhu akatoka, yeye, na wanawe, na mkewe, na wake za wanawe pamoja naye;

Mwanzo 10:1 - Hivi ndivyo vizazi vya wana wa Nuhu, Shemu, na Hamu, na Yafethi. Na kwao walizaliwa wana wa kiume baada ya gharika.

1 Petro 3:20 - siku za Nuhu, safina ilipokuwa ikitengenezwa; ambamo ndani yake wachache, yaani, watu wanane, waliokoka kwa maji.

Hud 11:42-44 - 43. Akasema: Nitakimbilia mlimani unilinde na maji. (Nuhu) akasema: Leo Hapana wa kulindwa na amri ya Mwenyezi Mungu ila aliye mrehemu mwenyewe. Na wimbi likawatenganisha, akawa katika walio zama. **44.** Basi maji yakadidimia chini, na amri ikapitishwa, na (jahazi) likasimama juu ya (mlima) wa Al Juudiy.

184.

Je, Mungu alisema kuwa ahadi ya baraka juu ya watoto wa Ibrahimu ungeenda haswa kupitia uzao wa Isaka na sio Ismaeli?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mwanzo 16:11-12 - 11 Wewe una mimba, utazaa mwana wa kiume, nawe utamwita jina lake Ishmaeli, maana Bwana amesikia kilio cha mateso yako. **12** Naye atakuwa kama punda-mwitu kati ya watu, mkono wake utakuwa juu ya watu wote na mkono wa watu wote utakuwa juu yake,

Mwanzo 17:18-21 - 21 Bali agano langu nitalifanya imara kwa Isaka, ambaye Sara atakuzalia majira kama haya mwaka ujao.

Nisa 4:163 - Hakika Sisi tumekuletea wahyi... Na tulimpelekea wahyi Ibrahim na Ismail na Ishaka

Meryem 19:54 - Na mtaje katika Kitabu Ismail. Bila ya shaka yeye alikuwa ni mkweli wa ahadi, na alikuwa Mtume, Nabii.

185.

Je, Ibrahimu amewahi kusafiri hadi Mecca kutoa sadaka kwenye Ka'ba?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1. Uru wa Chaldees (Mwa. 11:31; Matendo 7:2-4)
2. Harani (Mwa. 12:1-4; Matendo 7:4)
3. Damasko (Mwa. 15:2)
4. Shekemu (Mwa. 12:6, 7)
5. Betheli (Mwanzo 12:8)
6. Misri (Mwa. 12:9-20)
7. Betheli (Mwa. 13:1-9)
8. Hebroni (Mwa. 13:10-18)
9. Dani (Mwa. 14:1-14)
10. Hoba (Mwa. 14:15, 16)
11. Salemu (Mwa. 14:17-21)
12. Hebroni (Mwa. 15:1-21; 17:1-27, Mwa. 16)
13. Gerari (Mwa. 20:1-18)
14. Beersheba (Mwa. 21:1-34)
15. Moria (Mwa. 22:1-18)
16. Hebroni (Mwa. 23:1-20)

Hajj 22:26 - Na pale tulipomweka Ibrahim pahala penye ile Nyumba tukamwambia: Usinishirikishe na chochote; na isafishe Nyumba yangu kwa ajili...

Kumbuka: Biblia inaonyesha kuwa Ibrahimu hakuwahi kwenda Mecca. Alikufa akiwa na umri wa miaka 175 huko Hebron.

186.

Je, Ibrahimu alikuwa tayari kumtoa mwanee halali wa pekee, Isaka, kama dhabihu kwa Mungu?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mwanzo 22:2 & 9-12 - 2 Akasema, Umchukue mwanee, mwana wako wa pekee, umpendaye, Isaka... ukamtoe sadaka ya kuteketezwa huko juu ya mlima mmojawapo

Saaffat 37:100-107 102. Ewe mwanangu! Hakika mimi nimeona usingizini kuwa ninakuchinja. Basi angalia wewe, waonaje? Akasema: Ewe baba yangu! Tenda unavyo amrisha, utanikuta mimi, Inshallah, katika wanao subiri. 107.

Basi tukamtolea fidia kwa dhabihu mtukufu.

Kumbuka: Kwenye Qur'an haipo wazi ni mtoto yupi ambaye Ibrahimu angemtoa kama dhabihu.

187.

Je, mtoto wa Ibrahimu, Ismaeli, alifikiriwa kuwa nabii?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Mwanzo 16:7-15 - 8 Hajiri... Akanena, Nakimbia mimi kutoka mbele ya bibi yangu Sarai. **11** Malaika wa Bwana akamwambia, Tazama! Wewe una mimba, utazaa mwana wa kiume, nawe utamwita jina lake Ishmaeli, **12** Naye atakuwa kama punda-mwitu kati ya watu, mkono wake utakuwa juu ya watu wote na mkono wa watu wote utakuwa juu yake, naye atakaa mbele yao ndugu zake wote.

Wagalatia 4:22-31 - 22 Kwa maana imeandikwa ya kuwa, Ibrahimu alikuwa na wana wawili mmoja kwa mjakazi, na mmoja kwa mwungwana. **31** Ndiposa, ndugu zangu, sisi si watoto wa mjakazi, bali tu watoto wa huyo aliyе mwungwana

---

Nisa 4:163 - Na tulimpelekea wahyi Ibrahim na Ismail...

Meryem 19:54 - Na mtaje katika Kitabu Ismail. Bila ya shaka yeye alikuwa ni mkweli wa ahadi, na alikuwa Mtume, Nabii.

188.

Je, ni Ibrahimu aliyetupwa kwenye moto kwa sababu alikataa kuabudu miungu?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Danieli 3:1-30 - 19 Ndipo Nebukadreza akajaa ghadhabu, na sura ya uso wake ikabadilika juu ya Shadraka, na Meshaki, na Abednego, basi akatoa amri watie moto ile tanuru mara saba kuliko desturi yake ya kutiwa moto.

Enbiya 21:51-71 - 66. Akasema: Basi nyinyi mnawaabudu asiye kuwa Mwenyezi Mungu wasio kufaini kitu wala kukudhuruni? **68.** Wakasema: Mchomeni moto, na muinusuru miungu yenu, ikiwa nyinyi ni watendao jambo! **69.** Sisi tukasema: Ewe moto! Kuwa baridi na salama kwa Ibrahim!

Kumbuka: Kwenye Biblia haikuwa Ibrahimu aliyetupwa kwenye moto kwa kuwa alikataa kuabudu miungu; hii hadithi inawaongelea Shadraki, Meshaki na Abednego. Cf. Ankebut 29:16-24 & Saffat 37:83 & 97.

189.

Musa alipoomba kuuona utukufu wa Mungu, je, Mungu alimruhusu Musa kuuona mgongo wa Mungu kwa mfano wa kibinadamu?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Kutoka 33:18-23 - 18 Akasema, Nakusihi unionyeshe utukufu wako. **22** kisha itakuwa wakati unapopita utukufu wangu, nitakutia katika ufa wa ule mwamba, na kukufunika kwa mkono wangu hata nitakapokuwa nimekwisha kupita; **23** nami nitaondoa mkono wangu, nawe utaniona nyuma yangu, bali uso wangu hautaonekana.

A'raf 7:143 - Na alipo kuja Musa kwenye miadi yetu, na Mola wake Mlezi akamsemeza, alisema: Mola wangu Mlezi! Nionyeshe nikutazame. Mwenyezi Mungu akasema: Hutoniona. Lakini utazame huo mlima. Ukibaki pahala pake basi utaniona. Basi alipo jionyesha Mola Mlezi wake kwa mlima, aliufanya uvurugike, na Musa akaanguka chini amezimia.

190.

Je, Hamani aliishi katika muda sawa kama Musa na Farao?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Kutoka 2:9-10 - 9 Binti Farao akamwambia, Mchukue mtoto huyu, ukaninyonyeshee, nami nitakupa mshahara wako. **10** Mtoto akakua, naye akamleta kwa binti Farao, akawa mwanawe. Akamwita jina lake Musa, akasema, Ni kwa sababu nalimtoa majini.

Esta 3:1 - Baada ya hayo mfalme Ahasuero alimwongezea cheo Hamani bin Hamedatha, Mwangagi, akampandisha, akamwekea kiti chake juu ya maakida wote waliokuwapo pamoja naye.

Mü'min 40:23-24 & 36-37 - 23. Na kwa yakini tulimtuma Musa pamoja na Ishara zetu na uthibitisho ulio wazi, **24.** Kumwendea Firauni na Hamana na Qaruni, wakasema: Huyu ni mchawi, mwongo mkubwa.

Kumbuka: Musa na Farao waliishi miaka ya 1450 B.C.; lakini Hamani katika kitabu cha Esta aliishi miaka 1000 baadaye katika utawala wa Ahasuero (Mfalme Xerxes) 486-474 B.C.

191.

Je, Mungu alianzisha sikukuu ya Pasaka kukumbuka mzaliwa wa kwanza wa Israeli akiokolewa wakati malaika wa kifo alipowaruka kipindi cha tauni 10 ambazo Mungu alituma dhidi ya Misri?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Kutoka 12:1-24 - 12 Maana nitapita kati ya nchi ya Misri usiku huo, nami nitawapiga wazaliwa wa kwanza wote katika nchi ya Misri... **14** Na siku hii itakuwa ukumbusho kwenu, nanyi mtaifanya iwe sikukuu kwa Bwana; mtaifanya iwe sikukuu katika vizazi vyenu vyote, kwa amri ya milele.

Mathayo 26:17-19 - 17 Mwalimu asema, Majira yangu ni karibu; kwako nitafanya Pasaka pamoja na wanafunzi wangu.

Isra 17:101 - Na tunapo badilisha Ishara pahala pa Ishara nyengine, na Mwenyezi Mungu anajua anayo teremsha, wao husema: Wewe ni mzushi. Bali wengi wao hawajui kitu.

Neml 27:12 - Na ingiza mkono wako katika mfuko wako, utatoka mweupe bila ya maradhi. Ni katika Ishara tisa za kumpelekea Firauni na kaumu yake. Hakika hao walikuwa watu waovu.

192.

Je, wakati wa kuenda vitani ilikuwa ni Sauli (Talut) aliyewapima wanajeshi wake kulingana na jinsi walivyokunywa maji?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Waamuzi 7:2-6 - 5 Basi akawaleta watu chini majini. Bwana akamwambia Gideoni, Kila mtu atakayeyaramba maji kwa ulimi wake, kama vile arambavyo mbwa, huyo utamweka kando; kadhalika kila mtu apigaye magoti kunywa.

Bakara 2:247-252 - 249. Basi Taluti alipo ondoka na majeshi alisema: Mwenyezi Mungu atakujaribuni kwa mto.

Kumbuka: Kwenye Biblia haikuwa Sauli bali Gideoni aliyewapima wanajeshi wake kwa jinsi walivyokunywa maji. Sauli aliishi kipindi cha Daudi kuanzia miaka ya 1010 < 971 B.C. lakini Gideoni aliishi miaka mia kabla yao kuanzia miaka ya 1162 < 1122 B.C.

193.

Je, Yesu alizaliwa katika Bethlehemu yenye amani?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mika 5:2 - Bali wewe, Bethlehemu Efrata, uliye mdogo kuwa miongoni mwa elfu za Yuda; kutoka kwako wewe atanitokea mmoja atakayekuwa mtawala katika Israeli; ambaye matokeo yake yamekuwa tangu zamani za kale, tangu milele.

Mathayo 2:1-11 - **1** Yesu alipozaliwa katika Bethlehemu ya Uyahudi zamani za mfalme Herode... **4** Akakusanya wakuu wa makuhani wote na waandishi wa watu, akatafuta habari kwao, Kristo azaliwa wapi? **5** Nao wakamwambia, Katika Bethlehemu ya Uyahudi; kwa maana ndivyo ilivyoandikwa na nabii...

Luka 2:4-16 - **4** Yusufu naye aliondoka Galilaya, toka mji wa Nazareti, akapanda kwenda Uyahudi mpaka mji wa Daudi, uitwao Bethlehemu, kwa kuwa yeye ni wa mbari na jamaa ya Daudi; **5** ili aandikwe pamoja na Mariamu mkewe, ambaye amemposa, naye ana mimba. **6** Ikawa, katika kukaa huko, siku zake za kuzaa zikatimia,

-----
Maryam 19:23 - Kisha uchungu ukampeleka kwenye shina la mtende;

194.

Je, wanajimu kutoka Mashariki waliifuata nyota ya Masihi mpaka Bethlehemu ambapo walimkuta mtoto Yesu na kumsujudia kwa kumuabudu?

Biblia Ndio; Hapana Qur'an

Mathayo 2:1-11 - **1** Yesu alipozaliwa katika Bethlehemu ya Uyahudi zamani za mfalme Herode, tazama, mamajusi wa mashariki walifika Yerusalemu, wakisema, **2** Yuko wapi yeye aliyezaliwa mfalme wa Wayahudi? Kwa maana tuliiona nyota yake mashariki, nasi tumekuja kumsujudia. **9** na tazama, ile nyota waliyoiona mashariki ikawatangulia, hata ikaenda ikasimama juu ya mahali alipokuwapo mtoto. **10** Nao walipoiona ile nyota, walifurahi furaha kubwa mno. **11** Wakaingia nyumbani, wakamwona mtoto pamoja na Mariamu mamaye, wakaanguka wakamsujudia;

Kumbuka: Hakuna hadithi kama hiyo iliyorekodiw kwenye Qur'an.

195.

Je, waandishi wa Vitabu Takatifu huwa wananukuu hekaya za Kiyahudi kama vile ni matukio ya kweli ya kihistoria?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Timotheo 1:4 - Wala wasiangalie hadithi na nasaba zisizo na ukomo, ziletazo maswali wala si madaraka ya Mungu yaliyo katika imani; basi ufanye hivyo.

2 Timotheo 4:4 - Nao watajiepusha wasisikie yaliyo kweli, na kuzigeukia hadithi za uongo.

Enfal 8:31 - Na wanapo somewa Aya zetu, wao husema: Tumesikia. Na lau tungeli penda tunge sema kama haya. Haya si chochote ila hadithi za watu wa kale tu.

Kumbuka: Kwa mashtaka mengine ya kutumia hekaya angalia: En'am 6:25, Nahl 16:24, Mu'm'nun 23:83, Furkan 25:4-5, Neml 27:68, Akhaf 46:17, Kalem 68:15 & Mutaffifin 83:13.

196.

Je, Yesu aliwahi kutenda miujiza yoyote iliyorekodiwa akiwa mtoto?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

Luka 3:21-23 - **21** Ikawa, watu wote walipokwisha kubatizwa... **23** Na Yesu mwenyewe, alipoanza kufundisha, alikuwa amepata umri wake kama miaka thelathini...

Yohana 2:9-11 - **9** Naye mkuu wa meza alipoyaonja yale maji yaliyopata kuwa divai... **11** Mwanzo huo wa ishara Yesu aliufanya huko Kana ya Galilaya, akaudhihirisha utukufu wake, nao wanafunzi wake wakamwamini.

Al-i Imran 3:49 - Na ni Mtume kwa Wana wa Israili kuwaambia: Mimi nimekujieni na Ishara kutoka kwa Mola Mlezi wenu, ya kwamba nakuundieni kwa udongo kama SURA ya ndege. Kisha nampuliza anakuwa ndege kwa idhini ya Mwenyezi Mungu.

Maide 5:110 - Maide 5:110 - Na ulipo tengeneza udongo SURA ya ndege, kwa idhini yangu, kisha ukapuliza ikawa ndege kwa idhini yangu;

197.

Je, ni kweli kwamba wanaume saba na mbwa waliamka kwenye pango baada ya kulala kwa miaka 309?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Timotheo 1:4 - Wala wasiangalie hadithi na nasaba zisizo na ukomo, ziletazo maswali wala si madaraka ya Mungu yaliyo katika imani; basi ufanye hivyo.

1 Timotheo 4:7 - Maana Mungu hakutuitia uchafu, bali tuwe katika utakaso.

Tito 1:14 - Wasisikilize hadithi za Kiyahudi, wala maagizo ya watu wajiepushao na yaliyo kweli.

Kehf 18:9-25 - 9. Bali unadhani ya kwamba wale Watu wa Pangoni na Maandishi walikuwa ni ajabu miongoni mwa ishara zetu? 25. Na walikaa katika pango lao miaka mia tatu, na wakazidisha tisa.

Kumbuka: Toleo la kwanza kabisa la hii hadithi lilitokea kwa Yakobo wa Sarung (c. 450-521) na Gregori wa Tours (538-594 A.D.) Wikipedia: "Seven Sleepers of Ephesus."

198.

Je, ni kweli kwamba mfalme Sulemani alikusanya pamoja jeshi la mapepo (jinn), wanadamu, na Ndege kupigana vita?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Timotheo 4:7 - Maana Mungu hakutuitia uchafu, bali tuwe katika utakaso.

2 Timotheo 4:4 - Nao watajiepusha wasisikie yaliyo kweli, na kuzigeukia hadithi za uongo.

2 Petro 1:16 - Maana hatukufuata hadithi zilizotungwa kwa werevu, tulipowajulisha ninyi nguvu zake Bwana wetu Yesu Kristo na kuja kwake; bali tulikuwa tumeuona wenyewe ukuu wake.

Neml 27:17 - Na alikusanyiwa Sulaiman majeshi yake ya majini, na watu, na ndege; nayo yakapangwa kwa nidhamu.

Kumbuka: Hadithi kuhusu mfalme Sulemani, hudihudi, na malkia wa Sheba kwenye Neml 27:15-44 ni hekaya ya Kiyahudi iliyotolewa kwenye II Targum ya Esta karne ya 2 A.D.

199.

Je, ni kweli kwamba Mungu aliwageuza watu kuwa nyani kwa kuvunja siku ya sabato?

Biblia Hapana; Ndio Qur'an

1 Timotheo 1:4 - Wala wasiangalie hadithi na nasaba zisizo na ukomo, ziletazo maswali wala si madaraka ya Mungu yaliyo katika imani; basi ufanye hivyo.

Bakara 2:65-66 - 65. Na hakika mlikwisha yajua ya wale miongoni mwenu walio ivunja Sabato, (siku ya mapumziko, Jumaa Mosi) na tukawaambia: Kuweni manyani wadhalilifu. **66.** Kwa hivyo tukayafanya hayo kuwa onyo kwa wale walio kuwa katika zama zao na walio kuja baada yao, na mawaidha kwa wachamngu.

Kumbuka: Yusuf Ali katika tafsiri yake, Maana ya Qur'an Takatifu, anakubali kwamba hii ni hekaya tu: p. 34, maelezo ya chini 79).

200.

Je, Mungu aliahidi ardhi ya Palestina haswa kwa Wayahudi?

Biblia Ndio; Ndio Qur'an

Ezekieli 37:21-25 - 21 Bwana MUNGU asema hivi; Tazama, nitawatwaa wana wa Israeli toka kati ya mataifa walikokwenda, nami nitawakusanya pande zote, na kuwaleta katika nchi yao wenyewe; **22** nami nitawafanya kuwa taifa moja katika nchi hiyo, juu ya milima ya Israeli; **25** Nao watakaa katika nchi niliyompa Yakobo, mtumishi wangu, walimokaa baba zenu; nao watakaa humo, wao na watoto wao, na watoto wa watoto wao, milele; na Daudi, mtumishi wangu, atakuwa mkuu wao milele.

Maide 5:20-21 - 20. Na pale Musa alipo waambia watu wake: Enyi watu wangu! Kumbukeni neema za Mwenyezi Mungu zilizo juu yenu, alipo wateuwa Manabii kati yenu, na akakufanyeni watawala, na akakupeni ambayo hakuwapa wowote katika walimwengu. **21.** Enyi watu wangu! Ingieni katika nchi takatifu ambayo Mwenyezi Mungu amekuandikieni.

Isra 17:104 - Na tukawaambia baada yake Wana wa Israili: Kaeni katika nchi. Itapo kuja ahadi ya Akhera tutakuleteni nyote pamoja.

Mistari ya Ziada

1. Mwanzo 17:7 & 19; Mathayo 5:18; Mathayo 4:35; Yohana 1:1-3; Yohana 12:48; Bürüj 85:22.
2. Zaburi 119:160, 2 Timotheo 3:16-17, 2 Petro 1:20-21, 2 Petro 3:15-16; Bakara 2:4, 53, 87; Al-i Imran 3:119.
3. Warumi 11:1-2; Bakara 2:47 & 122.
4. Yohana 14:11; Yohana 20:30-31, Matendo 4:16.
5. Zaburi 12:6-7; Zaburi 89:34; Yeremia 36:23-28; Ufunuo 22:18-19; Yunus 10:64.
6. Kumbukumbu la Torati 10:17; 2 Mambo ya Nyakati 20:6; Yohana 10:35; Enam 6:34; Hijr 15:9; Kehf 18:27; Kaf 50:29; Hashr 59:23.
7. Marko 12:24; 1 Petro 1:23; Jinn 72:26-28.
8. Wagalatia 1:6-8; Nisa 4:46; Maide 5:41.
9. Zaburi 74:10; Zaburi 94:7-9; Zaburi 103:8 & 17-18; Taha 20:5 & 51-52; Bürüj 85:14 & 22.
10. Isaya 14:24 & 27; Bakara 2:29 & 255; Buruj 85:14 & 22.
11. Zaburi 111:7-9; Zaburi 119:160; Zaburi 146:5-6; Al-i Imran 3:94; A'raf 7:196; Hashr 59:23.
12. Warumi 3:1-4; Fussilat 41:27-28.
13. Yoshua 1:8; 1 Timotheo 4:13-16; 2 Timotheo 2:15; Bakara 2:4; Al-i Imran 3:79.
14. Yohana 12:48; Yohana 14:15, 21 & 23-24; 1 Yohana 2:24; Al-i Imran 3:50 & 55; Al-i Imran 3:84 & 119; Nisa 4:82; Zumar 39:9; Zuhruf 43:61 & 63.
15. Kumbukumbu la Torati 28:1; Yohana 14:15 & 21; Yohana 15:10.
16. Hesabu 15:31; Kumbukumbu la Torati 28:15; Isaya 5:11-13; Bakara 2:61; Al-i Imran 3:93-94; Fetih 48:29.
17. Al-i Imran 3:85; Tevbe 9:33; Zuhruf 43:52; Saf 61:9.
18. Isaya 8:20; Al-i Imran 3:19-20; Kafirun 109:1-6.
19. Isaya 8:20; Wagalatia 1:8; 1 Yohana 4:1-3; Bakara 2:2; Nisa 4:82.

Mistari ya Ziada

20. Wagalatia 1:8; 1 Wakorintho 14:32-33 & 37-38; Bakara 2:2-4; Shu'ara 26:196-197; Fussilet 41:43.
21. 1 Wakorintho 14:32-33; Wagalatia 1:8; 2 Wathesalonike 3:6 & 14; 1 Yohana 1:7; Ufunuo 22:18.
22. Zaburi 119:86 & 160; Isaya 40:8; Mathayo 5:18; Yohana 10:35; 1 Petro 1:23.
23. Ufunuo 12:9/Shura 26:192-197; Jinn 72:1-14.
24. Marko 2:17/A'raf 7:184; Tur 52:29; Nejm 53:2-4.
25. Kumbukumbu la Torati 4:35; Kumbukumbu la Torati 6:4; Kumbukumbu la Torati 32:39; Zaburi 86:10; Isaya 43:10; Marko 12:29-32.
26. Isaya 46:9-10; Kahf 18:45.
27. Mathayo 28:19; Marko 9:7; Warumi 9:5; Bakara 2:150; Shuara 26:196-197; Neml 27:91; Ankebut 29:46; Shura 42:15; Duhan 44:8; Quraish 106:3.
28. Isaya 26:4; Yereimia 23:6; Yohana 8:23-34 / Rahman 55:78; Hashr 59:24.
29. Kutoka 15:11; 1 Samweli 6:20; Zaburi 99:9; Waebrania 12:9-10; 1 Petro 1:15-16; Ufunuo 4:8.
30. Zaburi 68:4-5; Isaya 64:8; Matthew 6:9; 1 Yohana 2:22-23.
31. Mithali 21:4; Wafilipi 2:8; 1 Petro 5:5.
32. Isaya 45:21; Luka 1:47; Yohana 3:17; 1 Timotheo 1:15.
33. Mwanzo 3:22; Enbiya 21:35, 73 & 91.
34. Mwanzo 1:26-27; Mathayo 3:16-17; Luka 1:35; Maide 5:116.
35. Yohana 7:18; Yohana 10:30; Yohana 14:11; 2 Timotheo 2:13; 1 Yohana 3:5/ Maide 5:117-118.
36. Mathayo 17:5; Yohana 12:28 & 30/ Taha 20:133.
37. Mwanzo 1:26; Isaya 6:1-8; Mathayo 5:8; Yohana 5:37; Wafilipi 2:5-11; Ufunuo 4:1-5; Ufunuo 21:3; Ufunuo 22:3-4.
38. Yohana 12:27-30; Matendo 2:17.
39. Kutoka 4:22-23; Kumbukumbu la Torati 14:1-2; Warumi 8:14-18; Zuhruf 43:16.

Mistari ya Ziada

40. Hosea 3:1; Yohana 3:16; Waefeso 2:4-6; Ufunuo 22:17; Nisa 4:107; En'am 6:141; Tevbe 9:108; Rum 30:45; Shura 42:40; Saf 61:4.
41. Mwanzo 1:26; Yohana 1:12-13; Ufunuo 21:1-2; Ufunuo 22:17; Bakara 2:23 & 30; Isra 17:65.
42. Kumbukumbu la Torati 10:17; Wakolosai 3:25; Yakobo 2:9; Bakara 2:228 & 282; Nisa 4:11.
43. Yeremia 3:22; Ezeieli 18:25; Ezeieli 33:11; Luka 14:22-23; Yohana 3:16; 1 2 Timotheo:3-4; Isra 17:45-46; Mu'min 40:35.
44. Habakuki 1:13; Tito 1:2; Yakobo 1:17; 1 Yohana 1:5; Al-i Imran 3:54; Maide 5:41; Sejde 32:17; Ahzab 33:17; Zuhruf 43:36; Mujadele 58:10.
45. Mwanzo 3:1; Esta 9:25; Mithali 16:30; Waefeso 6:11; 2 Yohana 1:7; Enfal 8:30; Yunus 10:21.
46. Waefeso 5:19-21; 2 Timotheo 2:13; Yakobo 1:13; Maide 5:51.
47. 2 Timotheo 2:26; Yakobo 1:13; 1 Petro 5:8; 2 Petro 3:9; Nisa 4:155; Maide 5:13 & 41; Enam 6:149; A'raf 7:155-156 & 179; Ibrahim 14:4; Nahl 16:93.
48. Kumbukumbu la Torati 7:9-10; Kumbukumbu la Torati 32:4; Waebrania 10:23; Yakobo 1:13; Ankebut 29:21; Shura 32:49-50; Fetih 48:14; Buruj 85:16.
49. Kutoka 34:14; Mathayo 4:10; Matendo 10:25-26; Enbiya 21:98; Sebe' 34:40-41; Zuhruf 43:20.
50. 2 Timotheo 2:13; Tito 2:1; A'raf 7:11-18; Hijr 15:28-34; Kehf 18:50-51; Taha 20:116; Sad 38:71-78.
51. Ayubu 26:13; Isaya 48:16; Mathayo 3:16; 2 Wakorintho 3:17.
52. Mwanzo 2:7; Ayubu 27:3; Luka 1:30-37; Yohana 4:24; Waebrania 9:14; Maide 5:116 & 118.
53. Mathayo 1:19-23; Meryem 19:17 & 19-24.

Mistari ya Ziada

54. Marko 3:29; Yohana 10:35; Yohana 12:48;
2 Timotheo 3:16; 2 Petro 1:20-21; 1 Yohana
5:16; Tevbe 9:80.
55. 1 Corinthinas 14:37-38; Waefeso 6:12;
1 Petro 2:5.
56. Luka 24:49; Matendo 2:1-4 & 16-18; Warumi 8:9.
57. Warumi 1:11; 1 Wathesalonike 2:8.
58. Matendo 3:5-11; Matendo 9:33-35; Matendo
9:36-41; Matendo 28:8.
59. 1 Wakorintho 14:11-2 & 26-27; Yuda 1:20-21.
60. 2 Petro 2:4.
61. Mathayo 25:41; 2 Petro 2:4; Nisa 4:38; A'raf
7:27; Yusuf 12:5.
62. Mathayo 25:41; 2 Petro 2:4; Ufunuo 12:9;
Ahkaf 46:29-31.
63. Mathayo 8:28-32; Marko 1:25-26; Marko 5:1-13,
Luka 8:33; Luka 9:42; Nahl 16:98.
64. Ufunuo 12:9; Isra 17:62-65; Hajj 22:52.
65. Yohana 16:11; 2 Wakorintho 11:14; Waefeso
6:11-12; Ibrahim 14:22; Nahl 16:100.
66. Luka 1:26-35.
67. Yohana 7:18; 1 Petro 1:18-20; Bakara 2:87.
68. Mathayo 24:3 & 25; Luka 2:40 & 52; Luka 5:22;
Yohana 2:24-25.
69. Marko 4:35-41; Marko 6:35-44.
70. Mathayo 23:10; Luka 8:25; Yohana 3:36; Yohana
8:51; Yohana 12:48.
71. Mathayo 16:16-17 & 20; Nisa 4:157; Maide
5:17, 72 & 75.
72. Mika 5:2; Yohana 6:51 & 62; Yohana 8:58;
Yohana 17:5, 16 & 24.
73. Yohana 1:1-3 & 14; Yohana 6:51 & 62; Yohana
17:5 & 16.
74. Waebrania 2:14; Al-i Imran 3:59.
75. Wakolosai 1:4, & 15-22.
76. Yohana 1:1-4, 10 & 14.
77. Luka 3:22; Yohana 10:9; Warumi 8:34;
Waebrania 9:15; Waebrania 12:24; 1 Yohana
2:1-2; Al-i Imran 3:59.

Mistari ya Ziada

78. Isaya 7:14; 1 Yohana 2:22-23; 1 Yohana 5:20; Furkan 25:2; Zuhruf 43:81; Jinn 72:3.
79. Isaya 7:14; Isaya 9:6; Danieli 3:25.
80. Mathayo 8:2-3; Mathayo 9:18; Mathayo 14:33; Luka 24:52; Waebrania 1:6; Ufunuo 5:12 & 14.
81. Luka 7:48; Matendo 5:30-31; Maide 5:116 & 118.
82. Maide 5:17; Maide 5:75; Maide 5:116 & 118.
83. Matendo 13:23; Tito 2:13; 2 Petro 1:1 & 11; Maide 5:75; Zuhruf 43:57-59.
84. Yohana 6:48 & 51; Yohana 11:25, 17:3; Saf 61:8-9.
85. 1 Wakorintho 5:7; Waebrania 7:27; Waebrania 9:11-2 & 22; Waebrania 10:12.
86. Zaburi 22:1-31.
87. Mathayo 17:22-23; Mathayo 20:17-19; Yohana 2:18-20; Yohana 10:11, 15, 17 & 18.
88. Matendo 13:14-15; 1 Wakorintho 2:2; Ufunuo 1:18; Ufunuo 5:9.
89. Yohana 5:28-29; Tito 2:13; Waebrania 9:28.
90. Mathayo 7:15-20; Luka 24:27; En'am 6:19 & 93.
91. Mwanzo 12:1-3; Ibrahim 14:4.
92. Kumbukumbu la Torati 19:15; Isaya 8:20; Nisa 4:79; Nisa 4:166.
93. 2 Wathesalonike 3:6 & 14; 1 Yohana 2:22-23; Al-i Imran 3:3-4.
94. Yohana 5:31; Yohana 20:30-31; Al-i Imran 3:183; Ankebut 29:50; Kamer 54:1-2.
95. A'raf 7:188; Jinn 72:26-28; Tekvir 81:22-25.
96. Al-i Imran 3:97; Neml 27:91; Nejm 53:18-20; Quraish 106:3.
97. Walawi 18:15; Mithali 20:9; Matendo 17:30; Ahzab 33:37; Mu'min 40:55; Fatih 48:1-2; Abese 80:1-11; Nasr 110:3.
98. Ahzab 33:21; Saf 61:9.
99. Mwanzo 3:6; Mwanzo 3:17.
100. Mwanzo 6:5; Yeremia 10:23; Warumi 5:12 & 19; Warumi 7:18; Warumi 8:7.
101. Ayubu 9:20; Zaburi 14:3; Isaya 64:6.
102. Kutoka 34:14; Luka 1:46-49; Ufunuo 22:8-9; Al-i Imran 3:64.

Mistari ya Ziada

103. Jeremaih 31:30; Mithali 9:17-18; Warumi 6:23; En'am 6:15.
104. Yohana 8:34; Wagalatia 3:10; Wagalatia 5:9; Nisa 4:31.
105. Kutoka 20:15; Kutoka 22:9; Warumi 12:17-21.
106. Zaburi 58:3; Yohana 8:44; Al-i Imran 3:54; Tevbe 9:3; Nahl 16:106.
107. 1 Wafalme 14:24; Warumi 1:24.
108. Zaburi 94:21 & 23; En'am 6:151; Kehf 18:46; Mumtehine 60:12.
109. Wagalatia 5:4; Waefeso 2:8-9.
110. Yohana 18:36; 1 Yohana 2:29; 1 Yohana 4:7; 1 Yohana 5:1.
111. Yakobo 2:10; Nejm 53:32.
112. Mathayo 20:28; Yohana 1:29; 1 Wakorintho 5:7; Waebrania 7:27, 10:12; En'am 6:164.
113. Tito 3:5-6; Yunus 10:108.
114. Yohana 1:41; Warumi 15:20-21.
115. Yohana 3:16 & 36; Yohana 6:48 & 51; Matendo 4:10-12; Al-i Imran 3:85.
116. Matendo 10:44-48; 1 Petro 3:20-21.
117. Matendo 15:28-29.
118. Walawi 19:2; Walawi 21:7; 2 Timotheo 1:9; 1 Wathesalonike 3:13; 1 Wathesalonike 4:7; Waebrania 12:10; 1 2 Petro:5.
119. 2 Wakorintho 6:18; Wagalatia 4:6-7; 1 Yohana 3:1; Ufunuo 3:20; Zuhurf 43:16.
120. Zaburi 119:30; Zaburi 119:174; Yohana 1:12 Hadid 57:22.
121. Warumi 3:20; 2 Timotheo 1:9; Yakobo 2:10; Kaari'a 101:6-9
122. Tito 3:5-6; 1 2 Petro:2; 1 Yohana 2:29; 1 Yohana 4:7; 1 Yohana 5:1.
123. Yohana 3:16; Yohana 10:28; Warumi 10:9; 1 Yohana 5:11.
124. Marko 13:23; Yohana 16:13; Matendo 3:18; Ufunuo 1:1; Bakara 2:119.
125. Ufunuo 8:6; Ufunuo 15:1; Ufunuo 16:1; Ahkaf 46:9.

Mistari ya Ziada

126. Ufunuo 13:1-7; Ufunuo 13:11-18;
Ufunuo 14:9-12; Ufunuo 19:20.
127. Zaburi 96:12-13; Nisa 4:87; Nahl 16:92;
Enbiya 21:47.
128. Yohana 3:16 & 36; Warumi 6:23; Sejde 32:13.
129. Mathayo 18:8; Ufunuo 14:10-11; Meryem
19:70-72.
130. Duhan 44:54; Tur 52:20; Rahman 55:55-56 &
70-74.
131. Bakara 2:25 & 259; Zuhruf 43:70; Muhammad
47:15; Vakia 56:17 & 22 & 35-37; Nebe 78:33.
132. Warumi 7:4; 2 Wakorintho 11:2; Waefeso
5:23, 25 & 32; Ufunuo 21:2.
133. Warumi 3:20 & 28; Wagalatia 5:1 & 4; Waefeso
2:8-9.
134. Mwanzo 27:21-28; Hesabu 6:20.
135. Warumi 14:14; 1 Wakorintho 6:12;
1 Wakorintho 10:31/Bakara 2:173; Nahl 16:115.
136. Mathayo 9:15.
137. Bakara 2:183-185.
138. Nisa 4:103; Jumah 62:9.
139. Luka 6:30 & 38; Luka 12:33; Matendo 20:35;
Waefeso 4:28; 1 Yohana 3:17; Mujadila 58:12.
140. Enbiya 20:130.
141. Hajj 22:26-31.
142. Zaburi 40:6; Waebrania 10:6 & 10-18.
143. Matendo 17:10-11; Maide 5:101; Enbiya 21:7;
Zukruf 43:45.
144. Yohana 8:31; Ahzab 33:36.
145. Zaburi 58:3; Yeremia 7:8 & 17:5; Warumi 3:10
& 12; Yunus 10:38 & 94.
146. Isaya 6:8; Matendo 4:18-20; Fetih 48:28;
Saf 61:9.
147. Yohana 17:20-21; Wafilipi 3:15-16 / Mu'mininu
23:52-54.
148. Kumbukumbu la Torati 12:12 & 18; Zaburi
32:11; Mathayo 5:12; Yohana 15:11; Wagalatia
5:22; 1 Wathesalonike 5:16.
149. Mathayo 10:1 & 8; 14:36; Yakobo 5:16.

Mistari ya Ziada

150. Zaburi 47:1 & 6-7; Zaburi 149:1-6; Zaburi 150:4-6; Yakobo 5:13.
151. Mwanzo 2:24; 1 Timotheo 3:2 & 12.
152. Mwanzo 21:9-11; 1 Timotheo 3:1-2, 5:21.
153. Bakara 2:229-232; Ahzab 33:28 & 49.
154. Waefeso 5:22-24; Ahzab 33:50.
155. Nisa 4:3; Ahzab 33:50; Talak 65:4.
156. Wagalatia 5:4.
157. Kumbukumbu la Torati 10:17; Matendo 15:8-9; Talak 65:4.
158. Bakara 2:36; Nur 24:2.
159. Nehemia 13:26-27; 1 Wakorintho 16:22; 2 Yohana 1:10-11.
160. Warumi 7:2-3.
161. Yohana 10:27-28 & 30; Al-i Imran 3:55 & 114; Al-i Imran 3:132; A'raf 7:157; Nur 24:2; Fetih 48:29; Talak 65:4; Kalem 68:4.
162. Al-i Imran 3:19-20; Al-i Imran 3:85; Tevbe 9:29; Zuhruf 43:52; Muhammad 47:4.
163. 1 Petro 5:2; Nisa 4:90; Tevbe 9:23; Yunus 10:99-100; Hud 11:28; Kehf 18:29; Gasiye 88:21-22.
164. Yakobo 1:20; Yakobo 2:11; Yakobo 4:2 & 8 / Bakara 2:216; Al-i Imran 3:85 Nisa 4:76; Enfal 8:65; Tevbe 9:5, 33, 14, 111, & 123; Hajj 22:39.
165. 1 Timotheo 4:1; Tevbe 9:73.
166. Mathayo 15:4-8; Waefeso 5:25-29.
167. 1 Timotheo 1:19; 1 Timotheo 4:2-3; 1 Petro 3:16; Tevbe 9:5; Hajj 22:19.
168. Luka 6:27-28; Warumi 12:18; 2 Timotheo 2:23-26; Bakara 2:191-192; Nisa 4:91; Tevbe 9:111 & 121.
169. Wagalatia 5:19-21; Waefeso 56:12; Yakobo 4:1.
170. 1 Petro 3:14-17; Tevbe 9:30
171. Tevbe 9:29, 73 & 123; Muhammad 47:35.
172. Mithali 16:19; Mithali 22:22-23; Warumi 12:17-18; 2 Wakorintho 6:3-4; Hashr 59:7.

Mistari ya Ziada

173. Warumi 12:17-19; Waebrania 12:14; Maide 5:33; Enfal 8:57, 60 & 65; Tevbe 9:73 & 123; Fetih 48:29.
174. Waebrania 1:30; Bakara 2:178-179; Maide 5:45; Nahl 16:126.
175. Warumi 2:2-3.
176. Luka 23:33-34.
177. Mwanzo 12:1-3; Hesabu 22:6 & 12; Hesabu 23:8 & 20; Isaya 54:10 & 17; Yohana 4:22; Warumi 12:14;; Maide 5:51; Tevbe 9:28.
178. Nisa 4:77; Tevbe 9:19 & 39.
179. Mathayo 26:52; Warumi 12:17-19; Yakobo 2:11 / Al-i Imran 3:169-170; Enfal 8:16; Tevbe 9:81 & 111; Hajj 22:58.
180. Kutoka 23:12; Kutoka 31:13-17.
181. Mwanzo 9:6; Isaya 17:67; Yusuf 12:53; & 100; Qiyamah 75:14; Adiyat 100:6.
182. Bakara 2:36.
183. Mwanzo 6:9-22.
184. Wagalatia 3:16; Wagalatia 4:30-31.
185. Bakara 2:127; Al-i Imran 3:95-97.
186. Mwanzo 17:18-21.
187. En'am 6:85-89.
188. Ankebut 29:16-24; Saffat 37:83 & 97.
189. Kutoka 33:11; En'am 6:103.
190. Esta 3:1; Kasas 28:1-8 & 37; Ankebut 29:39.
191. Kutoka 7:14; Kutoka 12:36.
192. 1 Samweli 17:47.
193. Meryem 19:25.
194. Mika 5:2.
195. 1 Timotheo 4:7; Tito 1:14.
196. Luka 2:40; Al-i Imran 3:45-46; Meryem 19:29-30.
197. 1 Timotheo 1:4; 2 Petro 1:16.
198. 1 Timotheo 1:4; 1 Timotheo 4:7; Tito 1:14.
199. 2 Timotheo 4:4; Tito 1:14; 2 Petro 1:16 / Maide 5:60; A'raf 7:163-166.
200. Kumbukumbu la Torati 30:3-5; A'raf 7:137.

Mistari ya Ziada

Matendo 17:11

Watu hawa walikuwa waungwana kuliko wale wa Thesalonike, kwa kuwa walilipokea lile neno kwa uelekevu wa moyo, wakayachunguza maandiko kila siku, waone kwamba mambo hayo ndivyo yalivyo.

1 Timotheo 4:15-16

15. Uyatafakari hayo; ukae katika hayo; ili kuendelea kwako kuwe dhahiri kwa watu wote. **16** Jitunze nafsi yako, na mafundisho yako. Dumu katika mambo hayo; maana kwa kufanya hivyo utajiokoa nafsi yako na wale wakusikiao pia.

2 Timotheo 2:15

Jitahidi kujionyesha kuwa umekubaliwa na Mungu, mtenda kazi asiye na sababu ya kutahayari, ukitumia kwa halali neno la kweli.

Al-i Imran 3:79

Kuweni wenye kumuabudu Mola Mlezi wa viumbe vyote, kwa kuwa nyinyi mnafundisha Kitabu na kwa kuwa mnakisoma.

Zumar 39:9

Sema: Ati watakuwa sawa wale wanao jua na wale wasio jua? Hakika wanao kumbuka ni watu wenye akili.

Zuhruf 43:61

Na kwa hakika yeye ni alama ya Saa ya Kiyama. Basi usiitilie shaka, na nifuateni. Hii ndiyo Njia Iliyo Nyooka.

Mistari iliyonukuliwa kutoka kwenye
Biblia imetolewa kwenye:

somabiblia.com

Mistari iliyonukuliwa kutoka kwenye
Qur'an imetolewa kwenye:

qurango.com

Haya maswali pamoja na Mistari ya
Ziada inaweza pia kuonekana kwenye:

www.danwickwire.com

Maswali haya "200" yanapatikana kwenye hii
Tovuti kwa:

Kiarabu, Kialbeni, Azeri, Kiingereza,
Kijerumani, Kibosnia, Kibulgaria, Kroeshia,
Kichina, Kiholanzi, Farsi, Kifaransa,
Kijerumani, Kigiriki, Kihindi, Kiindonesia,
Kiitaliano, Kikazaki, Kikorea, Kimalayalam,
Kinorwe, Kipolishi, Kipolishi, Kipunjabi,
Kiromania, Kirusi, Kisabia, Kihispania,
Kiswahili, Kituruki na Kiurduna pia
zinatafsiriwa kwenda lugha nyingine.

danwickwire@gmail.com

Danieli alisomea:

Sanaa Huru katika
Chuo cha Bakersfield,
A.A., 1974

Theolojia katika
Shule ya Biblia ya MultNomah,
Th.B., 1977;

Biblia katika
Shule ya uhitimu ya Kolombia
Biblia na Umissionary,
M.A., 1983;

Lugha katika
Chuo cha Washington kilichopo Seattle
Chuo cha Texas kilichopo Arlington
Chuo cha Oklahoma kilichopo Norman
Chuo cha Pacific Western California
M.A., 1987;

Masomo ya Kiislamu katika
Chuo cha Ankara, katika kitengo cha masomo
ya udaktari ya Theolojia ya Kiislamu, 1996.

Vitabu vingine vilivyoandikwa na Mwandishi

- * 100 Questions about the Bible and the Qur'an, in English, 2002, 2005, 2011; in Turkish, 2001, 2003, 2009, 133 pages.
- * 200 Questions about the Bible and the Qur'an, in English, 2014. Also translated into: Albanian, Arabic, Azeri, Chinese, Farsi, French, German, Kazak, Korean, Norwegian, Polish, Portuguese, Romanian, Russian, Spanish, and Turkish 2015, 220 pages.
- * A Comparative Analysis of the Similarities and Differences Between the Qur'an and the Bible, in English, 2007; in Turkish, 2007, 213 pages.
- * A Theological Sourcebook, in English 1985; in Turkish 1987, 252 pages.
- * Batıkent Protestant Church Constitution, in Turkish, 2002, 51 pages.
- * Has the Bible Been Changed?, in English, 2007, 2011, 2014; in Turkish, 1987, 1987, 2007, 2013, 96 pages.
- * The Reliability of the Holy Books According to Jewish, Christian and Islamic Sources, Doctoral Thesis in Turkish, 1999, 419 pages.
- * The Role of Prayer and Fasting in Binding and Loosing with Special Reference to the Problem of Reaching the Unreached People of the World Today, M.A. Thesis, 1983, 84 pages.
- * The Sevmek Thesis: A Grammatical Analysis of the Turkish Verb System: Illustrated by the verb "Sevmek" = "To Love", M.A. Thesis in both English and Turkish, 1987, 170 pages; 2nd Ed., 2012, 1,000 pages.
- * The Wickwire Compendium of Islam, 2011, 1,000 pages.

Mistari ya Ziada

Mistari ya Ziada

Mistari ya Ziada

Mistari ya Ziada

Mistari ya Ziada